

SZÍN

KÖZÖSSÉGI MŰVELŐDÉS

AZ NMI MŰVELŐDÉSI INTÉZET FOLYÓIRATA

Ezrek látogattak ki a III. Magyar Értékek Napjára

Nagy sikerrel zajlott le 2017. szeptember 9-én az NMI Művelődési Intézet és a Magyar Nemzeti Értékek és Hungarikumok Szövetsége, valamint a megyei önkormányzatok szakmai együttműködését reprezentáló III. Magyar Értékek Napja. A nemzet szellemi, tárgyi és természeti örökségéről teljes képet nyújtó értékünnep széles szakmai hálózat bevonásával, példaértékű ágazatok közti összefogással valósult meg. Az eseményen közel hatszáz fellépő, alkotó, kiállító működött közre, valamint hat határon túli régió értéktár-kiállításába is betekintést nyerhettek az érdeklődők. A III. Magyar Értékek Napja keretében megtartott, immár hagyományos terményáldás, a felvonultatott jellegzetes megyei termények és az egyes térségek hagyományait őrző népviseletek bemutatásával fenséges ceremóniává nemesedett. Az értékörzésre ösztönző eseménysor közel tízezer hazai és külföldi látogatót vonzott, akik reményeink szerint élményekkel és ihlettel feltöltődve vitték hírét az eseménynek és kultúránk sokszínűségének. Fotóválogatásunk az esemény hangulatába nyújt betekintést.

Megyei előljárók és népviseletbe öltözött kísérőik a terményáldást követő csoportképen

Krucseiné Herter Anikó helyettes államtitkár köszönti a résztvevőket

A legkisebbek játszóházban ismerkedtek az értékekkel

Készülődés a népviseleti bemutatóra

Szebbnél szebb terménykosarak díszítették Magyarországot térképét

Sokan készítettek fényképet a bakonyi betyárokkal

11

51

28

34

70

Igazgatói köszöntő 3

KÖZÖSSÉGEK ÚTJAI

Egyházi konferenciák	4
Közösségek hálózatában	
A Magyar Cserkészszövetség az ifjúság neveléséért	10
Megtartó egységben – A baranyai reformáció története	
500 éves a reformáció	13
Szent Márton kultusz és egyházi közösség Bujákon	19
Néptáncról a zarándoklatig	
„Mi csak vándorok vagyunk itt a földön...”	23
„A közösségben minden másnál jobban meg szoktam érezni Isten jelenlétét”	
Jövőre huszonhetedik alkalommal rendezik meg a Hittanya tábor	29

HALÓ

„Egymás terhét hordozzátok...”	
Szeretetvendégségben a nádasdi evangélikusoknál	33
„...erre hívtalak el titeket, hogy tanítsatok egymást”	
Interjú Lugosi Lilivel	37
Egy egyedülálló egyházak közötti összefogás nyomában	
Miskolci Ökumenikus Egyetemi Lelkészség	
Beszélgetés a Lelkészség munkatársaival a hitéletéről, munkájukról, mindennapjaikról.	42

MÉDIA

„Szükségünk van reverenda és fátyol nélküli szentekre”	
A Mária Rádió közösségszervező ereje	
– dr. Szabó Tamás interjú	49

NÉPFOISKOLÁK A KÁRPÁT-MÉDENCÉBEN

MÁTYUS ALIZ ROVATA

<i>Népfőiskola</i>	
Lezsák Sándor a Lakitelek Népfőiskola új, katolikus és református kollégiumáról	56
A lakiteleki Ravasz László emléknapp előadásaiából:	
Ravasz László	58
Ravasz László a példakép	61
Egyház és népfőiskola. Gondolatok a Szentzi Molnár Albert Vizsolyi Népfőiskola margójára	63
A Szentzi Molnár Albert Vizsolyi Népfőiskola közösségépítő munkája a reformáció emlékévében – 1517-2017	66
Egyház – közművelődés	69
A KALOT Katolikus Népfőiskolai Mozgalom	72
Cseke Péter: A csíksomlyói székesnépfőiskola c. könyvéből	79

Templom

„Hálásak vagyunk értetek az Istennek”	
A Pápai Református Gimnázium és Kollégiuma 26. évében elmondott beszédek az iskola első Exrefis Találkozójának ünnepi istentiszteletén	82

Iskola

A Váci Piarista Gimnázium és Kollégium küldetésnyilatkozata és jövőképe	86
Tükörcserepek. A Pápai Református Kollégium Gimnáziuma újraindulásának 25. évfordulójára készült rendhagyó évkönyvről	87

MOZAIK – SZAKMAI HÍREK

Ars Sacra Fesztivál 2017

2017. szeptember 16-án a Nyitott Templomok Napjával indult az egy héten át tartó Ars Sacra Fesztivál, mely több mint hatszáz ingyenes művészeti, kulturális programmal várta az érdeklődőket szerte az országban és a határon túl is. A fesztivált Erdő Péter bíboros, prímás, esztergom-budapesti érsek nyitotta meg a Magyar Nemzeti Múzeumban szeptember 15-én.

OMÉK 2017

Kárpát-medencei kézműves élelmiszerekkel, biotermékekkel, állatbemutatókkal, mezőgazdasági gépkiallítással, és szórakoztató, illetve kulturális programokkal várta 2017. szeptember 20. és 24. között a magyar vidék szerelmeseit Magyarország legnagyobb élelmiszeripari és mezőgazdasági rendezvénye, a 78.

Országos Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Kiállítás és Vásár (OMÉK) a Hungexpo és Kincsem Park területén.

Akadémikusok életművét bemutató portál indult

170 szakértő közreműködésével jött létre a Magyar Művészeti Akadémia tagjainak életművét bemutató weblap. A hiánypótló online kiadvány 380 akadémikus életét, pályáját és alkotói tevékenységét mutatja be gazdag fotó- és videó illusztrációval. A www.mmakademia.hu portál a kortárs alkotók mellett a néhai, illetve a posztumusz tiszteletbeli tagok életművét is feldolgozza.

500 éves reformáció

Soli Deo Gloria – A magyar reformáció öt évszázada címmel kiállításorozat indult Pécsen a Janus Pannonius Múzeumban 2017. szeptember 20-án a Reformáció

Emlékév keretében. A magyar és különös tekintettel a baranyai protestantizmus történetét interaktív módon bemutató tárlat – melyről bővebben folyóiratunkban is olvashatnak – december 31-ig látogatható.

A baranyai reformáció történetei

Kiállítás a reformáció 500 éves jubileuma tiszteletére

100 éves a Csili

Egész éves programsorozattal ünnepli fennállásának 100. évfordulóját a pesterzsébeti Csili Művelődési Központ. Hoppál Péter kultúráért felelős államtitkár 2017. szeptember 26-án a programsorozatról tartott keddi sajtótájékoztatón hangsúlyozta, hogy a Csili Művelődési Központ Budapest és az ország kulturális infrastruktúrájának emblematikus szereplőjévé vált az elmúlt száz év alatt.

Új elemek a szellemi kulturális örökség nemzeti jegyzékében

2017. szeptember 15-én ünnepélyes keretek között a Debreceni Református Kollégium dísztermében, a Kulturális Örökség Napjai országos megnyitóján hirdették ki a szellemi kulturális örökség nemzeti jegyzékének bővülését. Immár szellemi kulturális örökségként jegyzik a nagyecsed-i magyar és cigány táncgyományműveket és a hoveji csipkevarrás élő hagyományát, a cigány/roma szellemi kulturális örökség megőrzésének pedagógiai programja

a Gandhi intézményi rendszerben pedig a szellemi kulturális örökség megőrzését szolgáló jó megőrzési gyakorlatok nemzeti jegyzékére került.

EGYHÁZRÓL ÉS KÖZMŰVELŐDÉS- RŐL A REFORMÁCIÓ ÉVÉBEN

A közösségek személyiségformáló, iránymutató, együttműködésre ösztönző, tradíciókat megtartó és azokat újraélesztő funkcióinak a mai – atomizálódás jeleit mutató – társadalmunkban fontosabb szerepe van, mint az elmúlt fél évszázadban bármikor.

A közösségi művelődés intézményei: a kulturális központok, művelődési házak, közösségi színterek lehetőséget és tereket biztosítanak a helyi közösségeknek a találkozásra, a közös cselekvésre, szakmai támogatást nyújtanak az amatőr művészeti, hagyományörző vagy kortárs kezdeményezések megerősödéséhez.

Azt a közösségteremtő, kulturális feladatot, amelyet ma a közművelődési szervezetek végeznek, évszázadokon át az egyházak látták el. Hiszen századokon keresztül az egyházak gondoskodtak a lakosság mentális egészségét javító közösségi élet fenntartásáról, a vallási ünnepek megszervezéséről, s ezzel a gyökereket, önazonosságot jelentő hagyományok továbbadásáról; szervezték a művelődési lehetőségeket, és egyfajta szociális szolgálatot is elláttak, kapaszkodót nyújtva az elesetteknek, támaszt a leszakadóknak. Mindebből a munkából a 20. század közepétől egyre inkább a közművelődés és a civil szektor is kivette a részét.

Az egyház és a közművelődés egy sajátos metszetében, a népfőiskolák működésében mindmáig összefonódik a hitélet, a társadalmi-közösségi felelősségvállalás és a helyi gazdaság javát szolgáló, önfejlesztő ismeretszerzés.

A Szín Közösségi Művelődés folyóirat évről évre megjelentet egy olyan lapszámot, mely az egyházak közösségteremtő, közművelődési folyamatainak jó példáit, a folyamatokban szerepet vállaló elkötelezett hitéleti szakembereket és közösségeket mutatja be.

Különös jelentőséget ad az idej tematikus lapszámnak a reformáció 500. éve. Luther Márton korszaknyitó fellépése nem csak Európa korabeli vallási térképét alakította át: a reformáció hatása tudományos, pedagógiai, zene- és képzőművészeti, társadalmi, politikai és gazdasági folyamatok átalakulásán is tetten érhető.

Folyóiratunk hasábjain református, katolikus, evangélikus és ökumenikus hitéleti szakemberek vallanak munkájukról, s mutatják be élő, sokszínű és eleven, a XXI. századi mindannapokban szerepet vállaló közösségeiket.

A Művelődési Intézetnek másfél évtizedes szakmai kapcsolata van az Egyházi Közművelődési Egyesülettel, mely a kétezres évek elején alakult az egyházi közművelődési folyamatok nyilvánosságának megteremtése érdekében.

A közös gondolkodásnak köszönhetően az Egyesület idén is közreműködött az egyházi közművelődéssel foglalkozó lapszámunk tematikájának összeállításában, valamint 2017. december 4-5-én „Reformáció – egyházi vizuális művészet – közművelődés” címmel az egyesülettel és a Kaposvári Egyetem Művészeti-méleti és Művelődéstudományi Intézetével közös konferenciát szervezünk Kaposváron. A 16. alkalommal megrendezett tanácskozás célja az egyházi intézmények kulturális tevékenységének megismertetése, az egyházi és az egyéb (önkormányzati, civil, vállalkozói) közművelődési intézmények együttműködési lehetőségeinek feltárása, valamint a társadalom figyelmének felhívása az időtálló egyházi képzőművészeti alkotások értékeire.

Kívánom, találjanak minél több elgondolkodtató és követendő példát lapszámunkban, s legyenek vendégeink a személyes találkozási alkalmat jelentő decemberi konferencián.

Egyházi konferenciák

A rendszerváltozást követően, amikor megalakultak a helyi önkormányzatok, sok hiányosságot kellett pótolniuk. A települések nagy részében nem volt vízvezeték, csatornahálózat, telefonellátás, elhanyagoltak voltak a közterületek. A lakosság igényelte a közművek kiépítését, környezetük szebbé tételét. Az infrastruktúra fejlesztését fontosabbnak tartották, mint a kulturális tevékenységet. Mindemellett jogszabály sem írta elő kulturális intézmények fenntartását.

Az emberek azonban szükségesnek érezték a közösségi életben való részvételt, és igyekeztek megteremteni ennek lehetőségét. Legtöbb településen ugyan az önkormányzathoz tartozott a művelődési ház, de a szűkös anyagiak miatt kénytelenek voltak csökkenteni a működtetés költségeit. Egyes településeken a hivatásukat szívügyüknek tartó népművelők vállalták, hogy vállalkozásként viszik tovább a település kulturális ellátását. Volt, ahol civil szervezetek vették birtokba az épületet. Helyenként az egyház visszakapta korábban államosított intézményét, mely csekély változtatással, kissé az egyházhoz igazodva folytatta addigi tevékenységét.

Létrejötték természetesen más fenntartású közösségi terek is – vállalati, szakszervezeti, nemzeti, honvédségi –, de ezek száma a rendszerváltás után folyamatosan csökkent.

A nagyobb számban működő hasonló fenntartású intézmények – a Magyar Művelődési Intézet (MMI) kezdeményezésével – országos szervezetekbe tömörültek. Céljuk egymás munkájának megismerése, segítése volt, valamint határozottabb kiállás lehetősége közös érdekeik ügyében. Így jött létre a vállalkozók és a Kht-k (közhasznú társaságok) által fenntartott intézmények együttműködése céljából a *Közművelődési Társaságok Közhasznú Egyesülete* (KTKE). A civilek a *Civil Közösségi Házak Magyarországi Egyesületét* (CKHME) hozták létre. Az egyházi szervezetek összefogására pedig az *Egyházi Közművelődési Egyesület* (EKE) alakult.

Ezen országos hatókörű egyesületeknek nem különböző programok szervezése a célja – azt megteszik a tagszervezeteik –, hanem a hasonló körülmények közt működő közösségek segítése. Erre azért van szükség, mert többségüket nem közművelődési szakemberek vezetik. A szakirányú képzettség nélküli lelkes szereplők tájékozatlanok a közművelődés ügyében. Kapcsolatok hiányában nincs módjuk ismereteik bővítésére. Nem járatosak a pályázati lehetőségek terén. Egy adott kezdeményezésben képesek figyelemre méltó eredményeket elérni, de nem tudják garantálni a fenntarthatóságot, a körülmények kedvezőtlen változásával pedig tanácsstalanná válnak.

Szegedi ferences templom és kolostor

Kádár Zsolt

Az országos szervezetek vezetői sok tapasztalattal rendelkező szakemberek, akik személyes javaslataikkal közvetlenül is tudnak segíteni a bajba jutottakon, de a kudarcok elkerülése érdekében rendszeresen összejöveteleket, konferenciákat tartanak. Az érdekek képviselője is nagy jelentőségű. Például az EKE kezdeményezésének köszönhető, hogy a pályázati kiírásokban a pályázásra jogosultak közé bekerültek az egyházi szervezetek is – először a Nemzeti Kulturális Alapnál jelentek meg.

Az első egyházi konferencia

Mivel a felsorolt szervezetekhez tartozó emberek az ország különböző pontjain élnek, a konferencia tűnt a kapcsolattartás legalkalmasabb eszközének. Az egyházi kötődésű intézmények vezetői és munkatársai részére 2002 novemberében szerveztünk egy kétnapos találkozót Szegedre. A házigazda szerepét Nagyné Rostás Mónika által vezetett Ferences Plébánia Alsóvárosi Kultúrháza – a köznyelvben Kapca – vállalta. A lebonyolítás helyszínéül a kolostor egy múltat idéző, boltíves helyiségét ajánlotta fel a plébános, Horváth Pál Achillesz. A rendezvény címe a

Rostás Mónika

következő volt: *A közösségi művelődés új lehetőségei – az egyházak tevékenységében.*

Ez a konferencia mérföldkőnek számít az ilyen jellegű találkozók tekintetében, ezért érdemes átnézni, kik szerepeltek előadóként. A házigazdákon kívül köszöntötte még a résztvevőket *Gyulai Endre*, a Szeged-Csanádi Egyházmegye püspöke is. Az előadók a következő sorrendben követték egymást. *Zongor Attila*, a KultúrPont Iroda igazgatója. *Ravasz Levente*, a Miniszterelnöki Hivatal Egyházi Kapcsolatok Államtitkárságának főosztályvezetője. *Kiss Ernő*, a Kögyűjteményi és Közművelődési Dolgozók Szakszervezete Országos Közművelődési Tagozatának elnöke. *Kádár Zsolt*, az Egri Református Egyházközség lelkesze, az Eger-völgyi Református Egyházmegye esperese. *Horváth József*, a Martineum Felnőttképző Akadémia – Szombathely – igazgatója. *Sípos Tekla*, a veszprémi Megyei Közművelődési Intézet művészeti referense. *Schnaider László*, Herceghalom polgármestere és *Szabó György*, a herceghalmi Kulturális Egyházi Központ igazgatója. *Karl Jánosné Csepregi Erzsébet*, a sárszentlőrinci Zsivora György Népfőiskolai Alapítvány elnöke. *Donáth Jordánka*, a Nagyszékelyi Református Egyházközség lelkesze. *Bobory Zol-*

tán, a székesfehérvári Szent István Művelődési Ház igazgatója. *Rostás Mónika*, a Ferences Plébánia Alsóvárosi Kultúrházának igazgatója. *Balipap Ferenc*, a Magyar Művelődési Intézet általános igazgatója. *Beke Pál*, a Magyar Művelődési Intézet igazgatója. *Ruszthy Lívia*, a Tempus Közalapítvány Grundtvig programkoordinátora. *Falvai Dóra*, a Csillaghegyi Evangélikus Gyülekezet és Templomépítő Alapítvány projektmenedzsere. *Szabó Irma*, a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának vezető főtanácsosa. *Kereszti Ferenc*, a Magyar Művelődési Intézet munkatársa.

Este a vendéglátó kultúrházba mentünk, ahol a Gyimesközéplokról érkezett idős Zerkula házaspár előadását élvezhettük, ezt követően pedig a Boicoi Fanfárosok szórakoztatták a zsűfólasig telt nagyterem közönségét.

A konferencia iránti érdeklődés alapot adott az ezen a területen működő intézmények összefogásához, így 2003 januárjában tartottunk egy alakuló megbeszélést. A tizenkét résztvevővel átnéztük az előzetesen elkészített alapszabály-tervezetet, és az észrevételek átvezetését követően elhatároztuk az Egyházi Közművelődési Egyesület megalakulását. Elnökké az egeri Kálvin Házban igen aktív kulturális tevékenységet folytató református lelkészt, Dr. Kádár Zsoltot választottuk.

Áprilisban tartottunk még egy megbeszélést, melyen rendeztük az egyesület hivatalos bejegyzéséhez szükséges dokumentumokat, és felváltottuk a működéssel kapcsolatos elképzeléseket. Szorgalmaztuk a hasonló tevékenységet folytató közösségek minél nagyobb számú beszerzését. Itt nemcsak az egyházi fenntartású intézményekre gondoltunk, hanem minden kulturális tevékenységet folytató egyházi közösségre. Szó volt a már előkészületi állapotában lévő következő konferenciáról is.

További konferenciák

Az első konferenciát követően a pozitív tapasztalatoknak köszönhetően sokkal intenzívebbé vált az EKE működése. Elsődleges célunk az évenként sorra kerülő, a Magyar Művelődési Intézettel közösen megvalósítandó konferenciák szervezése volt. Többnyire kétnaposra terveztük, hogy a résztvevők minél közelebb kerülhessenek egymáshoz, tapasztalatokat gyűjtsenek egymás tevékenységéről, megismerjék az ország más területén fennálló körülményeket, lehetőségeket, kifejthessék a kultúrával és az egyházi élettel kapcsolatos nézeteiket, elképzeléseiket.

2003-ban már hivatalosan bejegyzett egyesületként szerveztünk tanácskozást az egri Kálvin Házba. A népes érdeklődést és többirányú sajtóvisszhangot eredményező összejövettel azzal is igazolta az egyházak közművelődési szerepvállalását, hogy a katolikusok, a reformátusok és az evangélikusok országos tekintélyű vezetői is tartottak előadást.

2004-ben Székesfehérváron, a város központjában található Szent István Művelődési Ház, az ország legnagyobb egyházi fenntartású közművelődési intézménye, adott otthont a soron következő konferenciának. Az itteni találkozón elhangzott előadások bizonyították, hogy az egyházi közművelődési szervezetek fenntartása szempontjából nagy jelentősége van a különböző intézményekkel történő együttműködésnek, és a kulturális munka egyben pasztorációnak is tekinthető.

A kezdetektől fontosnak éreztük, hogy az egyesület tevékenységébe bevonjuk a határon túli magyarokat is, ezért 2005 áprilisában Észak-Komáromban a CSEM-ADOK helyi szervezetével közösen szerveztük meg a következő találkozót. A konferencia szellemiségét a magyarság – országhatároktól

független – hitben és kultúrában való együttműködése jelentette.

Ugyenezen év novemberében Budapesten, a Magyar Művelődési Intézetben megtartott konferencia fő témája az evangélizációs szándékú kommunikáció volt, aminek keretében bemutatásra kerültek a XXI. századi lehetőségek mind papíralapú, mind pedig elektronikus formában. A hazai körülmények mellett kitekintés történt a más országokban kialakult gyakorlatokra is. A hallgatóság különös érdeklődést mutatott a pályázató intézmények tájékoztatója iránt.

2006-ban nagy figyelmet szenteltünk a kerek évfordulós történelmi eseményeknek: 1456 – nándorfehérvári diadal, 1526 – mohácsi vész, 1956 – forradalom és szabadságharc. A balatonfüredi református üdülőben igen alacsony volt a résztvevők száma, gyakorlatilag csak a meghívottak voltak jelen. Ez a tény elgondolkodtatott minket, és arra a megállapításra jutottunk, hogy az esemény meghirdetésére nagyobb súlyt kell fektetni, a helyszín kiválasztásánál pedig célszerűbb a település forgalmas részére koncentrálni.

A balatonfüredi negatívumokat szem előtt tartva 2008-ban a

következő konferenciát a Budai Vígadó színháztermébe szerveztük. A hatásos népszerűsítésnek is köszönhetően közel száz, a téma iránt fogékony érdeklődő foglalt helyet a nézőtérben. A partnerségnek minden vonatkozásban fontos szerepe van, itt azonban elsősorban az egyházi szervezetek és a közművelődési intézmények közötti együttműködés állt a középpontban.

2009-ben Szolnokon ismét egyházi fenntartású közművelődési intézmény adott helyet a konferenciának. A Belvárosi Plébánia által működtetett Szent Imre Művelődési Házban nem az akkor már Magyarországot is elérő gazdasági világválság lehangoló hatásairól, hanem az odavezető tényezők feltárásáról, elkövetett hibák érintettek általi beismeréséről, a közművelődés krízis helyzetben való jelentőségéről, és az egyházak által körvonalazott kiútról volt szó.

A következő rendezvényünk 2010-ben a Zala Megyei Művelődési Intézmény kezdeményezésére jött létre. Munkatársaik lelkesedésének és aktív szervezőmunkájuknak köszönhetően a nyugat-dunántúli régió ifjúsági közösségépítésben dolgozó és érintett

Szolnok, 2009

Egervár, 2010

réteget az előadók és a hallgatóság is képviselte. A helyszínül szolgáló Egervári Várkastély akkor még felújítás alatt volt, de üzemeltetők már így is több környékbeli közösségnek biztosítottak működési lehetőséget.

Egyházi szempontból megszokott helyszín a zarándokház, de konferencia vonatkozásában különlegességnek számít. Mindezek mellett – szállást és étkezést is helyben megoldó – igen barátságos környezetben, kitűnő technikai felszereltséggel rendelkező intézményt ismerhettünk meg 2011-ben Máriapócon. A zarándokházak tevékenységében fontos szerepet játszik a közös felelősségvállalás, ami magában hordozza az önkéntesség, a diakónia és a tolerancia szükségességét. Köreinkben ekkor került ismertetésre a kötelező középiskolai közösségi szolgálat bevezetése, mely az önkéntességi hajlam serkentését szolgálja.

Bár a helyszínválasztásnál alapvető szempontunk a változatosság – a tevékenységünk vonatkozásában jubileumi évnek számító – 2012-ben újra Szegedet jelöltük ki konferenciavárosul, ahol a nemrég felújított Katolikus Házban jöttünk össze. Amellett, hogy átfogó képet

adtunk szervezetünk tízéves működéséről, az információátadás különböző módszereiről is történelmi áttekintésre került sor: a templomi misztériumjátékoktól az új típusú kultúraközvetítő színhelyek – agrárak – kialakítása adta lehetőségekig, a szerzetesek általi kódexírástól a jelenkori csúcstechnológiát képviselő táblagépek elterjedt használatáig.

2013-ban a gödöllői Mater Salvatoris Lelkigyakorlatos Ház kitűnő helyszínül szolgált mind

egyházi, mind világi rendezvények tekintetében. Ezen találkozónk fő témája a közművelődésért és a kultúraközvetítésért folytatott dialógus volt, illetve mindezek múltbéli és jelenlegi jelentősége. A kultúraközvetítő eszközök tekintetében szükséges a modern digitális technika nyújtotta lehetőségek használata, attól függetlenül, hogy azoknak vannak negatív hatásai is, hiszen a napjainkban egyes fiatalok körében már függőséget okozó közösségi médiára is fel lehet tölteni tradicionális információt.

Mecenatúrára mindig is igényt tartott a kultúra. Az erre utaló mondatok már a Krisztus életét megörökítő evangéliumi írásokban is fellelhetők. Régen a gazdag emberek támogatására számíthattak a művészek, ma pedig – leggyakrabban pályázatok kiírásával – az állam és a nemzetközi intézmények segítik leghatásosabban a kulturális tevékenységet. A 2014-ben a pécsi Dómmúzeum Kötárában is ezt a kérdést jártuk körül. Elemeztük, hogy kit érdemes megszólítani egy helyi civil szervezet által megvalósítandó program támogatása érdekében, illetve szóltunk arról is, hogy milyen nagyvállalatok já-

Máriapócs, 2011

Békéscsaba, 2016

rulnak hozzá egy országos rendezvény lebonyolításához.

2015-ben, megismerve azt a központi szándékot, mely a nevelés, közösségformálás, közművelődés, nemzeti összetartozás egyik fundamentumaként célul tűzte ki a mindennapos iskolai ének, széleskörű kórus szervezés bevezetését, mi is az ének jelentőségének megbeszélését tűztük a konferencia zászlajára. A vasvári Nagy Gáspár Művelődési Központban megtartott találkozónak az volt a központi témája, hogy az együtténeklés milyen hatással van a közösségi életre. Egyházi vonatkozásban megvizsgáltuk a liturgiában betöltött szerepét és a gyülekezetépítésre gyakorolt hatását. A világi életben az identitás megőrzésétől a munkaerőpiacon is érzékelhető transzferhatásokig jutottunk, amit egy Kodály Zoltán idézettel – „A zenével nemcsak zenét tanulunk!” – támasztott alá az előadó.

2016-ban Békéscsabán, a Református Egyház Gyülekezeti Termében megtartott konferencia szervezésében sokat segítettek a Nemzeti Művelődési Intézet Békés Megyei Irodájának munkatársai. Itt az egyházi háttérű kultúra-

közvetítésről és közösségépítésről volt szó. A történelmi egyházakon kívül kifejtették tevékenységük lényegét a különböző kisegyházak képviselői is. Emellett hallottunk olyan közösségről, amelyben az ökumené, más környezetben pedig a minden egyháztól független, Istenbe vetett hit jelenti az összetartó erőt.

A konferenciák eredménye

Az Egyházi Közművelődési Egyesület által szervezett konferenciák nemcsak az egyházi fenntartású intézmények munkatársai részére szólnak, hiszen a más közművelődési területen dolgozók között is vannak egyházakhoz kötődő emberek, de gyakran vesznek részt olyanok is, akiknek az életében nem játszik szerepet egyik egyház sem. A kölcsönösség elve mindkét irányba hat, tehát mindenki gyarapíthatja ismereteit.

Az eddigi másfél évtizedes működés a tapasztalatok bő tárával gazdagította a résztvevőket. Minden konferencia szempontjából sajátosságot jelentettek a céltudatosan megválasztott helyszínek, va-

lamint az idő múlásával együtt járó társadalmi és személyi változások. Mindezek következtében számos egyházi és közművelődési szakember ismerhette meg és hasznosíthatta munkája során az EKE szellemiségét.

A konferenciák bevált gyakorlata

A konferenciák lebonyolításában kialakult már egy ütemtervünk, ami persze szükség esetén módosítható. A helyszínek kiválasztásánál igyekezünk figyelemmel lenni a változatosra, hogy az ország minél több régiójában tegyük ismertté törekvéseinket. A vendéglátók és a környékre kiterjedő szakmai ismeretségünk segítségével tudjuk összeállítani a könnyen bejárható távolságon belül fellelhető, az adott témában potenciális előadók listáját. A konferencia napjainak programját a nagyobb figyelmet igénylő elméleti előadásokkal kezdjük, majd a második részben lehetőséget adunk a környéken aktív tevékenységet folytató közösségek bemutatkozására. Az első nap estéjére pedig a környékre jellemző kulturális programot szervezünk.

Az országghatárhoz közeli helyszínekre határon túli előadókat is szívesen látunk. Komáromban Felvidékről, Szegeden Vajdaságból, Máriapócon pedig Felvidékről, Partiumból és Erdélyből érkező vendégek tartottak előadást. Ez utóbbi alkalommal Kárpátaljáról is szerepelt a programban előadó – Popovics Béla –, de utazási nehézségek miatt nem tudott eljönni.

A megnyitó és köszöntő beszédekre – a körülményektől és elfoglaltságoktól függően – a település polgármesterét, a terület országgyűlési képviselőjét, a vendéglátó intézmény vezetőjét, a helyi lelkesítést vagy magasabb beosztású egyházi vezetőt szoktunk felkérni.

Az előadók között gyakran szerepelnek a maguk területén elismert szakemberek, egyetemi oktatók, magas rangú egyházi személyiségek. Ebben a tekintetben kiemelkedik a 2008-as budapesti konferencia, melynek első blokkjában három egyház püspöke is kifejtette az egyházak közművelődésben betöltött szerepét. A katolikus Beer Miklós püspök, a Váci Egyházmegye főpásztora az egyházak által megtartott kulturális örökséget emelte ki. Bölszei Gusztáv püspök, a Magyarországi Református Egyház Zsinatának lelkes elnöke egyházi küldetésként beszélt a közművelődésről. Szebik Imre evangélikus püspök, a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának elnöke azt mondta, téves az a nézet, mely szerint a hit magánügy, hiszen az egyházon keresztül igen nagy hatással van a kultúrára, a közművelődésre. Kamarás István vallásszociológus, a Veszprémi Egyetem docense *A klerikálisok szerepe a közművelődésben* című előadásában a vallás mai magyar társadalomban betöltött értékkepző és integráló szerepére tért ki. Szűcs Ferenc, a Károli Gáspár Református Egyetem rektora azt elemezte, hogy az egyházi iskolák személyiségfejlesztő tevékenysége hogyan hat a közművelődésre.

Mivel ez alkalommal kellő mennyiségű támogatásban részesültünk, egy kiadványt is készítettünk *Egyház és közművelődés* címmel. A Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus által kiadott Kulturális partnerség sorozatban megjelent kötet tartalmazza az elhangzott előadások jelentős részét, valamint a témához írásban benyújtott hozzászólásokat, beszámolókat.

Az előadóktól a kezdetektől kérünk írásos anyagot, de eleinte csak rövid vázlatyszerű ismertetőket küldtek, a kötet megjelenése óta viszont – kérésünkre – néhány

oldalon fejtik ki az általuk választott témát. Emellett szívesen látjuk, ha – akár az előadók, akár a hallgatóság tagjai – hoznak szétosztásra szánt kiadványaikból.

A következő konferenciát Kaposváron rendezzük az NMI Művelődési Intézet és a Kaposvári Egyetem Művészettörténeti és

Művelődéstudományi Intézet társ-szervezésében. Címe: Reformáció – egyházi vizuális művészet – köz-művelődés.

A konferencia ezúttal is az Emberi Erőforrások Minisztériuma anyagi támogatásával és az NMI Művelődési Intézet szakmai együttműködésével valósul meg.

Egyház és közművelődés konferenciák az elmúlt 15 évben

2002. november 12-13., Szeged: A közösségi művelődés új lehetőségei az egyházak tevékenységében.
 2003. május 6-7. Eger: Az egyházak közművelődési szerepe a mai magyar társadalomban.
 2004. május 3-4. Székesfehérvár: A kulturális munka is pasztorális tevékenység.
 2005. április 12-14. Komárom (Szlovákia): Közösség a magyarságban, hitben, kultúrában.
 2005. november 17. Budapest: Az egyházi és a közművelődési kommunikáció.
 2006. május 17-18. Balatonfüred: Nemzeti emlékezés 1456, 1526 és 1956 kapcsán.
 2008. április 21. Budapest: Az egyházak és a közművelődés.

2009. június 24. Szolnok: Krízis, kultúra, konfesszió.
 2010. április 20-21. Egervár: Együttműködés az ifjúsági közösségépítésben.
 2011. május 10-11. Máriapócs: Önkéntesség, diakónia, tolerancia.
 2012. május 22-23. Szeged: A kódextől a táblagépig.
 2013. május 28-29. Gödöllő: Dialógus a közművelődésért.
 2014. november 18-19. Pécs: Közművelődés és mecenatúra.
 2015. december 1-2. Vasvár: Az ének közösségformáló és közművelődési funkciója.
 2016. december 5-6. Békéscsaba: Egyházi háttérű kultúráközvetítés, értékformálás.

KERESZTI FERENC diplomája megszerzését követően villamos üzemmérnökként számítástechnikai eszközök tervezésével foglalkozott. Ifjú kora óta vonzotta a kulturális környezet, ami több szervezet alapításához vezetett. 1993 óta a Kistarcsei Kulturális Egyesület (KIKE) elnöke. Itteni tevékenysége és közművelődési szakember végzettségének köszönhetően lett a helyi művelődési ház vezetője, majd a Magyar Művelődési Intézet munkatársa, ahonnan 2011-ben regionális kulturális referensként vonult nyugállományba.

Közösségek hálózatában

A Magyar Cserkészszövetség az ifjúság neveléséért

A cserkészlet pedagógiai alapjait több mint 100 éve fektette le az angol Robert Baden-Powell, de a kisközösségek rendszerén és a cselekedve tanuláson alapuló cserkész módszer aktuálisabb, mint valaha – vallják a hazai cserkészek. A világ legnagyobb gyermek- és ifjúsági mozgalmának 169 országban több mint 38 millió tagja van.

Magyarországon az I. Világháború után erősödött meg a cserkészmozgalom, s az adott társadalmi-történelmi viszonyok között vált az egyik leg-

fontosabb tevékenységévé a magyar kultúra és a hagyományok őrzése, védelme. A cserkészeké volt az első civilszervezet, amely a rendszerváltozás után újjáalakult. Ma több mint 11 ezer tagot számlál a szervezet a határon innen, a határon túl pedig további 7-8 ezer magyar cserkész van, akikkel a közös ernyőszervezet napi kapcsolatot ápol. A tagság növekedése folyamatos, évente mintegy 6% – tudtam meg Pótor Józseftől, a Magyar Cserkészszövetség ügyvezető elnökétől.

Önnevelés, önkéntesség és felelősség

– A cserkészlet vallásos, ökumenikus szervezet, ami minden vallásra nyitott. A felekezetek aránya a szövetségben belül megegyezik a magyarországi arányokkal, azaz kétharmad részben katolikusok, egyharmad részben pedig protestánsok alkotják. Értékeink a cserkészlet meghatározásából, alapelveiből, céljából és módszereiből fakadnak. Nevelő mozgalmaként értékünk a nevelés, az önnevelés, és az ezekből fakadó fejlődés. Alapelveink

szerint értéknek tartjuk a kötelességteljesítést. A cserkészterét végzett munkánkat meggyőződésből végezzük, alapvető érték tehát az önkéntesség. Értékünk természetesen a vallásosság, a személyes istenkapcsolat és a magyarság megélése. A világban működő magyar cserkészcsapatoknál a hangsúlyok mások lehetnek: a nyugati szórványban például a nyelv és a magyarság megőrzése a legfontosabb. Mindenhol magyar cserkezetről beszélünk, de a hangsúlyok eltérhetnek. Határon túl a hangsúly érthetően a magyarságon van – magyarázza az ügyvezető elnök.

Pótor József Debrecenben született és ott végezte el az iskoláit. A Debreceni Református Kollégium Gimnáziumában érettségizett. Budapestre kerülve csatlakozott egy gyülekezethez, amelynek révén cserkészcsapatot alapított. Két éve látja el az ügyvezető elnöki posztot.

– Rengeteg kapcsolat van a cserkészcsapatok között – meséli. – A szervezetünk sikerességének titka a gyakori találkozás és a vezetőképzés. Ez erősíti a motivációt a közösségteremtéshez.

Kiscserkészek, cserkészek, kószák és vándorok

– A mozgalom alapegységei az őrök, amelyek 6-8 fős csoportok. Ezekből épülnek fel a rajok, a rajokból pedig a csapatok – mondja Pótor József. – Az általános iskola alsó tagozatos diákjaiból kerülnek ki a kiscserkészek. A felső tagozatosok a cserkészek, a középiskolások adják a kószákat, az egyetemisták pedig a vándorokat. Felnőttként is lehet valaki cserkész, annak az életkornak is megvannak a különböző életrészekhez kötött állomásai, de a felnőtteknél már az önnevelés folyamata érvényesül. Iskolaidőben az őrök hetente legalább egyszer

találkoznak, emellett rendszeresen vannak hétvégi programok, nyaranta pedig egy 10 napos nomád tábor. Az őrök közösen is eljutnak színházba, fontos feladatuk az olvasás ösztönzése. Mindez az életmódunk része. Arra törekszünk, hogy a művelődés belső igény legyen és a fiatalok minőségi kultúrafogyasztókká váljanak. Ezt a célt szolgálják a különböző próbák is, amelyek nemcsak kipipálandó feladatok, hanem ezeknek köszönhetően a fiatalok egy-egy területbe jobban beleássák magukat. Az őrvezető példát mutat, ízlésformáló szerepe van. Csak néhány évvel idősebb a rábízott gyerekeknél és mielőtt vezetővé válna, segítséget kap a szövetségtől különböző vezetőképzések formájában. A cserkészmozgalom tehát nem más, mint kisközösségek hálózata.

Keretmese és városvetélkedő

A cserkészteret 10-15 év alatt fejti ki hatását, ez alatt az idő alatt a fiatalok sokat utaznak és túráznak, fokozatosan fedezik fel az országot. Később pedig a határon túlra is eljutnak. Mindehhez a nomád tábor az eszköz.

– A nomád táborok és az évközi munka is olyan kompetenciákat fejlesztenek – magyarázza az ügyvezető elnök –, amelyek a vállalkozási és munkavállalói kompetenciákkal is összeeszenek. Ilyenek a csapatmunka, a problémamegoldás, a becsületesség, a pontosság és az önálló munkavégzés. Nem sok olyan szervezetet ismerek, amely ilyen hatékonyan és ilyen vagány módon fejlesztené ezeket a

munkaerőpiacon is elvart kompetenciákat!

A csoportok az erdőben felépítik a saját kis világukat. Önállásra rendezkednek be úgy, hogy minimálisan avatkoznak be a természetbe: a környezetvédelem is fontos számunkra. A táborépítés közben a fiatalok megélik, milyen létrehozni és működtetni egy saját kis világot. Ehhez ad játékos segítséget az úgynevezett „keretmese”: a közösségek választanak egy történelmi kort, vagy egy irodalmi művet s ebbe behelyezkedve szerveznek programokat, fogyasztanak ételt, viselnek ruházatot és hoznak döntéseket. Remek program lehet a „városvetélkedő” is, amely a táborhoz közeli városok megismerését szolgálja. Nem előadásokból, prospektusokból, nem idegenvezetővel, hanem maguktól, közösségben fedezik fel a lakókörnyezetet. Így az élmény is mélyebb, maradandóbb.

A regös cserkészek és a táncház mozgalom

A cserkészlet tulajdonképpen egy keretrendszer, mondja Pótor József, amely meghatározza az alapelveket és a célokat, de szabad mozgást biztosít a helyi igényeknek, szükségleteknek megfelelően.

– Van egy nevelési programunk, amelyre felfűzzük az éves munkatervünket, ez korosztályonként érinti az egyes közösségeket, de ezen belül ösztönözzük a kreativitásukat is. A cserkészletnek a hitélet a magja, de nem vagyunk teológusok, bár vannak közöttünk papok, lelkészek is. Vallásos közösség vagyunk, amely szoros kapcsolatot ápol a plébániákkal, gyülekezetekkel. Magyarországon alapvetően hangsúlyos a népi kultúra ápolása, erősen jelen van az iskolai oktatásban is. Ez talán az I. Világháború utáni sokkra vezethető vissza, amikor félni lehetett a gyökerek, a magyar kultúra elvesz-

tésétől. A cserkészlet is aktív szerepet vállalt mindig a népművészet és hagyományaink megélésében, terjesztésében. A táncház mozgalom első nagy alakjai is a cserkészletből indultak. A népi kultúrát komolyabb szinten megélt tagjaink az úgynevezett „regös cserkészek”. Korán felismerték a néptánc közösségteremtő, hagyományörző szerepét és nem hagyták elenyész-

ni, feledésbe merülni kultúránknak ezt a meghatározóan fontos megjelenési módját. Büszkék vagyunk rá, hogy a táncház mozgalom gyökerei a cserkészletben rejlenek. Ez a mozgalom már rég önállóvá vált, mégis hűen tükrözi a cserkészek alapvető filozófiáját, a megélésen alapuló pedagógiai módszertanát és a kultúra iránti elkötelezettségét.

PÓTOR JÓZSEF a Debreceni Református Kollégium Gimnáziumában érettségizett, majd a Debreceni Egyetemen szerzett szociálpolitikus diplomát. Jelenleg egy e-learninggel foglalkozó cégnél projektmenedzser, emellett szervezettefejlesztő tréner. 1993 óta cserkész, ezen belül 12 éve foglalkozik vezetőképzéssel. Nős, egy gyermek édesapja. 2015 óta a Magyar Cserkészszövetség országos ügyvezető elnöke.

R. SIMOR KATALIN 1984-ben végzett magyar-népművelés szakon a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetemen, majd másoddiplomát szerzett a MUOSZ Bálint György Újságíró Akadémiáján 1987-ben. Elsősorban a kommunikáció és a média területén végzett szakmai munkát az elmúlt három évtizedben. Újságíróként dolgozott országos és helyi lapok kulturális rovatában, a debreceni helyi televíziók és rádiók szerkesztő-műsorvezetőjeként, illetve PR-osként is. Hat évig tanított intézményi kommunikátor szakon a nyíregyházi főiskola kihelyezett, debreceni tagozatán. Újságírói munkáját 2008-ban Debrecen város Sajtódíjával ismerték el. Válogatott írásaiból két könyve is megjelent. 2013 februárjától a Nemzeti Művelődési Intézet Hajdú-Bihar Megyei Irodájának módszertani referense. Munkája mellett három féléven át oktatott televíziós ismereteket a Debreceni Egyetem kommunikációs hallgatóinak. Szívesen vesz részt moderátorként, konferenciaként az Intézet, az Iroda illetve Debrecen város rendezvényein.

Megtartó egységben – A baranyai reformáció története

500 éves a reformáció

*„Az igaz ember hit által fog élni.”
(Rm 1;17)*

Pontosan fél évezrede annak, hogy Luther Márton Ágoston szerzetesrendi egyetemi tanár kifüggesztette 95 tételét a wittenbergi vártemplom kapujára. Ezzel kezdetét vette a reformáció, amelynek idén ünnepeljük az ötszázadik évfordulóját. Akkor még senki nem gondolta, hogy Luther ezzel a tettével egy új korszakot nyit meg, nemcsak az európai egyháztörténelemben, hanem az ember Istenhez, egyházhoz és hithez való viszonyában. A protestáns reformáció kiemelkedett az elmúlt két évezred vallási, egyházi megújulási mozgalmi közül. Sokkal többet jelentett a reformáció a 16. században, mint az egyház megújulásáért indított mozgalom. Ez egy új kezdetet, egy új gondolkodásmód megjelenését is jelentette Európában, úgy a politikában és a szociális életben, mint a művészetben, a kultúrában, a képzésben és a gazdaságban egyaránt. Luther és Kálvin egyházat, társadalmat, történelmet formáló szerepe vitathatatlan. Sem Európán, sem a földkerekség törté-

nelme és jelene nem értelmezhető mára a reformáció társadalmi, filozófiai, kulturális vagy gazdasági hatása nélkül.

Természetes, hogy a mai kor emberében is felmerülnek a kérdések: milyen értékeket hordoz napjainkban a reformáció? Mit és hogyan tudunk belőle meríteni? Melyek a jelenre gyakorolt hatásai?

A 2017-es emlékvéremek alkalom és lehetőség arra, hogy jobban megismerjük és megértsük, mit adott a reformáció Európának és a nagyvilágnak.

Közös kiállítással emlékezünk

2017-ben Európa számos országában, így hazánkban is művészeti, tudományos és kulturális programokkal emlékeznek meg a reformáció emlékévről. Az öt évszázados jubileumhoz csatlakoztak Baranya megye közgyűjteményei is. A Janus Pannonius Múzeum, a Csorba Győző Könyvtár, a Pannon Kultúra Alapítvány és a PTE Tudásközpontja közösen helytörténeti kiállítást szerveztek hármás célkitűzéssel,

melyek a méltó megemlékezés az emlékévről, a látogatók ismeretanyagának bővítése illetve, a lokálpatriotizmus és ezen keresztül a helyi közösségek erősítése.

Kiállításunk helyszínéül a Janus Pannonius Múzeum Néprajzi Osztálya által működtetett kiállítótermet választottuk. A kiállítás megszervezésével célunk az volt, hogy ne a tankönyvi ismereteket ismételjük, hanem a nagyközönség előtt kevésbé ismert, érdekes történeteket mutassunk be, olyan helyszínekkel, amelyekre a baranyai emberek a saját otthonukként ismerhetnek rá. A kiállítás igyekszik a teljesség igényével körképet adni a protestantizmus baranyai múltjáról; legfontosabb sajátossága mégis, hogy nem egy folytonos történetként beszéli el a protestáns felekezetek kialakulását és fejlődését. Ehelyett, szakítva a mesternarratíva igényével, egy-egy konkrét helyszínhez, személyhez, évszámhoz köthető történetet mutat be, melyek azonban nagyobb jelenségcsoportokra utalnak, átfogóbb tendenciákat reprezentálnak.

Minden történetet az adott korszak miliójéba, társadalmi és

politikai összefüggésrendszerébe illesztettünk. Ez egyúttal azt is jelenti, hogy nem pusztán egyik vagy másik protestáns felekezet nézőpontját érvényesítettük, hiszen a tanok és azok változatai hosszas diskurzus során kristályosodtak ki. Így, bár a figyelem középpontjában a reformáció áll, a tematika szerkesztését képezi az egyes protestáns felekezetek és a katolicizmus közötti konfliktusok és a majdani párbeszéd, valamint az együttélés formáinak, és az egymásra hatás lehetőségeinek bemutatása.

A tematika kialakításának lényeges szempontja az volt, hogy a kiállítás lefedje Baranya egészét (beleértve a történelmi Baranya drávaszögi területeit is), s minden tájegységet legalább egy település képviseljen. Ugyanilyen fontos, hogy a legkisebb lélekszámú protestáns közösség történetéből is felvillantsunk egy-egy képet, utalva annak kulturális, társadalmi, politikai jelentőségére.

A kezdetek

A kiállítás elsődlegesen a protestáns egyháztörténet tárgyi emlékei köré épül, de – a látványvilág és a szakmai tartalom szempontjából egyaránt – ugyanilyen hangsúlyosak a szellemi történeti dokumentumok, könyvek, képek és térképek is. A szervezők saját anyagai mellett a partnerszervezetektől, szakmai és egyházi intézményektől, egyházközségektől kölcsönöztünk tárgyakat és dokumentumokat, illetve reprodukciókat.

A program különleges szakmai értékét a korábban nem, vagy csak részben publikált szövegek, tárgyak és dokumentumok (pl. a Janus Pannonius Múzeum Várostarténeti Osztályán található feltáratlan kézirat, Ács Gedeon újságkivágásokkal, metszetekkel és fotókkal illusztrált amerikai naplója) adják. A kiállítást múzeumpedagógiai

elemek (QR-kódok, memóriajáték, helyszínelismerés) teszik teljessé, amelyek a fiatalok egyes korosztályainak körében segítik a kiállítás anyagának befogadását, feldolgozását és megjegyzését.

A kiállítás anyagának válogatására, nyelvi és szakmai lektorálására, valamint az interaktív elemek összeállítására az adott korszak legjobb szakértőit kértük fel.

Az 1519 és 1994 közötti időszak mérföldkövei

A baranyai reformációs kiállítás hatalmas időszakot mutat be, 1519 és 1994 közötti eseményeket, történéseket tár az érdeklődők elé. A kiállításon Pécs mellett többek között Nagyharsány, Kórós vagy éppen a drávaszögi Hercegszőlős és Laskó településén is kalandozhatunk a múltban.

Félezer év történetét nem kívánom egyben összefoglalni, sokkal inkább a baranyai reformáció sajátos vonásait, szemelvényeit szeretném kiállításunk anyagaiból bemutatni. Hogy megismerjük a Baranya megyei reformációt egy képzeletbeli utazásra hívnék minden kedves olvasót. A mohácsi csata (1526), majd Budavár elfoglalása (1541) után Magyarország középső része, vele együtt a Dráva-menti

Baranya török uralom alá került. Sokan menekültek el az idegen elnyomás elől: elsősorban a birtokosok, illetve a papság. A keresztény templomokat felgyújtották, kifosztották. Az otthon maradt emberek igen elkeseredtek. Ebben a kiszolgáltatott helyzetben könnyen hatott rájuk a reformáció, a megújulás szellemisége.

1550 – Dervis bég utasítására hitvitát tartanak Vaskaszentmártonban

1550 telén Vaskaszentmárton (a mai Felsőszentmárton) lakói felkeresték Dervis pécsi bégét. Megelégtették, hogy „a lelkészek Isten igéjét egymást megcáfolva tanítják, s emiatt két részre szakadtak, mert az egyik ezt, a másik azt prédikálja”. Engedélyt kértek a bégtől, hogy néhány az Isten igéjéhez értő és tudós férfiút összehívassanak egy gyűlésre, amelyen elejét vehetnék a kétfelé szakadásnak. Dervis bég – a „tévelygés” megszüntetése, az alattvalók nyugalma (és saját hatalma) érdekében – helyben hagyta a kérést, rendeletére a sellyei bég megparancsolta a részvételt minden lelkésznek és faluként két-három polgárnak. A vitán főként a böjt és a cölibátus kérdéseit tár-

gyalták. A jelenlévő török méltóságok az evangélikus lelkészeket ítelték győztesnek, és nekik a katolikus papok többsége sem mert ellenszegülni. Legtöbbjük „elhagyta a pápás egyházat, és jobb kezét a Bibliára téve esküvéssel fogadta, hogy a keresztyénséget terjeszteni óhajtja”. Ugyanekkor a lelkészeket elküldték a Mecsektől északra és a Duna vidékére, hogy az ottani papok is megtérjenek. Akadtak persze, akik nem hajoltak meg az ítélet előtt: legelszántabb a hosszúhetényi plébános volt. Antal doktor tartott ki a katolikus gyakorlat mellett – nagy szerepe volt abban, hogy a Keleti-Mecsekben megmaradt egy hetven falut számláló katolikus tömb.

Sztárai Mihály szolgálata

A mezővárosi parasztpolgárok soraiból származott a Somogy vármegyei Sztárai Mihály, aki siklósi iskolamesterként kerülhetett kapcsolatba Siklósi Mihállal, és rajta keresztül Luther tanításaival. A Baranyában birtokos Perényi Péter nevelőjeként jutott el Padovába, ahol immár tudatosan készült evangéliumi szolgálatára. Hazatérve, 1544-ben tanítóként helyezkedett el Laskón, és két éven belül elérte, hogy a gyülekezet kiadta a katolikus plébános útját. Sztárai megjelenése óriási lélektani hatást gyakorolhatott. Sikerének titkai: a dialektika mellett a gúny eszközeit használó iskoladrámái, illetve a hegedűkísérettel előadott zsolnárfordításai voltak. Nem véletlen, hogy több községben is hosszú időközön keresztül emlékeztek az emberek Sztárai érces hangjára, magyar nyelvű zsolnáraitra. Hét év alatt Eszéki Szigeti Imrével, Szentantali Gergellyel és Szerémi Illéssel 120 gyülekezetet szerveztek meg, a Száva folyása és Pécs vonala közötti, többnyire többnyelvű térségben.

Az egykori katolikus parókiák átvétele persze nem ment konfliktusok nélkül, Laskón többször is Sztárai életére törtek, de gyilkossági kísérleteik mind kudarcba fulladtak.

1576 – Az alsódunamelléki egyházkerület zsinata egyházigazgatási kánonokat alkot

A protestáns felekezetek intézményesedése (a tanítás, a hitelvek pontos elhatárolódása és az egyházszervezet kialakulása) évtizedekig tartott. A differenciálódás szükségessé tette az egyház-kormányzati szabályok rögzítését. Megalkották az egyházigazgatási kánonokat.

Az 1550-es években elfogadott baranyai kánonok még a két irányzat közti átmenet jegyében születtek. Az 1576 augusztusában Hercegszőlősön, negyven lelkész részvételével tartott zsinat újabb egyházigazgatási szabályokat alkotott, részben a baranyai kánonokra építve, de azokat tisztán református szellemben átdolgozva. A 47 (illetve a magyar kiadásban az egyik cikk elhagyása után) 46 cikkely szerzője Szegedi Kis István, vagy Veresmarti Illés lehetett, a magyar fordítását pedig alighanem Skaricza Máté készítette; szintén ő küld-

te meg a szöveget Huszár Dávid pápai nyomdásznak, aki érdemesnek tartotta a kinyomtatásra. A hercegszőlősi kánonok több fontos előírást tartalmaztak (pl. az egyházi anyakönyvezést), és mintát adtak csaknem az egész nyugati ország-rész református egyházigazgatása és egyházi jogalkotása számára.

1651 – Elkészülnek a nagyharsányi templom virágdíszes freskói

A megerősödő protestáns közösségek saját használatukba vették a középkori templomokat, megmentve így az enyészetre ítélt épületeket: ennek egyik példája a nagyharsányi templom, amelyet a hagyomány szerint az oszmán hatóságoktól sikerült megmenteni, és amelynek belső terét a 16-17. század során több ütemben készített freskókkal díszítették. A térségben több jelentős protestáns iskola is működött, amelyek szoros kapcsolatban álltak elsősorban a debreceni kollégiummal.

A katolikus lelkigondozás ugyanekkor az egyházszervezet megroppanása miatt sokáig csak a licenciátusokra, majd a bosnyák ferences és jezsuita missziókra hárult, a hivatalos liturgiától sok közösség eltávolodott. A felekezeti életet

azonban nemcsak a népi vallásosság tarkította, hanem az ortodox, muzulmán és különböző protestáns közösségekkel való együttélés során kialakult szinkretizmusok is.

1724 – Hidason létrejön Baranya első evangélikus gyülekezete

Az 1710-es évektől megindult a földek újratelepítése és elkezdődött a németek beáramlása. Az evangélikus németek spontán bevándorlása a Baranya megyei területekre 1722-ben indult meg. Az első ilyen evangélikus települések Márok (1722), Tófü (1724) és Hidas (1724) voltak. Az 1750-es évek végén több református család érkezett Hanau környékéről. A reformátusok a türelmi rendelet kiadása után Bonyhádhoz csatlakoztak, majd önálló egyházközséget alakítottak. Az első evangélikusoknak nagyon sanyarú sorsuk volt, hiszen semmilyen törvény nem szabályozta és nem nevesítette azokat a falvakat, ahol engedélyezték a protestáns vallásgyakorlatot. Gyökeres változást II. József türelmi rendelete hozott, amely szabadabban engedélyezte a vallásgyakorlást, protestáns templomok építését. Így Mekényes (1783), Magyarbóly (1846), Pécs (1869) is anyaegyház-

zá vált. Baranya megye evangélikus lakosságának túlnyomó részét a második világháborúig a német telepesek utódai tették ki. 1944-től nagyon sok nőt hurcoltak szovjet kényszermunkára, 1948-tól pedig elkezdődött a németek kitelepítése. Mindez súlyosan érintette a baranyai evangélikus gyülekezeteket, létszámuk ma a háború előttinek csak mintegy negyede.

1746 – Domsics Mátyás pécsi kanonok megbízást kap az ágostai hitvallással szembeni vitairat készítésére

A hitvitákat a köztudat a hitújítás klasszikus korszakához, a 16-17. századhoz köti, ám a hitigazságok körüli disputák a 18. században is tovább folytak. A hitviták Pécsen fokozott társadalmi jelentőséget kaptak, hiszen a pécsi polgárok Radanay püspök előtt tett esküje óta protestánsok nem telepedhettek le a városban.

Domsics Mátyás kanonok (aki korábban vizitátorként a katolikus egyház baranyai újjászervezésében is szerepet játszott) Berényi püspöktől kapott megbízást a protestánsokkal szembeni vitairat megfogalmazására. Domsics Bécsben szerezte be a vitairat megírásához

szükséges „eretnek” könyveket, melyeket püspöki engedéllyel olvashattak. A vitairat a többéves munka dacára sem készült el, ezért 1767-ben Domsicsot megvádolták, hogy elhanyagolta tennivalóit; Klimó György püspök ezért elkoboztatta és a nyilvános könyvtárában helyezte el a 337 tiltott kötetet.

1804 – Nendtvich Tamás gyógyszerész Pécsre költözik

A pécsi polgárok 1692-es esküje óta 1804-ben Nendtvich Tamás személyében először költözhetett protestáns személy Pécsre. A Nendtvich család azonnal jelentős szerepre tett szert a város tudományos és közéletében. A Nendtvich család angol eredetű familia volt. Az 1782-ben született Tamás Erdélyben, majd Debrecenben tanult. Pesten elvégezte a gyógyszerész szakot és később Pécsre költözött. Tamást érdekelte a természettudományok minden ága, a botanika is. Jól ismerte a gyógynövényeket és rávette a pécsi gazdákat, hogy gyógynövényeket termesszenek.

A pécsi evangélikus gyülekezet megalakulását Nendtvich Tamás beköltözése alapozta meg. A gyülekezeti alkalmakat eleinte Nendtvich házában tartották meg. 1848-ban hitelből vásároltak egy telket a mai Munkácsy utcában imaház és iskola számára.

1889 – Először tartanak keresztelést a pécsi baptista gyülekezetben

A baptista tanítás az 1840-es években bukkant fel először Pécsen, majd más baranyai településeken. A pécsi közösség az 1880-as évektől folyamatosan működik, nagyobb arányú fejlődésre a századforduló után nyílt lehetőség. A Pécsi Bap-

tista Körzet 1900-ban szerveződött meg a magyarbólyi Haffner István lelképásztor vezetésével. A kezdetben néhány tucat főnyi közösség folyamatos gyarapodása 1960-ban szükségessé tette a pécsi körzet önállósodását. Csaknem 500 főt befogadó imaházuk Tillai Ernő tervei szerint 1984-ben épült fel.

A baptista gyülekezetre a kezdetektől jellemző volt a szociális gondoskodás; a szeretetszolgálat országos szervezete napjainkban is több baptista szociális és oktatási intézmény fenntartója Baranyában.

1947 – Betelepített felvidéki magyarok létrehozzák a református egyházközséget

A felvidékről kitelepített magyarok első csoportja 1947. május elején érkezett meg Pécsváradra. Hitükhöz való ragaszkodásukat mi sem jelzi jobban, mint hogy Pünkösöd vasárnapján, azaz alig két héttel érkezésük után már 16 fiatal konfirmációját ünnepelték. Csak Pécsváradra 1948 decemberéig összesen 58 felvidéki család érkezett, hat nagy hullámban.

Elmondhatjuk, hogy a II. világháború után nehezebb idők következtek a protestáns felekezetek számára, ám ekkor a felvidéki magya-

rok betelepítésének köszönhetően több új református gyülekezet is megalakult. Nem egy helyen nagy formátumú, tudós lelkészek vezetésével, példaképpen említhető a görccsönydobokai Selmeczi Árpád.

1994 – Pécsen megalapítják a Református Gimnáziumot

Pécs városában az egyházi oktatás nagy múltra tekintett vissza, a török hódítással azonban megszűntek a kolostori és káptalani iskolák. Ezek helyét idővel evangélikus és református intézmények vették át. Az 1570-es évektől az unitárius gyülekezet egy igen színvonalas iskolát tartott fent. Az ok-

tatás, a többségében német nyelvű gyülekezet igényeihez igazodva, akkor még német nyelven folyt. Az iskola fenntartása idővel komoly anyagi megterhelést jelentett, ezért a gyülekezet a népiskolai törvény megjelenése után, a város felszólítására tanácsi kezelésbe adta az intézményt. 1930-ban költözött Siklóásra a Felső-baranyai Református Egyházmegye polgári leányiskolája és internátusa. Sajnos, a trianoni békediktátum következtében elvesztette beiskolázási területeinek jelentős részét, így a tanulók létszáma fokozatosan csökkent. 1929-ben döntöttek úgy, hogy Pécsre helyezik át az iskolát. A Pécsi Református Leánynevelő Intézetet 1930 májusában avatták fel. Az intézmény az 1947-48-as tanév végéig, az államosításig fogadta a leánygyermeket. 1948 decemberében az intézmény állami tulajdonba került és ezután nyolcosztályos állami általános iskolának adott otthont. Az 1992-es tanévben a Kodály Zoltán gimnázium tagozataként indult újra a református szellemiségű oktatás és nevelés a városban. 1994-ben a Baranyai Református Egyházmegye vezetőségének és a kormány támogatásának köszönhetően Pécsi Református Kollégium néven vált önállóvá az intézmény. Az Engel János utcában kollégiumi épülethez jutott az intézmény és itt építette ki iskola-

komplexumát Pécsi Református Kollégium Gimnáziuma, Szakgimnáziuma, Szakközépiskolája, Általános Iskolája és Óvodája néven. Az intézmény szellemisége széles körben sugárzik szét: beiskolázási körzete Dél-Dunántúl, esélyt teremtve ezzel az ormánsági gyerekek továbbtanulására, de fogad érdeyli és drávaszögi diákokat is.

A tárlat értékes ritkaságai

A kiállítás tablói mellett az üvegvitrinekben tárgyi emlékeket, könyveket, aprónyomatványokat csodálhatunk meg. A Bibliák, keresztlevelek és születési anyakönyvek mellett református és evangélikus miseruhákat, illetve installációként református sírok fából faragott fejfáit tekinthetjük meg. Kettő különösen ritka és értékes a kiállított Bibliák közül, melyek a pécsi Klimó Könyvtárból származnak. Az 1576-os vitrinben található a Hanau Biblia, ami voltaképp a Károli-féle fordítás Szenczi Molnár Albert által javított és kiadott, Németalföldön megjelent változata. Szintén érdemes megemlíteni az 1746-os vitrinben lévő Luther-féle Bibliát, persze nem korabeli, hanem 17. századi kiadás, de különlegessége, hogy a címlapra valaki tollpróbaként időjárás-jelentéseket, pálcikaemberkéket, köztük egy akasztott embert is belefirkált. Végül, kiemelném még az 1947-es vitrinben lévő két énekeskönyvet és egy Bibliát, amiket a Felvidékről hoztak magukkal a kitelepített magyarok, és a kéziratos bejegyzésekből a család egész története kibontakozik.

A kiállítás megnyitó ünnepsége

A kiállításunk megnyitó ünnepségére 2017. szeptember 20-án került sor. Megnyitóbeszédében

Dr. Hoppál Péter kultúráért felelős államtitkár hangsúlyozta, hogy a reformáció 500 éves jubileumáról való megemlékezés világszerte fontos szerepet kap a keresztény kultúrkörhöz tartozó nemzetek vallási és kulturális életében, ez igaz Magyarországra is. Mint elmondta, a törökvész idején a reformáció optimista világszemléletet nyújtott, és ha nem jött volna a protestáns áramlat, valószínűleg elvesztünk volna önálló nemzetként a 16. század után. Kiemelte, hogy az anyanyelv megőrzésében, a kultúra terjesztésében, az iskolarendszer kiépítésében is fontos szerepe volt ekkor a reformációnak. Dr. Hoppál Péter azt is vázolta: Debrecen mellett Baranya volt a magyar reformáció másik bölcsője, Pécs pedig már a török korban példát adott a békés egymás mellett élésből, a befogadásból, hiszen a tettei Mindenszentek-templomát közösen használták katolikusok, reformátusok és unitáriusok.

A baranyai reformáció története

A kiállítás anyagait tanulmányozva megállapíthatjuk, hogy a baranyai reformáció története igen összetett, és ezek a történetek mozaikszerűen rakódnak össze, hogy együtt adjanak ki egy teljes képet. A reformáció összetettségében is egységes. Éppen ez a megtartó egység az, ami biztosítja, hogy fennmaradjunk, családjunk, nemzetünk, hitünk megmaradjon. Egy közösséghez tartozunk és fontos, hogy közösségeinkben éljük meg hitünket, közös hagyományainkat, örökségeinket. Minden közösség összetartó szövete a szeretet, mely megélésével közelebb kerülünk

egymáshoz és Jézus Krisztushoz. Az ötszázadik évforduló remek lehetőség arra, hogy megújuljunk hitünkben, és annak bátor felvállalásában.

A kiállítás szervezői:

Csorba Győző Könyvtár
Janus Pannonius Múzeum
Pannon Kultúra Alapítvány
PTE Egyetemi Könyvtár és
Tudásközpont

Források:

„A baranyai reformáció története” szinopszisa, Csorba Győző Könyvtár, (Erdős Zoltán)

Bokor József (szerk.). Reformáció, *A Pallas nagy lexikona*. Arcanum: FolioNET (1893–1897, 1998.)

A reformáció kezdeteiről. Sztárai Mihály levele Tuknai Miklósnak, 1551. (forrásrészlet, Földváry 1893. 709.)

Telegdi Miklós püspök a pécsi protestánsok és katolikusok kapcsolatáról (forrásrészlet. PEK Történeti Gyűjtemények Osztálya)

Az Ormánság fatemplomai, a török elől kútba rejtett harangok (forrásrészletek, Pesti 2002. 55, 83-86., Vargha 1971. 130-131., Pécsi Figyelő 1890.09.03:4.)

Tatay Imre esperes egyházlátogatási jegyzőkönyve Hidason, 1837. (Forrás: hungaricana.hu)

Jeles evangélikusok Baranyában: a Nendtvich család, (Baldauf Gusztáv, Vértesi Zoltán, Balikó Zoltán)

A Református Gimnáziumról szóló hírek az Új Dunántúli Naplóban (Csorba Győző Könyvtár Helyismereti Gyűjtemény)

BALATONYI BARBARA a Pécsi Tudományegyetem andragógia szakán, művelődésszervező szakirányon, majd kulturális mediáció mesterszakon diplomázott. 2013-2016-ig Nemzeti Művelődési Intézet Szakmai Módszertani Főosztályán dolgozott, jelenleg a Janus Pannonius Múzeum Néprajzi Osztályának munkatársa.

Szent Márton kultusz és egyházi közösség Bujákon

Buják község és környéke a Cserhát hegység lábánál található, kulturális értékekben és hagyományokban, viseletben gazdag település, mely már Glatz Oszkár festőművészre is nagy hatást gyakorolt: közel 30 éven át festett Bujákon, és az itt készült munkáinak egy részét a községnek adományozta. A festmények állandó kiállítás keretében tekinthetők meg a Glatz Oszkár Művelődési Központ Galériájában.

Kulturális örökségeik közé tartozik többek közt a 17. századi barokk stílusú templom, a község

szélén magasodó klasszicista Kálvária, melyben megcsodálható a 14 stáció (Jézus keresztútjának állomásai – a szerk.) valamint a mellette álló Szent Anna-kápolna.

Az idei, XI. Nógrádi Megye- napon „Nógrádikum”-díjat kapott a „Bujáki Szent Márton Kultusz”, ennek kapcsán beszélgettem Marti József plébániai kormányzóval, a település lelki vezetőjével a Szent Mártonhoz kapcsolódó helyi közösségi életéről.

Máté Lászlóné: *József atya, kérem, mutassa be néhány szóban*

Buják községet az olvasóinknak, ahol jelenleg az ott lakók lelki vezetését, gondozását végzi.

Marti József: Buják község és az itt lakó emberek élete kezdetől fogva szorosan összefonódott a római katolikus egyházközség életével Szent Márton oltalma alatt.

A bujáki vár már az 1300-as évektől meghatározó volt és a várkápolnai istentiszteleti hely mellett, a mai „Káponkának” nevezett helyen állt a középkori falusi templom, ami kezdetől fogva Szent Márton tiszteletére.

Annak a Szent Mártonnak a tiszteletére, aki hazánk földjén az akkori római birodalom Pannoniának nevezett provinciájának területén született 316-ban. Megtérése után előbb remete, szerzetes majd Tours város püspöke lett. Fénylő életszentsége már szinte az életében a szentek közé emelte – mint a 20. században Kalkuttai Teréz anyát. Az első olyan szentje lett az egyháznak, akit nem azért tiszteltek szentként, mert a hitéért vértanúhalált halt, hanem mert az életszentség ragyogó példáját mutatta fel hívei körében.

Magyar történelmünk hajnalán, szerény túlzással állíthatjuk, hogy Szent Márton első magyar tisztelője az a Szent István király volt, aki lobogóira a Boldogasszony képe mellett, Szent Márton képét hí-

meztette. Így Szent Márton tisztelete pontosan egyidős magyar hazánkban a keresztény államisággal.

M. L.: *Miért éppen Szent Mártonra esett az elődök választása, amikor nevet adtak első templomuknak?*

M. J.: Úgy gondolom, hogy a Szent Márton személye körül kialakult egyetemes tisztelet volt az, ami miatt az ő nevét választották a hajdan élt bujákiak az első templomuk részére. Később, mikor a törökök elfoglalták a várat, és a templomot dzsáminak kezdték használni, a völgybe lehúzódnó nép új, rendkívül gazdagon berendezett templomot épített magának - természetesen azt is Szent Márton tiszteletére szentelve -, aminek még orgonája is volt, ami ebben az időben, falusi viszonylatban rendkívüli ritkaságnak számított. Plébánia ház is épült, így Bujáknak még a török időkben is volt saját plébánosa, vagyis a katolikus hitéletet sem a török uralom, sem a reformáció nem tudta megtörni ezen a tájon.

A török kiűzése után Mária Terézia herceg Eszterházy Pálnak adományozta Bujákat, aki a jó gazda gondosságával impozáns, új, barokk templomot építtetett a fa-

lunak, de ezt is töretlenül és rendületlenül Szent Márton tiszteletére szentelve. Az új templomba hatalmas (4m x 2m) oltárképet rendelt, amely igen gazdag többsikű barokk szimbolikával ábrázolja Szent Mártont amint köpenyét megfedezi a koldussal. Rendkívül sajnálatos, hogy 1975-ben a modernség szellemében a főoltárképet lekasztották, a templomból eltávolították

és a plébánia melléképületében lerongyolódva tárolták, mondván: „ismeretlen festő, értéktelen alkotása”. A bujáki egyházközségnek csak 2010-ben sikerült restauráltatnia az oltárképet a Szépművészeti Múzeumban, és így újra visszakerülhetett régi helyére, a főoltár mellé. Az a tény, hogy 2017-ben „Nógrádikum” díjas lett, elégtételt is jelent a korábbi hanyag bánásmódért.

M. L.: *Mind a mai napig él egyféle kötődés a bujákiak szívében a hajdani Savariában született szenthez. Napjainkban milyen módon tiszteli ez a hagyományaihoz annyira ragaszkodó közösség Szent Mártont? Milyen közösségi alkalmakon idézik meg az emlékét?*

M. J.: Jelenleg Szent Márton bujáki tisztelete három forrásból táplálkozik. Az első és a legfontosabb Szent Márton ünnepe, azaz a Bujáki Búcsú, vagy, ahogy itt mondják: a vendégség. Az ünnepre az elszármazottak is hazatérnek, hogy talán rég nem látott szeretteikkel együtt ünnepeljenek, legalább ilyenkor. A búcsú alkalom az elmélyedésre, imádságra, bűnbánatra, ájtatos cselekedetekre. Az ünnepi szentmiséről a búcsús körmenet-

ben, a templom falai közül kilépve, Isten kegyelmébe ajánljuk falunkat. Régen is, ma is erre az alkalomra a lányok, asszonyok ünnepi népviseletbe öltöznek. 2016-ban volt a Szent Márton év zárása, születésének 1700-ik évfordulóján, erre az alkalomra is nagyon sokan öltöztek ünneplő viseletbe Bujákon. Márton napkor a „vendégséget” a faluban ma is tartják, a családok sütnék-főznek, a régi időkben négy hétig tömtek a libákat a rég nem látott családtagok, barátok megvendégelésére.

A második forrás, csak néhány éves gyakorlat, amióta az Erdészet pihenőhelyet alakított ki az első ősi bujái templom romjainál a Káponkán. Itt minden évben augusztus utolsó szombatján Hubertus misét tartunk az erdészek és a vadászok védőszentjének tiszteletére, de ezzel együtt emlékezünk ezen a helyen, Buják község boldog emlékü alapítóira és jótevőire is, hiszen az ősi Szent Márton templom körül volt az első temető is, bujákiak generációi nyugszanak itt.

A harmadik forrás pedig a legújabb. A bujái egyházközség papnövendéke: Tóth Tamás diakónus,

hálából Szent Márton ereklyéjét adományozta szülőfaluja templomának. Így ettől az évtől Szent Márton földi maradványainak egy darabja is a templomban van! Olyan ez, mintha elzarándokolnánk Szent Márton sírjához, hogy földi maradványainál fejezzük ki tiszteletünket, rójuk le kegyeletünket.

Illetve szeretném még itt megemlíteni, hiszen a lelkemhez rend-

kívül közel áll, a templomkertnél lévő Szent Márton szobrot is, ami egy helyi faragó, Bangó Béla alkotása. Úgy áll ott, mintha igazi védőszentként őrizné, vigyázná a falut.

M. L.: *Ha már erre járunk, akkor nem szabad megfeledkezni a híres bujái sokszoknyás „Nógrádikum”-díjas helyi viseletről sem, ami a viselőjéről, koráról, hajadon vagy férjes voltán, valami másról is árulkozik...*

M. J.: Bujákon az egyház életének, az egyházi év ünnepeinek és liturgikus színeinek rendkívüli harmóniája alakult ki a népviselettel az évszázadok folyamán. Az, hogy a pap az adott ünnepen milyen színű miseruhában végzi a szertartást (pl.: piros Pünkösöd), vagy, hogy mi az ünnepnek a neve, (pl.: Feketevasárnap), teljes egészében visszaköszön az adott nap népviseletes ruháján. Tehát, nem egyfajta ruha van, „a népviselet”, hanem ez sokszínű és színpompásan harmonizál a templom terítőivel és a pap miseruhájával is. A népviselet ma is leginkább az egyházi ünnepeken látható, de azzal az érdekes különbséggel, hogy amíg a többi településen népviseletben az idősek járnak, és így inkább ők veszik fel,

addig ez Bujákon pontosan fordítva van. Nem az idősek jönnek népviseletben a templomba, hanem csak a fiatalok, akik ma is szívesen és örömmel viselik a több generációs ruhákat. Az idősek el nem fogó szeretettel öltöztetik fel őket a maguk örömeire éppen úgy, mint az Isten dicsőségére, akinek oltárára, csak a legszebb virág való.

M. L.: *A családok köztudottan fontosak az egyház számára. Milyenek tudták családbaráttá formálni, a 21. század igényeinek megfelelően kialakítani a templom nem liturgikus tereit?*

M. J.: A hívek számára a templom homlokzatának rendbetételét valamint hőszigetelését, a nyílászáró

rói cseréjét, valamint a bejárat akadálymentesítését egy pályázatból oldjuk meg. Az akadálymentesítés a babakocsik számára is bejáratot biztosít a templom babaszobájához. Ezt a helyiséget azzal a céllal hoztuk létre 2008-ban, hogy a kisgyermekes családok is el tudjanak járni a szentmisékre. A sekrestyével átellenes oldalon a kisgyermekes családok rendelkezésére áll egy szoba gyermekbútorokkal, szőnyegekkel és játékokkal, hogy amíg a szülők, nagyszülők imádkoznak, addig a kicsik is le tudják foglalni magukat. S ezzel egyben szokják a templomi környezetet is.

M. L.: *Milyen közösségi alkalmakat kínál az egyház az itt élők részére?*

M. J.: Ilyen a már említett Szent Márton ünnepe, vagyis a Bujáki Búcsú, vagy a Hubertus mise, de akár az összes keresztény hitélethez tartozó alkalom is közösségi eseménynek tekinthető, kezdve a keresztelőtől, a házasságon át a temetésig. A misék előtt a kisgyermekes családok barátkozhatnak a játékszobában, a nagyobb gyerekek pedig nem is olyan rég Balatonszemesen katolikus táborban voltak, egyházmegyei és egyházközi táborozással.

MARTI JÓZSEF 1978. szeptember 16-án született Budapesten. 1997-ben elektronikai műszerész, majd ipari elektronikai technikus képesítést szerzett. 1997-től a Váci Egyházmegyei Kántorképző növendéke lett, illetve orgonálni tanult a budapesti Lehel téri templomban (Árpád-házi Szent Margit-templom), Bánkúti Gábor karnagy növendékeként.

Felsőfokú teológiai tanulmányait 1998 őszén, mint a Váci Egyházmegyei papnövendéke Vácott a Borromeo Szent Károly papnevelő intézetben kezdte meg, majd a II. évfolyamtól Egerben a Hittudományi Főiskola és az Érseki Papnevelő intézet hallgatójaként-növendékeként tanult. 2001-ben Köztársasági ösztöndíjat nyert. 2004-ben Vácra szentelték papá és első szolgálati helyére Pásztóra került káplánnak, ahonnan Dr. Varga Lajos plébános irányítása mellett ellátták még: Mártaszőlős, Hasznos, Mátrakeresztes filiákat is.

A váci megyéspüspök 2005-ben az egyházmegyei Ministráns Bizottság elnökévé nevezte ki. A pásztói plébános 2006-os püspöki kinevezésekor vele tartott és a váci székesegyházba került karkáplánnak, amelyhez Kosd és Vácduka filiák is hozzátartoztak. Ezen időszak alatt (2006-2008-ig) megbízást kapott a váci Karolina Katolikus Általános Iskola lelkivezetői teendőinek ellátására, valamint tanított az Egyházmegyei Kántorképzőben.

2008. augusztus 1-jén került első önálló szolgálati helyére, Bujákra, amelyhez akkor: Szarvasgede, Kisbágyon, Szirák és Bér filiák tartoztak. 2010. augusztus elsejével bízták meg a palotási plébánia ellátásával is. Ma is ezek a Nógrád megyei települések alkotják a bujái lelkipásztori körzetet.

MÁTÉ LÁSZLÓNÉ népművelő, tanár, informatikus könyvtáros, könyvtárostanárs. Az NMI Művelődési Intézet Nógrád Megyei Irodájának módszertani referense, a Nógrád Megyei Népművelők Egyesületének vezetőségi tagja, a Magyar Népművelők Egyesülete emléklapoktájának birtokosa. Kerekes László-díjas népművelő.

Néptánctól a zarándoklatig

„Mi csak vándorok vagyunk itt a földön...”

Az egyház és a közművelődés település szintű kapcsolatáról egy konferencia kapcsán, *Ének ereje* címmel Vasváron mondtam el a gondolataimat, ahol az éneklés közösségformáló ereje volt a téma középpontjában. Alábbiakban az előadás szerkesztett változata olvasható.

Nekünk még énekeltek...

Anyám, nagyszüleim, különösen a nagyapám. Az egyik kedvenc dala volt a *„Messze a táborban, nagy Oroszországban”* kezdetű nóta, amit a háborúban elhunyt két testvére emlékére gyakran énekelt, akik zenészek voltak a zalai Csernec településen (Varga Imre primás, Varga István cimbalmos), a Mura partján. Én mentem vele gyermekként szomszédolni, és együtt énekelünk... Meghatározó élmény volt az időseket hallgatni, régi történeteket a háborúról, a falu életéről, jó vagy rossz termésről... Nem mellékes, hogy nagyapámnak is kiváló hallása és hangja volt, de mivel nem lehetett primás, nem lett „másodhegedős” sem a családi parasztszerepében.

Ünnepek, szokások – nem volt nóta nélkül ünnep!

Lagzi, disznóölés, elsőáldozás, bérmálkozás és a Paszita – mind-egyik népdallal és magyar nótával átszótt ünnep volt számunkra, ahol összejött a nagyobb család. A szakrális tartalom mellett megültük ünnepeinket! Együtt volt a KÖZÖSÉG! Hagyományos nemzedékről nemzedékre való átörökítésben nőttem fel. Kaszálni és énekelni is a felnőttektől, nálam nagyobbaktól tanultam, nagymamámmal pedig rendszeresen jártunk Búcsúszent-

lászlóra, Máriagyüdre zarándoklatra. Szüreti felvonulások, betlehemezések, regölések, tollfosztások, halottsiratók, virrasztások élménye ma is elevenen, meghatározóan élnek bennem.

„Hegyi beszédek”

Szülőfalumban, Tornyiszentmiklóson a fiatal legények nem csupán bálókba jártak. Szinte mindenkinek volt borospincéje a hegyen, nyaranta hol az egyik, hol a másik pincénél gyűltek össze a falubeliek. Ezeket az összejöveteleket

A Gencsapáti Művelődési Ház és Könyvtár

kicsit viccesen egymás között csak „Hegyi beszédeként” emlegették mindig. Tulajdonképpen itt történt meg nekünk, fiataloknak a beavatója a felnőtt létbe. Először csak krumplit pucoltunk, bort hordtunk az idősebbeknek, s amíg ők iszogattak meg daloltak, mi szinte észrevétlenül ellestük, megtanultuk a helyi dalkincset. Nótáskönyvet készítettünk, vagyis leírtuk a dalokat, hogy nekünk is meglegyen. Ugyanígy volt ez a vőfélykönyvvel. Mindenkinek le kellett írni a sajátját. Amikor 16 évesen elkezdtem vőfélykedni, már ismernem illett a köszöntők mellett a szokásrendet, a búcsúztatáshoz, kikéréshez, vonuláshoz kapcsolódó dalokat is. A főiskolai tanulmányaim során pedig, valamikor a rendszerváltás idején, Antal László tanár úr a néptánc vizsgáinkon a táncok ismerete mellett mindig elvárta, hogy legalább ötöt ismerjünk az egyes tájegységek népdalkincseiből is.

A közösségfejlesztés – életforma

A mai társadalmi állapotokat nézve, azt hiszem, hogy kevesen vitatkoznának azzal a megállapítással, hogy a közművelődési szakemberekre, közösségfejlesztőkre ma nagyobb szüksége van a társadalomnak, mint valaha, s ez nem éppen egy 8 órás elfoglaltság, hanem életforma. A helyi egyházi közösségek kulturális és közösségi életének megszervezése nehezen elválasztható a közművelődéstől. A település közösségei leképezik a helyi társadalmat és az egyes csoportok között természetesen átfedések vannak.

A szombathelyi Berzsényi Dániel Tanárképző Főiskola elvégzése után, 1991-ben szinte hazataláltam Gencsapátiba, Vas megye legnagyobb falujába. Itt mindig befogadó, szerető közösség vett körül: az Ifjúsági klub, a Gencsapáti Hagymányórzó Néptáncgyűttes, a Vasi

népdalstúdió, a különböző gyermekcsoportok vagy éppen a szülők csoportja. Az itt élők szellemi, kulturális öröksége, identitása olyan meghatározó, megőrzendő érték, amelyek egy olyan alapot, tartást adnak a helybelieknek, amire később mi is és ők is nyugodt szívvel építhetünk.

Érték és közösség

1993-ban újjáalakítottuk az 1938-ban alakult néptáncgyűttest, aztán 1998-ban újjáéledt a Legénycéh is, illetve számtalan régi népszokás, mint a betlehemezés, a locsolás, a lucázás, a májusfaállítás és kitáncolás, a farsangi tuskóhúzás és multság, a Gencsi Söprű Néptáncfesztivál, a Gencsapáti Pünkösdi fesztivál (40 ezer látogató 2017-ben) vagy a Nemzetközi Betlehemes Találkozó. Az *Érték és közösség* című rendezvényünk a falu napja, de nem „falunap sztárvendégekkel”, hanem a helyi értékekre, közösségi, művészeti, gasztronómiai, sportra építő ünnepünk. Szüreti felvonulás és multság valósul meg közösségeink és intézményeink, önkormányzatunk és vállalkozók együttműködésével. Csak címszavakban említve programjainkat.

Miszori Zoltán tér

A helyi egyházi szervezetekkel, csoportokkal mindig jó kapcsolatot ápolunk. Erről szép tanúságot tesz az az önkormányzati döntés, hogy a falu egyik terét a volt plébánosunkról, az 5 éve fiatalon elhunyt Zoltán atyáról nevezték el.

Ki is volt ő valójában? Ki volt Miszori Zoltán, akinek megjelenésével a gencsapáti hívek egy hitéleti megújulásnak voltak részesei? Az Atya rendkívül erős karizmatikus képességekkel rendelkezett, szolgálata révén hitetlenek váltak hívóvé, az egyházban korábban sebeket szerzett hívek tértek vissza a közösségbe, mások ráébredtek, hogy ünnepi hitük kevés, életük egészét át kell járnia Krisztusnak. Buzdította azokat is, akik 1990 előtt munkahelyi zaklatásoknak voltak kitéve hitük nyílt megvallása, és gyermekeik hittanra való beiratása miatt, hirdette, hogy elérkezett a vallásszabadság időszaka. Igazi közösségfejlesztő volt!

Zoltán atya

Zoltán atya 1995. március 1-jén kezdte el plébánosi szolgálatát Gencsapátiban. Szombathelyen és

Gencsapáti értékkalauz

Mészori Zoltán, Mariazelli szentmise

Zalaegerszegen is kiemelten foglalkozott fiatalokkal, számos közösség létrehozásán fáradozott. Gencsapátiban is a már létező kis közösségeket szólította meg először, 1995 húsvétja után elkezdte szervezni a házaspár közösséget. 1995 nyarán már közös kerékpártúrát, az iskolás gyermekeknek pedig hittantábort szervezett. 1998-ban létrehozta az idősekből álló lelki közösséget is. A közösségek az ő közreműködésével megtanulták a „Karizmatikus megújulás énekeit”, az úgynevezett gitáros énekeket. Csoportjai részt vettek az Országos Karizmatikus Találkozókon. A hitélet megújítása keretében a világiakat bevonta a közösségekből az olvasmány, szentlecke és egyetemes könyörgés felolvasására. Az 1990-es évek végére már három ifjúsági, egy házaspár közösség és KARITASZ működött a Gencsapáti Plébánián.

Hajcsárok a nyáj végén

1998-ban gyalogos zarándoklatot szervezett Mariazellbe. A zarándoklat 40 főről a következő években már 100 főre gyarapodott, és legendássá vált az egyszerűségéről, lelki erejéről, szellemi vezetéséről. Az út nemcsak szakrális él-

ményt ad a résztvevőknek, hanem közösséggé kovácsolja a zarándokokat. A Néptáncgyűttes tagjai is bekapcsolódtak a zarándoklatba: minket „hajcsároknak” nevezett, akik a menet végén vigyázzuk a „nyájat”, persze segítve a lemaradt társakat. A 160 km-es utat négy nap alatt tesszük meg. A második nap végén szinte állandó programmá vált az általunk tartott táncbál, ahol a gencsapáti és a vasi táncanyagot igyekszünk bemutatni és megtanítani a zarándok társainknak. A másik rendszeres programunk a közös éneklés a KPM csoport irányításával (Katolikus Pop Menyecskek) – ez afféle kívánság-műsor zarándok módra, így még dalokat is lehet kérni – s természetesen mi hajcsárok is énekelünk rendületlenül, csak úgy zeng tőle az erdő. Aki egyszer végigment gyalogosan az úton Zoltán atyával, az visszajött, mert igazi lelki feltöltődést, megtisztulást kapott. Halála után is tart a zarándoklat: idén ünnepeltük 20 éves jubileumát.

Az egykori erdőmérnök hallgató mozgás és természetszeretete, csodálata élete végéig megmaradt. Gencsapátiban például rendszeresen futott a Szentkúton keresztül az úgynevezett „külső erdőig.” A „Szent Jakab futással”, ami a Kő-

szegi Jézus Szíve templomtól indul és a Gencsapáti Szent Jakab templomnál fejeződik be, pedig hagyományt is teremtett.

Szentjánosbogarak

A Kárpátaljáról érkezett gyermekek táboroztatása Gencsapátiban és Perenyében, a két Szentjánosbogár tábor megvalósítása örök élmény marad a fogadó családoknak és a gyermekeknek egyaránt. Sok környékbeli építkezés, felújítás is köszönhető neki és helyi önkormányzat elkötelezettségének. Például: a Szentkút stációk, a Zarándok Közösségi Ház, a templom tetőszerkezete és külső felújítása, az Apáti templom oltárképének restaurálása, a Plébániatemplom sekrestyéjében 50 évig láthatatlan szekő restaurálása, amely az 1919. május 28-i eseményeknek állít emléket, amikor Tanácsköztársaság csapatait üldözték el a faluból, de még hosszan sorolhatnánk. Számára azonban mindig is csak a lelki építkezés volt a lényeg, nem az anyagi! Mikor egy pályázat kapcsán megkérdezték, mi a véleménye, azt mondta, nemrég járt Németországban, gyönyörűen felújított templomokat látott, de üresek voltak – na, hát az én dolgom, hogy tele legyen, nem az, hogy vadonatúj legyen, ahhoz többen is sokkal jobban értenek nálam itt Gencsapátiban.

„Mi csak vándorok vagyunk itt a földön...”

Egy róla szóló írásban olvashatunk: *Hitre ébredtünk mellette, és valóban, mindig megérintette az őt hallgatót. Még a sírjára is ezt íratta: Lelkipásztor. Soha nem akart más lenni, esperesként sem. A Főparancsot, a szeretet parancsát hirdette: halála előtt betegágyán is azt mondta „Szeressétek egymást, mert a szeretet a legfontosabb, értetek*

szenvedek”. Zoltán Atya 2012. augusztus 31-én hunyt el.

A róla elnevezett, templom előtti teret 2017. augusztus 31-én (halálának évfordulóján) avattuk fel. Dr. Székely János megyéspüspök szentelte meg. Levetítettük a róla készült *Pásztor* című filmet, tiszteletére tölgyfát ültettünk a templomtérré, a műsorban a Vasi Népdalstúdió vallási népi énekeket, az általa lett gitárosok kedvenc dalát is eljátszották: „Mi csak vándorok vagyunk itt a földön...” kezdetűt, amely az emléktáblájának felirata is lett.

Átörökítés

Még Zoltán atya idejében, 2006-ban restauráltatott egy „lát-hatatlan falfestményt”: Gyarmati András festőrestaurátor művész végezte a munkálatokat, ő írta le a *Hírmondó* 2006. márciusi számában a következőket

„A sekrestye déli falán, a bejárati ajtó feletti íves záródású boltmézőben az idősebbek emléke szerint egykor falfestmény volt, melyet a II. világháború utolsó évében szándékosan fedtek el egyszerű meszeléssel. Valóban, a szürkés, szennyeződött

festés a falmező teljes felső felületét borító képet rejtett. Az ábrázolás egy, az akkori Nagyencsen, 1919. május 28-án történt eseményt mutat be. A falu lakossága az 1915-től itt plébánosként működő Kopcsándy Sándor vezetésével állt ellen a faluba érkező tanácsköztársaságiak fosztogatásának. A jelenet a templom előtti fás térségen játszódik, jobb oldalt látható a reverendát viselő plébános alakja, aki bal kezében feszületet tartva, jobbjával a kép közepén megfestett vasútállomás, és az előtte álló apró figurák irányába mutat. A kompozíció előterében számos felfegyverkezett alak mozog, vagy áll, ki lőfegyverrel, ki pedig csak kaszával, villával, bottal. Néhányan már, a középben csoportosulók közül, épp az állomásépület felé lőnek. A háttérben a templom tornya magasodik, a torony ablakában a magyar lobogó. Az égen két repülőgép is feltűnik. A falfestmény keretének felső részén felirat hirdeti a történelem helyét, évszámát: Nagyencs, 1919. május hó 28-án. Az alkotás mestere valószínűleg az a szombathelyi Steffek Albin volt, aki 1937-ben a templomhajót is kifestette.”

1927-ben „A nagyencsi ellenforradalom nyolcadik évfordulóján” a falu eleji fakereszthez zarandokolt körmenettel a falu és a környék népe megemlékezve a gensciek hősiességéről. „Méreteiben impozáns, hatásában pedig felejtetetlenül bensőséges ünnepet ült 1927-ben Áldozócsütörtök napján Nagyencs közönsége.” 1919. Áldozócsütörtökön verték le a vörösök a nagyencsi ellenforradalmat, ez az Áldozócsütörtök nehéz napja volt a falunak. 1919. május 28-án a gensciek ellenálltak és kikergették a faluból a Tanácsköztársaság csapatait, majd jött a megtorlás (Kopcsándy Sándor kanonokot, a falu plébánosát börtönbe zárták, a kömmün végéig ott sínylődött) és ide terelték ki a falu népét a kereszt mellett elterülő rétre. „Ezeknek a

Nagygyencs, 1919. május 28.

Körmenet a bádokereszthez

szomorú eseményeknek a tanúja volt a négy hársfa átívelése alatt álló faluvégi fakereszt.”

(Forrás: Vasvármegye, 1927. május 28. 3. p. A nagygyencsi ellenforradalom nyolcadik évfordulója, Dr. Széll Kálmán: „Mi történt Nemesbődön és Nagygyencsen 1919. május 28-29-én” Vasi Szemle különia kiadása.)

A Hősök Napja alkalmából 2015. május 31-én közös zarándoklatot, körmenetet, illetve az akkor pont tíz éve felszentelt Szent Orbán szobornál keresztáldást tartottak az 1919-es hősök emlékére. Az előtte eltelt 88 évben nem volt a faluban ilyen megemlékezés, s előtte is csak egyetlenegyszer, 1927-ben tartottak körmenetet az 1919-es hősök emlékére, akik ellenálltak a falut támadó vörös terror csapatainak. 2015-ben született meg az a gondolat, hogy ismét indítsanak körmenetet a Hősök Napján a tanácsköztársaságiak fosztogatásának ellenszegülő eleik tiszteletére.

A lényeg a tudás átörökítése

Vegyünk példának a japán Isze beli sintoista szentély együttes 478-ban megépített híres Külső Szentélynek esetét. A középkori sintoista hagyomány szerint 20 évenként, talán emberöltőnként, újonnan megépítik az Isten házát. Az építés mindig azonos eszközök és alapanyagok felhasználásával, szinte rítus-szerűen történik. A templomot fennállásának 20. esztendeje után szétbontják, a fa alkotóelemeket elégetik. A régi templom életének utolsó éveiben kezdik meg a minden szempontból pontos másolat építését.

Nekünk is ez a dolgunk. Gencsapátiban 120-an táncolunk az ovisoktól a hagyományörzőkig. (Kiskópic, Kópic, Gezemice, Ispiláng, hagyományörzők és a Vadhajtás.) Együttesünk 2018-ban lesz 80 éves, a közösségeink méltón képviseljük.

selik településünk néptánc hagyományát. Tagjai vagyunk a Muharay Elemér Népművészeti Szövetségnek, Táncháztalálkozón, Néptáncantológián, országos és nemzetközi fesztiválokon képviseljük régióink és hazánk népművészetét. Együttesünk hagyományörző tevékenységéért elnyerte a Muharay és a Csokonai-díjat.

A Vasi Népdalstúdió- Kökőrcsin, Csicsergő, Boróka együttese a népi énekés műhelyeként 1992-től Tanai Erzsébet vezetésével Gencsapátiban végzi elkötelezett munkáját – ha hívnak telefonon, s kérdezik, „mit hallgatsz?” Válaszom: nem, ez élő! Az iroda melletti könyvtárban próbálnak a dalosok! 18 közösség használja a házat folyamatosan.

Betlehemezés

Kiemelném az egyik népszokásunk újjászületését. 1994-től újra betlehemezünk minden adventkor, házakhoz is beköszöntve. 13 éve nemzetközi találkozót rendezünk a Kárpát-medence betlehemes csoportjaival. A Gencsapáti templomban, gálaműsorban láthatják az érdeklődők a betlehemes közösségeket. De a lényeg, hogy a következő generációk is betlehemeznek

Papp Lili: Gencsi betlehemesek

Gencsapátiban, eljárnak egymáshoz, tanáraihoz, rokonaikhoz, és több helyre ismeretlenül is becsengetnek. 5 generáció betlehemez a faluban minden adventkor, ovisoktól a hagyományörzőkig.

A helyi Gyöngyös-kert Óvodában minden évben mi is betlehe-

mezünk, a gyermekek már velünk éneklék a dalokat. Pap Lili (5 éves ovis) pár éve egy rajzpályázatra készítette a következő rajzot, amelynek címe Tomó (ő táncos társunk ovis kisfia), Tomó apukája és Albin bácsi. Azt gondolom ezért a rajzért már megérte.

VARGA ALBIN népművelő, tanár, művelődési és felnőttképzési menedzser. Huszonhat éve dolgozik a közművelődés területén a gencsapáti Művelődési Ház és Könyvtár igazgatójaként. 24 éve vezeti a Muharay- és Csokonai-díjas Gencsapáti Hagyományörző Néptáncegyüttest, elnökségi tagja a Muharay Elemér Népművészeti Szövetségnek, 2014-től a Pannon Térségfejlesztő Egyesület – Szombathelyi Járás LEADER HACS szervezete- elnöke. 2008-2012 között a Nemzeti Kulturális Alap Népművészeti Kollégiumának tagja. A Gencsapáti Pünkösdi Fesztivál, a „Gencsi Söprű” Néptáncfesztivál, a Vincze Ferenc Szólótáncverseny és a Gencsapáti Nemzetközi Betlehemes Fesztivál elindítója.

„A közösségben minden másnál jobban meg szoktam érezni Isten jelenlétét”

Jövőre huszonhetedik alkalommal rendezik meg a Hittanya tábort.

„Most már azok okítják, tartanak vallásos és szabadidős foglalkozásokat a mai gyermekek részére, akik annak idején elindították a bugaci tábort” – szólt 2016 augusztusában a Kecskemét Tv tudósítása. Közel három évtizede gyermekek népesítik be Bugac pusztát egy kis szegletét. Az egykor pásztorok és betyárok által lakott területen 1992-től a katolikus egyház szervez lelkigyakorlatos tábort. Erről beszélgettünk dr. Finta Józseffel, a Kecskeméti Főplébánia plébánosával, érseki helynökkel.

Végő István: Egy úgynevezett alulról jövő kezdeményezésként kiskunfélegyházi fiatalok javaslatára indult el a Hittanya tábor. Mi volt a motivációja az ifjakkak, és ezt miért karolta fel a katolikus egyház?

dr. Finta József: A Kiskunfélegyházi Szent István Plébánia ifjúsági csoportja, amelyet akkor Hajagos Gyula káplán atya vezetett, jó lehetőséget látott a pusztá-

közepén lévő épületben. Úgy gondolták, hogy kicsit kicsinosítva az épületegyüttest, létre lehetne hozni ott egy ifjúsági lelkigyakorlatos házat, táborhelyet. Mivel azon a helyen a csend és a világtól való elvonultság lehetősége biztosított van, jó alkalom nyílta ott a lelki összeszedettségére. Természetesen a fiatalok mindezt kezdettől fogva Gyula atyával és az akkori plébánossal, Stein Ernő atyával együtt tervezték, hiszen az épületet a Kiskunfélegyházi Szent István Plébániának ajánlották fel.

V. I.: Mit kell tudni a Hittanyáról, az itt álló épületekről, mi volt itt előtte?

dr. F. J.: Eredetileg tanyai tűzoltóház volt, a tűzoltáshoz szükséges eszközöket tárolták itt. A rendszerváltás előtt pedig egy TSZ tulajdonra volt. Amikor a rendszerváltás után a TSZ megszűnőben volt, akkor felajánlották az elég lepusztult állapotban lévő, egy főépületből és egy melléképületből álló komplexumot a kiskunfélegyházi Szent István Plébániának. A plébánia pedig létrehozott egy alapítványt, a Néri Szent Fülöp-ről elnevezett Hittanya Alapítványt, amely ma is fenntartja és működteti a házat. A fiatalok a helyet Hittanyának nevezték el. A név olyannyira köztudottá vált, hogy a hely közvetlen közelében lévő kisvasút megállót is átnevezték hivatalosan Móricgáti Tanyákról, Hittanya megállóra. A Hittanya Bugac és Móricgát között félúton helyezkedik el, a ma már sajnos nem működő Kecskemét-Kiskunmajsa kisvasút sín párja

mellett. Hivatalos címe: Móricgát, Bezsenyi dűlő 104. Az épületeket és a környéket a fiatalok az Alapítvány és adományozók segítségével folyamatosan szépítették, tovább fejlesztették. Kerítés épült, új vízszekció, majd egy nagy, kétszáz négyzetméteres beton plató erős sörszáttal borítva. Az épület fokozatosan alkalmassá vált több mint száz táborozó kiszolgálására is.

V. I.: *Mi az alapvető célja a tábornak?*

dr. F. J.: A fiatalokat az életkoruknak megfelelő módon segíteni istenkapcsolatuk elmélyítésében és az egyházképük helyes formálásában. Közösségi élményekben részesíteni őket, amelyek lehetővé teszik az átlagosnál mélyebb, teljesebb kapcsolatok kialakítását. Segíteni őket abban, hogy elkötelezettebbé váljanak a mások iránti szeretetben és szolgálatkészségben. Helyes önismeretre, több aktivitásra, nagyobb önállóságra való nevelés. Ezáltal a hivatásuk felismerésében és az abban való megerősödésben is igyekszünk segíteni őket.

V. I.: *A Hittanyán tematikus táborok szoktak lenni. Mi alapján döntenek el a témákat az adott években?*

dr. F. J.: Ha van a pápa vagy a Magyar Katolikus Püspöki Kar által meghirdetett központi téma vagy emléké, akkor mi is azt a témát tűzzük ki az adott évre. Ilyen volt például 2013-ban a Hit Éve vagy 2016-ban az Irgalmasság Éve. Természetesen ilyenkor is a fiatalok által jobban érthető, hangzatosabb címet adunk a tábornak. Ha ilyen központi téma nincs, akkor a fia-

talok között körbekérdezve, az ő érdeklődésük, igényeik alapján választjuk meg az éppen aktuálisan szervezendő tábor témáját.

V. I.: *Hány fő vesz részt körülbelül a táborban, voltak-e már nagyon kevesen, illetve túl sokan?*

dr. F. J.: A legkevesebben az első évben, 1992-ben voltunk, 30-40 fővel. Persze ezt akkor nem éreztük kevésnek, hiszen körülbelül ilyen létszámokkal számoltunk a ház kapacitását illetően. A jól sikerült tábor hatására azonban a következő nyáron már 70-80 diák volt ott. A harmadik táborban több mint 150 fő, amit bizony az akkori lehetőségeinket számba véve, már túl soknak is éreztem. Utána több éven keresztül két tábor szerveztünk egymás után: kis tábor az általános iskolás korosztálynak, nagy tábor a fiataloknak. A két hét azonban igen soknak és megterhelőnek bizonyult a szervező csapat számára, főleg mikor már a felnőtt élet határára értek (munka, család stb.). Ezért újra egy tábor kezdünk szervezni, immár legalább 15 éve. Azonban a Hittanya infrastruktúrája közben alkalmasabbá vált a több, mint száz

fiatal sátoortáboros jellegű ellátására. A résztvevők száma mindig meghaladja a száz főt, általában véve 120-130 gyerekkel, fiatalal számolhatunk.

V. I.: *Csak katolikus vallásúak érkeznek a táborba?*

dr. F. J.: Legnagyobb többségben igen, de nincs olyan szabályunk, hogy csak katolikusok jöhetnek. Mindig van két-három református, és persze érdeklődő megkeresztetlen fiatal is. Az utóbbi években feltűnt egy baptista fiú is, ő is megtalálja köztünk a helyét.

V. I.: *Hogy néz ki egy nap a Hit-tanyán, a tábor idején? Milyen programokat emelne ki?*

dr. F. J.: A tábor napirendjében helyet kapnak a témában járatos papok, szerzetesek, világi szakemberek előadásai, melyeket kis

csoportokban beszélgetés során mélyítünk el. A lelkigyakorlatos jelleget erősíti a napi gitáros szentmise, a közös imádság, a szentségimádás. Ugyanakkor fontosnak tartjuk az ismerkedést, a közösségépítést, a jó hangulatot is. Ezért gondoskodunk arról, hogy ne hiányozzon a sport, a játék, a túra, a kézműves foglalkozások, a zene és tánc sem. Arról, hogy mennyire tartalmas egy-egy napunk érdemes megtekinteni az egyik szerdánkat:

- 6.15 Ébresztő a szervezőknek
- 6.30 Zsolozsma (fakultatív) (szentmisén kívüli hajnali imádság – a szerk.)
- 6.45 Ébresztő a gyermekeknek, megbeszélés
- 7.15 Reggeli szemle
- 7.30 Reggeli ima

- 7.40 Reggeli
- 8.30 Indulás Bugacra gyalog
- 10.30 Előadás: Márfi Gyula érsek
- 12.00 Szentmise
- 13.00 Ebéd
- 14.00 Találkozás, program a szerzetesekkel
- 15.30 Csoportbeszélgetés
- 17.00 Indulás vissza lovas kocsikkal
- 18.30 Vacsora
- 19.30 Fakultatív programok: kézműves foglalkozások, filmnézés
- 21.00 Esti ima, tisztálkodás
- 22.15 Elcsendesedés
- 22.30 Takarodó

V. I.: *Hogyan tud megújulni egy ilyen régóta szerveződő egyházi tábor?*

dr. F. J.: Mivel a tábor állandóan „él”, így a megújulás is folyamatos. A tábor szervező 20-25 fős csapat, a „Kisebb Testvérek” közössége éves szinten kétszer összejön kiértékelni az előző tábor, és szervezni a következőt. A közös megfigyeléseink, értékeléseink, illetve a fiatalok visszajelzései alapján szoktunk újítani, vagy pedig a beváltat megtartani. A lényeg és az alapfelépítés nemigen változott. A módszereink, egyes programjaink többször újultak meg.

V. I.: *Hol és hogy hirdetik a tábor, és honnan érkeznek a gyerekek és fiatalok ide?*

dr. F. J.: Hirdetjük az egyházmege papjainak és hitoktatóinak internetes levelezőlistáján és az éves összejöveteleken. Plakátok is készülnek, amiket ezeken az alkalma-

kon osztogatunk, illetve interneten is közzéteszünk. Természetesen a tábornak van honlapja, ott is megjelenítjük a tudnivalókat. Ezen kívül a legnagyobb közösségi oldalon és internetes levelezőlistán tartjuk a kapcsolatot a táborunkban megforduló fiatalokkal, s személyesen nekik is mindig hirdetjük a tábort, több alkalommal is. Elsősorban az egyházmegye településeiről érkeznek. Ám egyre nő azok száma is, akik más egyházmegyékből is csatlakoznak, vagy baráti, vagy családi kapcsolatok révén. A legtöbben az utóbbi években Kiskunhalasról, Helvéciairól, Bugacról, Kiskunfélfegyházáról jöttek.

V. I.: *Volt-e már adaptációja a tábor tematikájának, formájának, próbáltak-e már az ország más területein hasonló tábort megszervezni?*

dr. F. J.: Mi magunk is a Váci Egyházmegyében pár évvel korábban kialakuló Tápiómenti Lelkigyakorlatos Tábor (Tápiószentmártoni helyszínnel) mintájára kezdtük szervezni 27 évvel korábban a Bugaci Lelkigyakorlatos Tábort a Hittanyán. Azóta az egyházmegyénkben kisebb hittanos vagy ifjúsági táborokat szoktak hasonlóképpen szervezni hitoktatók és

papok, de országos szinten nem tudok hasonló adaptációról. A tápiómenti táborokat azóta is megszervezik.

V. I.: *Érte-e már csalódás a tábor miatt, ha igen mi történt?*

dr. F. J.: Különösebben nagy csalódás nem ért. Volt egy-két olyan tábor, amikor a résztvevők egy része nem tudta, hova is jött és miért. Így voltak kisebb-nagyobb fegyelmezési gondok, de ez inkább az elején volt jellemző, az utóbbi években nem. Mindig nehéz perze megélni azt, amikor egy évek óta visszajáró korosztály „fel nő” és „kikopik” a táborozók közül. Van utánpótlás Istennek hála, de mégsem könnyű elengedni a régieket.

Ugyanígy igaz ez a szervező csapatra is, ott is vannak megújulások, személycserék.

V. I.: *Mi volt a legnagyobb élménye a tábor kapcsán?*

A legnagyobb élményem folyamatosan az, hogy az ott összekovácsolódó közösségben minden másnál jobban meg szoktam érezni Isten jelenlétét. Nagyon örömteli újra és újra megtapasztalni azt, hogy a fiatalok nemcsak a rosszba, hanem a jóba is bele tudják vinni egymást. Azt is öröm látni, hogy mennyivel jobb lehetne az életünk, ha a sok fölösleges „civilizációs kérget” lerántva természetközeli és emberközeli életet élnénk állandó jelleggel.

DR. FINTA JÓZSEF 1989-ben a Kecskeméti Piarista Gimnáziumban érettségizett. A Szegedi Hittudományi Főiskola elvégzése után 1994-ben dr. Dankó László kalocsai kecskeméti érsek szentelte pappá. Előbb káplán, majd plébános volt Kalocsán, közben Rómában, a Lateráni Egyetemhez tartozó Accademia Alfonsianán tanult. Doktori címét 2001-ben a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Hittudományi Karán szerezte. Tizenhárom éves kalocsai szolgálat után a Kiskunhalas Alsóvárosi Római Katolikus Főplébánia plébánosa lett. 2010. november 1. óta a Kalocsa-Kecskeméti Főegyházmegye általános helynöke. 2017 szeptemberétől a Kecskeméti Főplébániára helyezték át.

VÉGSŐ ISTVÁN tanulmányait a Szegedi Tudományegyetemen végezte történelem, politikatörténet és kommunikáció szakokon. Közel 300 helytörténeti, kulturális cikket, tanulmányt írt, tíz könyve jelent meg hadtörténeti és helytörténeti témákban. 2006 és 2007 között a Magyar Nemzeti Filmarchívumnál dolgozott a filmhíradós és dokumentumfilm-es csoportban. 2013-tól a Halasi Média és Kultúra Kft. programszervezőjeként, részlegvezetőjeként dolgozott, jelenleg a Cselekvő közösségek kiemelt projekt kulturális közösségfejlesztő mentora Bács-Kiskun megyében.

„Egymás terhét hordozzátok...” (Galata 6,2)

Szeretetvendégségben a nádasdi evangélikusoknál

Mi tart össze egy közösséget? A közös érdeklődés, az azonos nem, kor, földrajzi adottságok és sorolhatnánk; legfőbb kapocs pedig a közös cél. Mindez azonban szinte semmit sem érne az egymás iránti tisztelet, szeretet és bizalom nélkül. S ha mindez párosul a hittel – hit abban, hogy a szeretet az élet értelme – akkor hegyek mozdulnak meg. Akkor az ünnepek – mint a vendégség is – céljá válnak, „kikötőkké” a tengernyi feladatban; a hétköznapok eredményei, apró örömei pedig ünnepekké.

A Nádasdi Evangélikus Egyházközség lelkésznője, Kőrösi Krisztina hivatásában a kulcsszó a jelen-

lét. Jelen lenni, amikor a másinak szüksége van ránk, és részt venni a többiek életében, hogy megérezzék, milyen, amikor rájuk van szükség.

Éles Krisztina: *Melyek voltak a Nádasdi Evangélikus Egyházközség történetének legfőbb állomásai? Mely falvakban élő evangélikusokból tevődik össze a gyülekezet? Beszédesek-e a számadatok?*

Kőrösi Krisztina: Egyházunk kortörténetéhez képest azt lehet mondani, hogy a gyülekezet csak „serdülő” korát éli a maga 58 évével. Jóllehet Nádasd területén a reformáció óta élnek evangélikusok, a körmendi anyaggyülekezettől való elszakadását elődeink lelkes tenni akarása és hitük bátor megélése vívta ki 1949-ben. Felújított templomunkat 2015-ben, éppen 60 évvel felépítése után szenteltük újra. A gyülekezet tagjai minden áldozatot meghoztak azért, hogy lelkészeiknek otthont teremtsenek, templomot emeljenek, majd tornyot is építsenek hozzá. A nádasdi templom jelenlegi oltára a fafaragás tehetségével megáldott Rác Miklós lelkész keze munkáját dicséri 1983-ból. Hamar híre ment a környéken ennek az alkotásnak,

és felekezetre való tekintet nélkül érkeztek a megrendelések. Így készült el a magyarszecsődi református templom úrasztala és lámpapatei, a püspökmolnári evangélikus imaház oltára, a nádasdi iskolaemlékmű díszének és feliratának faragása, lámpatartók Kőszegre, valamint gyertyatartók, kopjafák szép számmal.

Számokban mérve nem túl nagy a közösség, összetartásban és a segítségnyújtással érintettek számát, valamint az elért eredményeinket tekintve annál nagyobb. A gyülekezet területe Nádasdon kívül magába foglal még 19 kisebb-nagyobb települést. Ezek közül rendszeres istentiszteleti alkalmak vannak Vasváron, Egyházashollóson, Magyarszecsődön, Egyházasrádócon. A gyülekezet lélekszáma Nádasdon 240 fő, szórványokban valamivel kevesebb, így összesen kicsit több mint 400 fő.

É. K.: *Milyen rendszeres programok teszik ünneppé a hétköznapokat?*

K. K.: Vasárnaponként Istentiszteletre várjuk a hívőket, nagy ünnepekhez kötődően úrvacsoraszertés történik. Januárban Ökume-

Templombelső

nikus Imahét, márciusban a Nők Világimanapja zajlik. Húsvét után következik a Konfirmáció, amelyben biztató, hogy évről-évre a gyülekezet lélekszámának arányaihoz viszonyítva elég sok fiatal részesül. Minden ünnepségünkhöz szeretvendégségek kötődnek, ahol többek között megtapasztaljuk a közös éneklés erejét. Tartunk tanérváró kerti partit a hittanos gyerekeknek. Nyári szünetben táborokat szervezünk. Hetente vehetnek részt az általános- és középiskolás korú fiatalok ifjúsági keresztény foglalkozásokon, a Gyermek Bibliakörbe is szeretnek jönni a legifjabbak. Július első vasárnapja a gyülekezeti nap. Halottak Napján ökumenikus megemlékezést tartunk a temetőben. Karácsonykor pedig színjátékkal, ünnepi műsorral készülünk. Gyakran járunk kirándulni. Nagyon népszerű programok zajlanak a baba-mama kör, az idősek klubja és az ifjúsági kör szervezésében is. Évente több alkalommal rendezünk családi napot, amely során tartalmasan tölthetik el a fiatal szülők és a nagyszülők egyaránt szabadidejüket, megismerhetik más családok értékeit és gondjait; s legtöbbször pedig már a szervezésbe is bekapcsolódnak.

É. K.: *A Nádasdért Kitüntetés Oklevél Fokozatának indoklásában a következő szerepel a lelkésznről: „A lelkész asszony az evangélikus gyülekezetben betöltött lelkési hivatásán túl vállalta egy szociális intézmény alapítását, amely 12 települési önkormányzat területén látja el a szociális alapfeladatokat. A mintaértékű intézmény a megalakítása óta jól működik, biztos munkahelyet adva több ember – egy összekovácsolódott, igazi*

csapat számára. Ezenfelül közösségfejlesztő tevékenysége is jelentős. Valamennyi korosztály részére szervez keresett programokat. Önzetlen munkájával átlagon felül járul hozzá – lelki egészségünk karbantartásán túl – közösségünk fejlődéséhez”. A fentiekből is kitűnik, hogy a közösség megerősítése a legfőbb életcélja. Folyton megújulni képes, innovatív ötletei pedig soha nem fogynak el. A vallási elhivatottságán kívül mi motiválja?

K. K.: Én személy szerint azt vallom, és arra próbálom mások figyelmét is felhívni, hogy az élet értelme az, hogy adunk. Adunk a másoknak önmagunkból, erőforrásainkból, hogy segítsük; gyengeségeinkből pedig azért, hogy érezze, szükség van rá, tartozik valahová. Ha játszunk kicsit a közösség szavunkkal, fellelhetjük benne a „közös ég” kifejezést. Az egymásra odafigyelő, együttműködő személyiségek fellett van az egyként képviselhető, közös érték, amelynek oltalma alatt megszületik egy közös elképzelés, ezt együtt megvalósítják, és ettől jobbá válik, értelmet nyer az egyén élete. A közösség elfogad, és ettől biztonságban érezheti magát annak minden tagja.

Reformációs emlékmű avatása

Kirándul a gyülekezet

Közösség nélkül elmagányosodik, elsovrad a lélek.

É. K.: *Kiknek nyújt segítséget, milyen feladatokat lát el a Magyarországi Evangélikus Egyház által működtetett Diakóniai Központ?*

K. K.: „Egymás terhére hordozzátok, így töltsétek be a Krisztus törvényét.” (Galata 6,2) – ez az Újszövetségből idézett mondat keltette életre a segítő szándékot, amelyből töltekezik a Nádasi Diakóniai Központ. A diakónia – szolgálat – a kezek evangéliuma, a kezeké, amelyekkel emeljük és tartjuk az elesettet.

Nagyon sok beteg, egyedül maradt ember él falun; akik kiszolgáltatottságuk miatt még jobban félnek, bezárkóznak, és szinte csak

vegetálnak. A közösséghez való tartozás érzését, a gondoskodást, a megértést hivatott a diakóniai központ 2009-től visszahozni az idős emberek életébe. Jelenleg több mint 180 főről gondoskodunk. Étkeztetés keretében biztosítunk napi egyszeri meleg ebédet azoknak az ellátottaknak, akik önmagukról illetve hozzátartozóikról egészségi állapotuknál vagy idős koruknál fogva nem tudnak gondoskodni. Igény szerint az étel elvihető vagy kérésre házhoz szállítjuk a falugondnoki hálózat, valamint a szociális gondozók közreműködésével. A nehéz anyagi helyzetben élő ellátottak számára a térítési díjból kedvezményt biztosítunk. Az ellátásra jogosult személy napi kapcsolatba kerül a gondozóval vagy

a falugondnokkal, aki figyelemmel kísérheti egészségi vagy lelki életének alakulását.

Másik kiemelten fontos tevékenységünk a házi segítségnyújtás. Ahogy az a gondozási forma nevéből is kitűnik, ebben az esetben az igénybe vevő önálló életvitelének fenntartását – szükségleteinek megfelelően – saját lakókörnyezetében biztosítjuk. Szolgálatunk sokrétű, magában foglalja az ellátott fizikai, lelki gondozását, de segítséget nyújtunk a hivatalos ügyek intézésében is. Így például gondoskodunk az ellátott személyi higiénijával, valamint a háztartással kapcsolatos feladatai elvégzéséről (tisztálkodás, bevásárlás, fűtés stb.). Segítjük a háziorvoshoz, szakorvoshoz való eljutást, a gyógyszerek kiváltását, szükség esetén kiadagolását; a biztonság érzésének kialakulását; igény szerint közreműködünk a családtagokkal való kapcsolattartásban.

Falugondnoki szolgálatot is működtetünk, amely közreműködik az étkeztetésben, a házi segítségnyújtásban, a közösségi és szociális információk szolgáltatásában; az egészségügyi ellátáshoz való hozzájutás biztosításában, az óvodáskorú, iskoláskorú gyermekek szállításában.

É. K.: *A programokon és a Diakóniai Központ működésén túl, milyen eredményeknek örülhet a gyülekezet és vele a nádasdi közösség?*

K. K.: 2014 a fordulat éve volt az egyházközösség életében. Céljaink megvalósításához forrásokat is találtunk. Mindig arra törekedtünk, hogy ne a pályázatokhoz keressük az ötleteket, hanem fogalmazzuk meg szükségleteinket, közösen tervezzük meg a lépéseket, amelyek mikro- és makrokörnyezetünk számára is pozitív változásokat hoznak, és ha lehetőségünk adódik a tervek megvalósítására, ragadjuk meg az alkalmat. Ha problémaként fogalmazódik meg, hogy a fiatal

anyukáknak sem otthon sem a környéken nincs munkalehetőségük, messze pedig nem szeretnék eltávolodni gyermekeiktől; akkor keresünk megoldást – például egy kézműves műhely létrehozásával igyekszünk orvosolni a problémát. Ha ehhez az infrastruktúra adott, akkor keressük azokat a piaci részeket, amelyekre minőségi termékeinkkel beköszönve rentábilisak lehetünk. Ha hiányzik a szakmai képzettség, amely munkahelyekhez segítheti az aktívkorú tagjainkat, képzéseket, tanfolyamokat szervezünk. Karoljuk fel például a ruhatervezői, vagy a tájépítészeti pályázatokat, úgy, hogy a kreatív elképzelések „prototípusait” hagyjuk először nálunk megvalósulni. Engedjük, hogy a Tündérbert kialakításához ki, amivel tud, de minél többen hozzájáruljanak.

É. K.: *Milyen értéket hozott létre legutóbb a gyülekezet?*

K. K.: Reformációi emlékfát ültettünk Nádason a gyülekezeti ház udvarára a hittantábor első napjának záróáhitatán. A juharfa, amit elültettünk, arról prédikál, hogy a növekedést mindig Isten adja. Ezért a jelenben úgy kell végeznünk a feladatainkat, hogy reménységgel és hittel mindig egy kicsit előre is tekintsünk. A napot léggömbök szélnek eresztésével zártuk. A színes léggömbökbe a gyerekek a reformációval kapcsolatos gondolataikat helyezték el, így bocsátották útjukra őket.

É. K.: *Milyen jövőbemutató kezdeményezéseknek lesz mottója a segítő tetteikészség?*

K. K.: Pályázati forrásokból egy új Diakóniai intézményi épület építését tervezzük. Az épület tetőterét olyan közösségi térré szeretnénk alakítani, amely alkalmas a gyülekezet különböző rétegalkalmainak a befogadására, mint az ifjúsági órák, a különböző képzések, munkatársi megbeszélések, értekezletek.

A közénk tartozó fiatalokra támaszkodva csatlakozni szeretnénk a Keresztény Ifjúsági Egyesület ismeretterjesztő, képző, közösségépítő, ifjúságsegítő, alkotó és értékmentő szellemiségéhez és célkitűzéseihez a Nádasi KIE csoport megalapításával vagy a rendszeres találkozásoknak helyiség biztosításával, ifjúsági vezetők képzésével. KIE Kávéházunkban a fiatalok kulturált keretek között tölthetik el szabadidejüket egymás társaságában, egy pohár tea, kávé vagy forrócsoki mellett; s közben irányított foglalkozásokon vehetnek részt, körüljárhatják az őket érdeklő témákat. A kávéházat a fiatalok működtetnék a közösségi szolgálat keretében meghatározott nyitvatartási időben.

Szeretnénk „Y's Men klub” képzést is megvalósítani, amelynek célja az ifjúsági körből kinőtt fiatal felnőttek vagy a hittanos gyerekek szüleinek közösségbe szervezése azzal a céllal, hogy „visszafele” szolgáljanak, vagyis a gyerekek, ifjúság körében végzett közösségi munka szervezését, irányítását segítsék; létrejöjjön egy munkatársi közösség.

Szeretnénk megvalósítani a presbiterek képzését, pszichodráma és bibliodráma önismerteti foglalkozásokat. Továbbra is szervezünk táborokat, de a Házasság Hete, a Család Hétvége, Házasság Hete, a Család Hétvége és a Családfa Ápolás a Tündérbertben is szerepel terveink között.

KÖRÖSI KRISZTINA teológus és mentálhigiénés szakember. Teológiai tanulmányait Budapesten végezte az Evangélikus Hittudományi Egyetemen, majd mentálhigiénés diplomát szerzett a Semmelweis Egyetemen. Szociális menedzseri diplomával is rendelkezik. Családterápiás és önismereti képzésen is részt vett, és pszichodráma asszisztensi képesítést is szerzett. 2004 óta a Nádasi Evangélikus Egyházközség lelkesze, 2009-től a Nádasi Diakóniai Központ vezetője. A Vas Megye Önkormányzata Szociális Tagozata kitüntetés birtokosa.

Tevékenységét, életét motiváló alapvetés: „Kellő hittel, tudatossággal, önismerettel és annak a fontos ténynek a tudatával, hogy egyszeri, egyetlen és megismételhetetlen lény vagyok ezen a világon, lelki erőforrásaink mélységéből elő lehet hozni mindazt, ami a személyiségünk fejlődését segíti, ami a krízisből, kudarcainkból elmozdít és a jó megoldások útjára tereli életünket.”

ÉLES KRISZTINA 2002-ben a szombathelyi Berzsenyi Dániel Főiskolán művelődésszervező szakon végzett PR-menedzser és nonprofit menedzser képzéssel. Ezt követően 2006-ban a Pécsi Tudományegyetem Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Karán művelődésszervezésből egyetemi oklevelet is szerzett. A tanakajdi Petőfi Sándor Művelődési Ház vezetője, majd a Régiógazdaság és a Helyi Érték magazinok főszerkesztője volt. Jelenleg az NMI Művelődési Intézet Nkft. Nyugat-Magyarországi Központjának vezetője, kulturális szakértője.

„...erre hívtalak el titeket, hogy tanítsátok egymást”

Interjú Lugosi Lilivel

A hit mindig is központi kérdés volt számomra és egész eddigi életemet végig kísérte. Az Istenbe vetett hit és végtelen szeretete segít át minket a nehéz időszakokon. Lugosi Lilit 2017 novemberében szentelték lelkésszé, a vele készített interjú során arra voltam kíváncsi, hogy miért választotta ezt a hivatást, mit jelent számára a közösségében végzett munkája, és hogy melyek voltak az eddigi legnagyobb sikerei és kihívásai munkája során.

Balogh Vivien: *Miért választottad ezt a hivatást?*

Lugosi Lili: Nem éppen egy hétköznapi családból származom, édesanyám német származású, édesapám magyar. Amikor anyukám ösztöndíjjal tanult Magyarországon, akkor találkoztak, és a kettőjük között kialakuló szerelem hatására költözött ide, és házasodtak össze. Idillinek nevezhető, igazán szerető családban nőttem fel, ám három éves koromban megbetegedtem. Anyukám korábban nem járt gyülekezetbe, ám ekkor arra gondolt, hogy eljött az idő, hogy ezen változtassunk, a mi családunk is tartozzon egy közösséghez. Azt hiszem, hogy a családom a betegségem miatt kezdett el érdeklődni a hit iránt, és kezdtek el templomba járni. Innentől kezdve a gyülekezet tagjai imádságban hordoztak engem, hogy kérjék gyógyulásom érdekében az Isten segítségét, mert sokáig nem lehetett tudni, hogy mi a bajom. Csak később derült ki, hogy epilepsziás vagyok. Igazából ez a lelki útra való lépésem, az indulásom története. Elmondhatom, hogy megtérésünkkel egy családra is leltünk a gyülekezetben, minden

ünnepet és minden egyes hétvégét együtt töltöttünk. Az én álmom az volt, hogy fuvolista legyek, Vácra kerültem zeneművészeti szakközépiskolába, de amit igazán kerestem, és amire igazán vágytam nem találtam meg, nem tudtam a zenében kiteljesedni. De elfogadtam, hogy minden kezdet nehéz. Teltek a hónapok, és nem volt semmi változás. Tizenhat éves voltam, amikor a nyári szünetben a barátaimmal elmentünk közösen egy táborba, itt volt az első istenélményem, ebben a szerető közegben éreztem először Isten jelenlétét és szeretetét. Egy este a közös áhítat közben megmagyarázhatatlan jó érzés fogott el, és arra gondoltam, hogy bárcsak örökre megmaradna ez a jó érzés, hiszen ez az érzés jobb, mint bármi, amit életemben eddig éreztem. Isten irányt mutatott nekem, hogy az én feladatom az, hogy hirdessem az igéjét. Én mérnök családból jöttem nálunk mindenki, én magam is, nagyon racionálisan gondolkodunk. Először azt hittem, hogy csak kiutat keresek magamnak, mert nehéz a zenész pálya. De végül úgy gondoltam, hogy adok egy esélyt Istennek, az ige utat fog nekem mutatni. So-

B. V.: *Ki a példaképed?*

L. L.: Több lelkészre is felnézek, de valójában az a céloom, hogy szeretettel, lendülettel és hittel építsem ki a gyülekezetemet. A legfontosabb a szeretet, egy olyan közösség kialakítása, akik tényleg szeretik társaikat, kíváncsiak egymásra és számíthatnak a gyülekezetre. A hitelessége miatt egyik példaképemnek tekintem Balog Zoltánt, akinél a tanulmányaimat lezáró, gyakorlati évemet töltöttem. Sokszor halljuk lelkészekről, hogy a szószékről politizálnak, amikor őt hallottam prédikálni, akkor egy politikust hallottam, aki lelkészként szólt hozzánk. Számomra példaértékű, hogy nem csak egy gyülekezetben lelkészként van jelen, hanem ennél is többet szeretne tenni értünk, az egész ország sorsáért cselekszik. Annak ellenére, hogy nem mindenki ért vele egyet, nem mindenki kedveli azt, amit ő képvisel, mégis lelkészként nem meggyőzni akarja az embereket arról, hogy tedd azt, ami szerintem helyes, hanem lelkészként van ott, nem önmagáról és a pártról beszél, hanem egyedül Istenről. Úgy hiteles, hogy mégsem politizál, ezáltal azokat is meg tudja szólítani, akik más irányzatban hisznek. Lelkészként nehéz megszólítani olyan

sem felejttem el, hogy akkor a Kossébeliekhez írt levélben ez szerepelt: „erre hívtalak el titeket, hogy tanítsátok egymást”. Ekkor már biztos voltam benne, hogy lelkész akarok lenni és hirdetni Isten igéjét.

B. V.: *Mi az első meghatározó élményed, ami az egyházhoz köthető?*

L. L.: Az első egyházhoz kapcsolódó számomra különösen fontos élményem szintén ehhez a nyári táborhoz köthető. Egy nap felhívtam apukámat, aki egyházmegyei, világi tanácsos, így jobban belelátott az egyház működésébe – ma is emlékezem még, hogy mennyire lelkes voltam –, és mondtam neki, hogy lelkész szeretnék lenni, nem pedig fuvolista. Akkor csak annyit mondott halkán, hogy: „jól van Lili, most nyugodjál meg, egy kukás is dicsérheti Istent, az egyházban nehéz érvényesülni, bármilyen más szakmát is választhatsz, úgy is dicsérheted Istent.”

B. V.: *Mit jelent számodra ez a hivatás?*

L. L.: Azt gondolom, hogy a világ egyik legjobb munkáját végzem, el sem tudok képzelni ennél jobbat. Valójában azzal foglalkozom, aminek szerintem minden ember

életében a legfontosabbnak kellene lennie, az Istennel és a vele való kapcsolattartással. A hivatásom által az emberek közelebb kerülhetnek Istenhez, és így ők is átélhetik azt a boldogságot és az otthonra találás felemelő érzését, amit én is átéltem abban a bizonyos táborban. Ez az érzés teljesen más, mint amit egy szerető családban érzel, sokkal több ez az érzés annál, hiszen ez a feltétel nélküli szereteten alapszik, és különösen megtisztelő a gondolat, hogy én lehetek az, aki Isten által meg tudom mutatni a gyülekezet tagjainak ezt.

embereket, akik más értékeket tartanak fontosnak, de neki sikerül, ezért is nézek fel rá. Egy alkalommal, annak ellenére, hogy mindig nagyon elfoglalt, meghallgatta a prédikációm, ami nagyon sokat jelentett számomra.

B. V.: Mutasd, be kérlek, az eddigi közösségekben végzett munkádat.

L.L.: A mi egyetemi képzésünk kicsit rendhagyóan épül fel: öt év elmélet és az utolsó évben végzünk el a gyakorlatunkat, valójában ekkor már egy teljes állást töltünk be, egy mentor közreműködésével. Így kerültem a Németajkú Református Egyházközösséghez, a gyülekezet körülbelül hatvan főt számol, csak értelmiségiek alkotják. Itt ismerkedtem meg azzal, hogy valójában milyen is lelkésznek lenni, milyen feladatokat kell ellátnom. A gyakorlati év letelte után kerültem az ötödik kerületből a nyolcadik kerületbe, ami egy radikális váltás volt. Hetente húsz hittanórát tartok, nagyon sok roma gyerekkel foglalkozom, ami időnként kihívást jelent számomra. Egyrészt azért, mert teljesen más közösség, másrészt még kezdő vagyok, november 9-én szenteltek lelkésszé. Véleményem szerint, a roma gyerekeket másként kell megszólítani, ez egy

nagyon különleges megmértetés számomra. Egy egyszerű példa: egy elit iskolában is tanítok, ahol az egyik órán feltettem egy kérdést a gyerekeimnek, hogyha találkoznának egy tündérrel, és lehetne három kívánságuk, mit kívánnának? Ez bármi lehetne, nincsenek határok, mi az, amire igazán vágyunk. Az elit iskola tanulói sokat gondolkodtak, de semmit nem tudtak mondani, mert mindenük megvan. Ugyanannak a korosztálynak roma osztályában szintén feltettem ezt a kérdést. A másik csoportban a gyerekek az egész családjuk számára

kívántak boldogságot, egészséget és sikereket az életben. A roma gyerekek eltérő körülmények között élnek, teljesen mást látnak a világból, de ez nem is roma vagy nem roma probléma, hanem sokkal inkább szocializációs kérdés.

B. V.: Mit jelentett számodra az idősek otthonában töltött időszak?

L. L.: Az egyetemi évek alatt egy nyáron két hónapot töltöttem Elő-Pomerámiában egy idősek otthonában. Feladatim közé tartozott, hogy beszélgessek az idősekkel, áhítatokat tartottam, a hétköznapi dolgokban segítettem őket, legyen szó bevásárlásról vagy közös sétákról. Azért választottam ezt a helyet, mert korábban nem igazán tudtam könnyen kapcsolatot teremteni az idősebb emberekkel, és szerettem volna változtatni ezen. Azt gondoltam, hogy ezt is meg kell ismernem, hiszen a gyülekezetemben, amikor majd lelkész leszek, nem tehetek, és nem is akarok kivételt tenni a tagok között. Fontos ott lenni az idősek mellett, hiszen nagyon sokat tanulhatunk tőlük, és köszönettel tartozunk nekik. Nehéz szavakba önteni, hogy miért, de az egész életem megváltozott az ott töltött idő alatt. Amikor oda kerültem, az elején még mindenkit megkérdez-

feláldozom az időmet, az, hogy képes legyek mindig szeretettel és örömmel minden időmet másoknak szentelni. Ez jelenti a legnagyobb kihívást, mivel a lelkeséggel azt vállaljuk, hogy a közösségünket helyezzük magunk helyett az előtérbe.

B. V.: Miben tapasztaltad meg Isten erejét?

L. L.: A nyári tábor után volt, ekkor nagyon sokat imádkoztam, és voltak kisebb áhítatok, amiket én tartottam. Akkoriban még nem is jártam teológiára, kollégista voltam, és volt egy szobatársam, aki nem volt hívő, és elég rosszul viselte, hogy én az vagyok. Amikor meglátott Bibliával a kezemben mindig teátrálisan kirohant a szobából, merthogy ő hallani sem akart a sem a hitről, sem az Istentől. Az egyik este elmesélte, hogy a hétvégén egy nagyon különleges dolog történt vele, és hogy nem tudja tovább tagadni Isten létét, jelen van az életünkben. Többet nem is mesélt arról, hogy mi történt vele azon a hétvégén, de sokkal nyitottabb lett.

B. V.: Véleményed szerint hogyan jelenik meg a közművelődés az egyházban?

L. L.: Nagyon fontosnak tartom, hogy az istentiszteleteket kul-

tem, hogy mit szeretne inni, hogyan szereti a teát, de pár hét után ez már nem is volt kérdés. Együtt éltünk, sokat beszélgettünk, közel kerültünk egymáshoz és fontosak lettünk egymásnak. Ha lehetőségem adódik, még mindig meglátogatom az otthon lakóit, akkor is, ha sokan már nem is emlékeznek rám, én azóta is a szívemben őrzöm a közös emlékeket. Az együtt töltött idő nem csak lelkigondozói jelenlét volt, hanem baráti is, hiszen amikor nekem volt honvágyam, akkor ők is ott voltak mellettem, és amikor valaki haldoklott én is ott voltam mellette. Az otthonban élt egy kedves bácsi, aki nem hozzám tartozott, de mégis gyakran elmentünk együtt sétálni. Ezek a séták mindig megálltunk egy ribizlibokor mellett, és együtt lopkodtuk le titokban a termését. Sajnos az egészségügyi állapota egyre rosszabb lett, igaz, ő ateista volt, mégis megengedte nekem, hogy imádkozzak érte. Ezt sosem fogom elfelejteni. Egy másik kedves élményem egy nénihez köthető, aki elhatározta, hogy kötni fog egy sálát, de a kezei miatt már nem tudta megcsinálni. Így végül én kötöttem meg, nem is egy, hanem két sálát.

B. V.: Mi volt az eddigi legpozitívabb élményed a lelkipásztori munka során?

L. L.: Nehéz egy dolgot kiemelni, de már említettem, hogy hente húsz hittanórát tartok. Lélekmenetelő jó érzés, hogy az órák kezdete előtt, már szünetben, ott ülnek a gyerekek a teremben, és várják a kezdést. Ez akkora elismerés, hogy nem is igazán lehet szakba önteni, de emellett nagy felelősség is, hiszen előfordulhat, hogy a következő héten már nem lesznek ott, így alapvető, hogy mindig felkészültnek kell lenni, a hitelesség és az őszinte kíváncsiság a legfontosabb.

B. V.: Mi volt az eddigi munkád során a legnagyobb kihívás számodra?

L. L.: A legnagyobb nehézség vagy kihívás számomra az, hogy

túráközvetítésre is felhasználjuk. A célom, hogy a gyülekezet tagjai és a diákok a Biblia történeteinek keresztül kicsit önmagukat, és saját történelmüket is megismerjék. A kulturális értékek megőrzése is hangsúlyos az együtt töltött alkalmon, hiszen hagyományaink és a szokásaink általunk maradnak fent. Természetesen ezeket az értékeket a mi feladatunk tovább adni. Ami ebben kihívást jelenthet az az, hogy mai formába öntsük, hogy a sajátjukénak érezhessék és büszkék lehessenek rá. Igyekszem mindezt a hittan oktatásán keresztül átadni.

B. V.: Mi a véleményed az egyház és közművelődés kapcsolatáról?

L. L.: Azt gondolom, hogy akik keresztényként tagjai valamelyik felekezetnek, miként mi is, azoknak elsősorban a keresztény hitünk a fontos, s csak másodsorban a nemzethez való tartozás, így kellene hozzáállnunk a kultúrákhoz, a kisebb népcsoportokhoz, valójában bármihez, hogy mi elsősorban Krisztus gyermekei vagyunk. Ha az egyház és a közművelődés viszonya csorbát szenved, akkor az azért lehet, mert az egyházban lévő emberek nem ezt tartják elsődlegesnek. Mivel többnyire ezt tartjuk az első helyen, nagyon nagy felelősségünk is van, hogy azt, amit kaptunk

Isten által – tradíciót, kultúrát, történelmi különlegességet – tovább tudjuk adni.

B. V.: Mit jelent számodra a közösség, ahol most dolgozol?

L. L.: Sokszor nehéz hittant oktatni, hiszen mindenhol vannak problémás gyerekek, esetek vagy témák. Ha lehetek egy kicsit önző, számomra egy ima és a gyülekezetem egy biztató háttérrel nyújt. Amikor úgy érzem, hogy nagyon nehéz, elmegyek vasárnap és találkozunk, amikor látom a mosolygó tekinteteket, hogy örülnek egymásnak és nekem is, akkor minden megváltozik, és a nehézségek tovább szállnak. Támogatjuk, imádságban hordozzuk és segítjük egymást a nehéz időszakokban.

B. V.: Most 2017. november 9-én szenteltek lelkésszé, mit jelentett ez számodra?

L. L.: Életem egyik legjobb napja volt, jobb, mint a születésnapok. Akkor éreztem azt, hogy amiért én olyan sokat tanultam, végre célt ért. Egy időszak lezárult és egy új korszak vette kezdetét. Olyan emberek jöttek el, akik gyerekkorom óta imádkoznak értem, és imádkozunk egymásért. Az ócsai gyülekezetből, a Németajkú Református Gyülekezetből és a mostani közösségemből is sokan ünnepeltek velem. Megismételhetetlen élmény volt, innentől kezdve felelősséggel tartozom a gyülekezetem iránt, és eszerint kell élnem.

B. V.: Mikor éreznéd sikeresnek a munkádat?

L. L.: A célom, hogy személyre szólóan tudjam átadni azt a szeretetet, amit Istentől megtapasztaltam. Akkor érezném sikeresnek a munkámat, ha minél inkább meg tudnám ismerni a közösségem tagjait. Amikor készülök a prédikációra, akkor tudjam, hogy a gyülekezetem tagjaival, mely gondolatokat osszam meg, amelyek fontosak lehetnek az életükben, és segítséget nyújthatnak a nehéz időszakokban számukra. A legfőbb célom, hogy minden alkalom a személyességen alapuljon. Emellett nagy örömmel töltene el, ha a hittanosaim is be tudnának kapcsolódni a gyülekezetbe.

LUGOSI LILI Budapesttől körülbelül 30 kilométernyire, Ócsán nőtt fel. Tanulmányait Budapesten, a Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Karának teológus-lelkész szakán végezte el. Szakmai gyakorlatát a Németajkú Református Gyülekezetben, Dani Eszter lelkész felügyelete alatt töltötte, korábban Mecklenburg, német tartományban egy idősök otthonában is dolgozott. Az idei év novemberében szentelték lelkésszé, jelenleg a nyolcadik kerületben lévő Józsefvárosi Református Egyházközség lelkésze.

BALOGH VIVIEN Somogy megyében, Kaposváron a Nagyboldogasszony Római Katolikus Gimnáziumban érettségizett. Felsőfokú tanulmányait az Eötvös Loránd Tudományegyetem nemzetközi tanulmányok szakon végezte el. 2013 óta trénerként társadalomismereti workshopok tartásával foglalkozik, valamint több civil szervezet aktív tagja. Szakmai tapasztalatokra kommunikációs ügynökségek munkatársaként tett szert. 2017 októbertől az NMI Művelődési Intézet kommunikációs munkatársa.

Egy egyedülálló egyházak közötti összefogás nyomában

Miskolci Ökumenikus Egyetemi Lelkészség

Beszélgetés a Lelkészség munkatársaival a hitéletről, munkájukról, mindennapjaikról.

Antal Ágnes Jozefa: *Kik a Miskolci Ökumenikus Egyetemi Lelkészség képviselői, s mit kell róluk, önmagukról tudni?*

Skublics Máté: Budapesten születtem, 21 éves koromban jelentkeztem egy nemzetközi papképzésre, aminek az volt az egyik kitétele, hogy nem én dönthetem el, hogy hova megyek, hogy hol lesz magam a képzés, hanem tulajdonképpen kisorsoltak. New Jersey-be kerültem, ott tanultam és szenteltek pappá 32 évesen. Tehát összesen 11 éves volt a képzés, melynek része volt egy missziós időszak, amit a Csendes-óceáni szigetvilágban töltöttem. 2009-ben, a pappá szentelésem után kezdtem el dolgozni a Newark New Jersey egyházmezejében. Négy évet voltam ott egy plébánián káplán, és utána küldtek ide Miskolcra, mint missziós papot. Tehát én még mindig ahhoz az egyházmegyéhez tartozom, a Ternyák Érsek úr kérésére a belvárosban egy missziós közösségnek vagyok a lelkipásztora, melynek célja, hogy

elérje azokat az embereket, akik nem járnak templomba. Ez a misszióm 2013 óta tart.

2015 decemberében kért meg Érsekatyá, hogy vállaljam el az Egyetemi Lelkészséget is. Akkor már három éve nem volt római katolikus részről lelkész itt az egyetemen, és a Szent Ferenc kishőveire, akik itt a lelkészségi asszisztensi

feladatokat látják el, nagyon érezték ennek a hiányát, és kérték az érsekatyát, hogy nevezzen ki valakit. Én elvállaltam, azt gondoltam, hogy az a kevés is, amit tudok adni, a semminél több és jobb, és azóta itt is dolgozom, mint harmadik munkahelyemen. Így a városi misszió, a plébániái munka és az egyetemi lelkészség hármásában teljesedik ki lelkipásztori munkám.

Tarackózi Mónika: Magyarországon születtem, ez azért fontos számomra, mert a másik felem – a férjem – Kárpátalján született, és ez az én történetemet teljesen meghatározza. Sárospatakon végeztem a teológiát, ott ismertem meg a férjemet, s ott alapítottunk családot.

Ha magamat kell valahol röviden bemutatni, akkor már régóta három szóval tudom magamat jellemezni: anya vagyok, pásztor és írástudó. Az életemben az elsődleges még lelkipásztorként is a hét gyermekünk. Ezt tarom a leginkább alapvetőnek az életem-

Skublics Máté

Taracköziné Nemes Mónika

ben. Ez a legfontosabb szolgálatom. Pásztornak érzem magam és nem lelkésznek, s ezt tudatosan használom, mert én hiszek a krisztusi pásztorolásban. Azért nevezem magamat írástudónak, mert van egy grafológusi végzettségem is. Istentől kaptam egy olyan küldetést, hogy a grafológiával együtt tudjam segíteni azokat, akik keresnek valamit vagy valakit, válaszokat életük lelket próbáló, nehéz pillanataiban.

A mi történetünk, Gerzsonnal gyakorlatilag hol az országhatár egyik, hol a másik oldalán zajlott. A szolgálatainkat itt kezdtük Magyarországon, majd egy határozott hívásra visszamentünk Kárpátaljára öt évre, majd Miskolcon hét évet töltöttünk. Aztán szabad akaratból és nagyon nagy örömmel visszamentünk Munkácsra, ahol hét évet töltöttünk, és sajnos, de mégis Isten tudtával, akaratával és engedélyével, óriási váltás történt az életünkben, mert nem szolgálhattunk tovább ott magyar állampolgárként, s egyértelmű volt, hogy vissza kell jönnünk Magyarországra. Hiszek abban, hogy Isten akaratával kerültünk ide az Egyetemi Lelkészségre, s fontos, hogy nem lelkészként, hanem pásztorként igyekszem hiteles étellel a fiatalok közé vinni valamit, ami fontos számomra és a hitemből fakad.

Taracközi Gerzson

Taracközi Gerzson: Sárospatakon tanulhattam én is a teológiát, előtte gáz-technikusként dolgoztam Ukrajnában, Beregszász városában. A teológiai tanulmányok alatt ismertem meg Mónikát, és a tanulmányok utolsó évében össze is házasodtunk. A pásztori szolgálatokat tekintve Beregszászon szolgáltam először, majd Miskolc, Munkács, s most újra Miskolc követte. Én is pásztornak vallom magam. Nagyon szeretem az embereket, a fiatalokat, és megpróbálok mindenkit szeretni és köztük lenni, s amiben tudok, abban melettük lenni. Isten szeretetét képviselni feljűk. Kárpátalján születtem, az egykori Szovjetunió területén, egy olyan településen, ami korábban Magyarország volt.

A. Á. J.: *Az olvasható a honlapon az Ökumenikus Egyetemi Lelkészségről, hogy négy nagyobb történelmi felekezet összefogásával valósul meg a mindennapi munka. Hogyan alakult ki ez az összefogás és mi hozta létre a szervezetet? Mi volt az indító gondolata?*

T. G.: A Miskolci Egyetemi Lelkészséggel kapcsolatosan nekem előtörténetem is van, mert az első miskolci szolgálatom ideje alatt kezdett el alakulni, formálódni. Az egyházkerület részéről az első idő-

szakban én voltam kiküldve, hogy nézzem meg, mi folyik itt, illetve térképezzem fel, hogy az egyház mennyire vehet, tud ebben részt venni. Kezdetben bibliaórákat tartottak a fiataloknak, s akkor fogalmazódott meg a gondolat, hogy ne csak alkalmi jelleggel folyjék a hitélet, a hitéleti nevelés az egyetemen, hanem legyen ennek is egy kerete az egyetem vezetésének tudtával, akaratával és jóváhagyásával. Az első, amit meghatároztak, hogy az ökumenizmus jegyében szervezzük az életet. Ne csak egy-egy felekezet jelenjen meg, hanem próbáljuk azt az egységet itt is megteremteni, amit Krisztustól kaptunk. Ennek a gondolatnak a szellemében indult el a pásztorokodásunk Patkó Gyula rektor úr jóváhagyásával, aki rendkívül nyitottan fogadta megkeresésünket, bár a karok felől volt itt-ott némi ellenérzés, de ezek mára már elhalványodtak. Azt is tudni kell, hogy a felekezetek korábban is jelen voltak az egyetemen, csak nem ilyen hivatalos formában, hanem mindenki a maga hívét próbálta pásztorolni.

Első perctől volt bennünk egyféle küldetéstudat, szerettük volna pásztorolni, gondozni, támogatni azokat a fiatalokat, akik az egyetemre kerültek tanulni, mert ez egy nem könnyű időszak, életszakasza az ember életének. Talán ez volt az egyik fő gondolat, ami mozgatta a megalakulást. Én nagyon örülök annak, hogy az ökumenikus lelkészségünk egyedülálló az országban. Minden egyetemen bent van az egyház külön-külön a felekezeteivel, de hogy a hitéleti tanítás egy ökumenikus lelkészség keretei között, négy nagy történelmi egyház felekezeteinek közös munkájával valósuljon meg, máshol nincs.

S. M.: Annyit tennék még hozzá, hogy maga a lelkipásztori tevékenység az egyik meghatározó pillére a Lelkészségnek. Mindig azt szoktam mondani, hogy a lelkipásztori tevékenység két sínen

fut: egyik sín azoknak a pásztorolása, akik jönnek, akiknek van valamiféle hite, akik gyülekeznek és érzik maguknak. Aztán van egy evangelizációs sín, ami azt jelenti, hogy tanúságot teszünk mindazoknak, akik még nem, vagy sohasem fogják az egyház tagjának érezni maguknak. De az ő irányukba is tanúszkodunk a hitünkről, Krisztusról. Különösen manapság válik egyre fontosabbá az utóbbi, hiszen egyre nagyobb az aránya azoknak, akik keveset vagy alig-alig találkoztak az egyházzal az életükben, s mi ő értük is vagyunk itt.

A. Á. J.: *Evangelizáció és pasztoráció: mi pontosan a Lelkésztség célja? Van-e benne több gondolat, mint a két nagy sín, ahogy már azt korábban említették?*

T. G.: A tanúságtétel és a szeretet, ez a két fogalom nagyjából mindent lefed.

T. M.: Ennél nagyobb cél nemigen van: Isten szeretetének átadása, közvetítése az emberek, fiatalok felé. Az embereket visszaterelni abba az atyai ölelésbe, amiből valahol valamikor elindultak. Isten minden egyes életet és mindenkit az atyai házból indított el, csak lehet, hogy útközben valahol eltéved, vagy eltakarják előle ezt az isteni szeretetet, de az isteni, atyai ház mindenkit visszavár. S azt gondolom, hogy ennél nagyobb célja még az Egyetemi Lelkésztségnek sincs. Ez a cél: visszakerülni.

S. M.: Még hozzátenném, hogy ennek a célnak – a pasztorációnak és az evangelizációnak – vannak különböző megnyilvánulási formái. A cél érdekében az ember adhat tanítást, vagy összegyűlhet énekelni és dicsőíteni Istent, vagy imádkozni, könyörögni stb. Megtapasztaljuk a Krisztusban hívők közösségét és megtapasztaljuk az egységet, a közösséget.

T. M.: Tulajdonképpen a célunk, hogy senki sem maradjon egy segítő ember nélkül. Azt gondolom,

hogy a mai egyetemisták egy talajvesztett, bizonytalan állapotban élnek mindennapjaikat, s igen is fontos az, hogy legyen egy segítő társuk. S ha ezt egyetlen ember életében is mi betöltöttük, akkor azt gondolom, hogy érdemes volt a munkánk.

A. Á. J.: *Milyen eszközök állnak rendelkezésre ahhoz, hogy be lehessen vonni a fiatalokat ezekben a folyamatokba, a hitéletbe? Van-e egyetemi előadás vagy estek, vagy szakkollégium? S milyen más módok vannak még esetleg ezeken kívül arra, hogy tényleg tanítsuk meg ismételten visszatérni az atyai házba a felnövekvő fiatalokat, fiatal felnőtteket?*

S. M.: Hát két kredit az sokat segít! De félretéve a tréfát, ebben a félévben harmadszorra tartok előadásorozatot, ami szabadon választható kurzus, *II. János Pál keresztény antropológiája* címmel. Lényegében a Pápa szerdai audienca katekéziseinek a tanításait próbálom elolvasatni és magyarázni a hallgatónak, akik jelentkeznek. Aminek a lényege, ahogy II. János Pál is nevezte: a test teológiája. Szó esik benne a szexualitásról, annak az értelméről, az Isten eredeti tervéről az emberrel, a hivatásunkról

a mennyországban, és a kettő között, amit itt megélünk a földön, s hogy abban mi a szerepe a házasságnak és a nőtlenségnek. Ezt a kurzust most harmadszor tartom, ahol most van a legkevesebb hallgató, de ők nagyon érdeklődők. Jövő félévben szeretnék tartani egy jóval általánosabb kurzust: *Bevezetés a kereszténységbe* címmel. Ezek a kurzusok az egyik módja a bevonásnak, ami nagyon jó eszköz ahhoz, hogy találkozzunk olyan hallgatókkal, akik nem feltétlenül sétálnak be a lelkésztségbe maguktól. Mert van egy hallgatói kör, akik keresik az együttléti lehetőségeit más keresztény emberekkel, hívőkkel, szeretnének imádkozni, dicsőíteni vagy akár lelki gondozást kapni valakitől. S vannak nagyon is sokan olyanok, akik ezt a lehetőséget aktívan nem keresik, de a tapasztalat azt mutatja, hogy az ilyen fiatalok közül is jön néhány hallgató, akit a tárgy maga érdekel, de ő maga nem áll közel a kereszténységhez. S az órán, a tananyagot keresztül meg tudjuk őket is szólítani. S ezért igyekszem bátorítani a lelkesztársakat is, hogy ők is indítsanak kurzust.

T. G.: A programok a másik nagyobb eszköze az egyetemi lelkeszt-

Szólj be a papnak!

ségnek, amin keresztül megpróbál jelen lenni és a jelenlétét nyitottá tenni. Ezek egyrészt kapcsolódnak az egyházi ünnepekörökhöz, most is például az adventi időszakban az adventi alkalmakat próbáljuk úgy összehozni, hogy az egy nyitott és találkozásokkal teli lehetőség legyen. Másik típusú próbálkozás például a *Szólj be a papnak! programunk*. Egy nem lelkeszési terepen, hanem az egyik egyetemisták által kedvelt klubban jelentünk meg, ahol lehetőséget kaptak arra, hogy feltegyék a kérdéseiket, mégpedig tabuk nélkül.

S most is, mint mindig, keresünk az utakat, az újabb lehetőségeket, ötleteket. Úgy látom, hogy ezek az eszközök kipróbálásra várnak, s megvalósítás, használat után látjuk majd, hogy melyikre nyitottak vagy melyikre nem a hallgatók, a fiatalok.

S. M.: Kétféle irányzat van, ha távolabbról nézünk rá a lehetőségeinkre: vagy meghívjuk divatos szóval mondva a célcsoportot egy-egy eseményre, vagy mi magunk megyünk oda, ahol ők vannak. *A Szólj be a papnak!* pontosan valahol e kettő között volt. Meghívtuk az embereket egy olyan környezetbe, ahol tulajdonképpen megtalálhatóak a szabadidejükben, a kocsmába.

Nagyon jó tapasztalat a sportnap, például, amikor bementünk a hallgatók közé és minden asztalnál külön-külön elkezdtem beszélgetni az asztalnál ülőkkel. Érdekes volt a nyitottságuk, az, hogy ez a kötetlen forma egy sör és egy bogrács mellett kint a mezőn mekkora fórumot nyitott a számukra, ami tele volt kíváncsisággal, kérdésekkel, úgy, hogy ezeket a kérdéseket fel is merték tenni.

Hogy melyik módszert is választjuk, az attól függ, hogy kiket akarunk megszólítani, megcélozni, de mindenképpen az a lényeg, hogy odamenjünk, ahol a fiatalok vannak. Olyan nagyrendezvény

Szervezők

jöhet például számításba, mint a Miskolci Egyetemi Napok, ahová rendszeresen kitelepülünk, itt lehet velünk beszélgetni, játszani, kérdezni illetve megismerkedni a hitélettel. Ez egy kitűnő alkalom, hogy találkozzunk a hallgatókkal a saját, megszokott közegükben, azonban egyetlen pillanatra sem szabad megfeledkezünk arról, hogy itt elsősorban nem Jézust vagy az egyházat keresik, nem mi, hanem a fellépő zenekarok a fontosak számukra. De ott van a másik lehetőség is, amikor meghívjuk őket magunkhoz imádkozni. Tavaly például adománybolt akciót szerveztünk, ahol szinte a teljes egyetemet megtudtuk mozdtítani. A lényege az volt, hogy minden olyan tárgyat be lehetett hozni, ami még jó állapotú, de már otthon nem használják. S ezeket a tárgyakat az egyetem aulájában eladásra bocsátottuk, s a befolyt pénzüsszeget a Beregszászi Rákóczi Ferenc Főiskolának adományoztuk. S így mindenki megmozdult, az egyik egyetem segítette a másikat. És ehhez nem kellett sok, csupán egy kicsi szervezés, mindenki annyit tett bele, amennyit tudott.

T. M.: Az eszközeinket tekintve a legfontosabbak mi magunk vagyunk, hiszen amikor Jézus a Bibliai szövegek szerint elküldte a tanítványait a világ égtájai szerint, hogy prédikáljanak, ők is mezítláb-

basan indultak útnak a nép közé, mivel nem mindig tudunk pénzt vinni magunkkal a tarisznyában, vagy élelmet egy kosárban. Ebben a világban Krisztust képviselni, és odalépni valakihez, és Isten szeretetét közvetíteni valaki számára, csak egy másik ember képes. Azt gondolom, hogy az egyetemi lelkeszésnek a legfontosabb eszköze a *pásztorság*, s annak tudata, hogy ezek mi magunk is lehetünk vagy akárki más, tulajdonképpen, hogy ki, az mindegy, csak legyen kiküldött tanítvány, és lépjen oda az emberhez. Erről beszélt Máté, hogy kimegyünk, vagy behívjuk az mindegy, de egy emberi kapcsolatot nyitunk meg, ahol szabadon szárnyalhat a lélek, nincs benne ítélezés, nincs benne fekete-fehér, hanem egy másik lélek van, akihez küldött. Ez a missziói parancs: „*menjete el, tegyetek tanítványokká, úgy ahogy én csináltam.*”

T. G.: Azok a fiatalok, akik aktívan bekapcsolódnak ennek a közösségnek az életébe, ők maguk is közvetítőkké válnak. Tehát ők lesznek azok, akik a legközelebb vannak azokhoz, akikhez küldetünk. Ilyen szempontból nyitott ajtókra találunk, és a hallgatók saját környezetükben tovább tudják ezeket a közösségi gondolatokat vagy életérzéseket adni, s nekünk az a feladatunk, hogy ebben segítsük, támogassuk őket.

S. M.: Az egyik legújabb fejlemény, hogy megszerveztünk egy angol nyelvű kört, hiszen a külföldi hallgatók egyre többen vannak itt az egyetemen. Minden vasárnap van egy angol nyelvű istentisztelet itt a lelkészszégi helyiségben, és december 10-től (katolikus) misét is indítunk. Ez az egyik legújabb profil, nyitunk a külföldi hallgatók felé is, hiszen ők is itt vannak ideiglenesen, mint a magyar nyelvű hallgatók, s talán még elveszettebben becsöppentek ide Magyarországra s megpróbálnak itt érvényesülni.

T. G.: Van még egy eszköz, a grafológia Mónika kezében. Nem az egyházhoz mennek közvetlenül, hanem elmegy a maga kérdésével és kíváncsiságával, s ott már ismét létrejött egy találkozás. A kapcsolat létrejötté után az út pedig sokfelé ágazhat. De van egy új kapcsolat, ami elindíthat valamit. A tapasztalat az, hogy nagyon nagy a nyitottság és a kíváncsiság, azonban sok a félsz az első lépés megtételére az egyházzal való kapcsolat tekintetében. S a grafológia jó első lépés lehet ebben a folyamatban.

A. Á. J.: *Mennyiben befolyásolja a mindennapi munkát, hogy egy változó közegben történik? Hiszen az egyetemista korosztály itt tölt x*

évet, aztán tovább megy. Kell-e folyamatosan újraépíteni a Lelkészséget?

T. G.: Jellegzetessége ennek a közösségnek, hogy átmeneti. A fiatalok ide belépnek, itt vannak néhány évet, aztán kilépnek. Ez az, amit tudomásul kell venni azoknak, akik itt szolgálnak. Mi az ittlétük alatt segítjük őket. Illetve még egy dolog lényeges, hogy ebben a lelkészségben nemcsak római katolikus és evangélikus lelkipásztor szolgál köztünk, hanem van görög katolikus és református is. Nyitottak vagyunk ebben az ökumenizmusban a fiatalabb egyházak felé is, ők is megjelenhetnek közöttünk, ha van rá igény. Más szemlélettel kell hozzáállni. Ennek érdekében azt tervezzük, hogy a belépő hallgatókkal már a beiratkozáskor megismertetjük a lelkészséget, hogy úgy érkezzenek ide, hogy már tudják, hogy mi itt vagyunk és várjuk őket szeretettel. S így nem lesz probléma a folyamatosan változó résztvevői kör. Azt pedig tudomásul kell vennünk, hogy változnak az igények, más a mentalitása a fiataloknak négy-öt évente.

T. M.: Más, mint a gyülekezeti pásztori munka, mert itt nem úgy van, hogy megkereszteled és végigkíséred az életszakaszain. Ez tőlünk sokkal nagyobb rugalmas-

ságot követel, a kötődéseket lazábban kell megélnünk, s nem kudarcként átélni azt, hogy ha a következő négy évben mondjuk kevesebb hallgató jelenik meg, mint előzőleg, hanem örülni annak, aki ott van és jelen van.

T. G.: Vagy más jellegű programokkal kell felkelteni az érdeklődésüket, de nagyon nagy segítség, hogy idővel maguk a fiatalok vállnak kortárssegítőkké. Aktívan részt tudnak vállalni a munkánkban, hiszen ők sokkal közelebb állnak egymáshoz, a korosztályi kérdésekhez, problémákhoz, életérzésekhez. Itt most egy nagyon jó kis csapat van, nyitottak, elkötelezettek, befogadóak, szolgálatkészek, idejüket áldozzák a közösségért. Például megszervezték maguknak, hogy minden reggel legyen egy kis elcsendesedésre idő, s nem kell hozzá, hogy jelen legyenek a lelkészek, csinálják, szeretettel.

A. Á. J.: *Ha már beszéltünk a programokról, arra lennének kíváncsi, hogy a négy felekezet külön-külön szervezi-e a közösségi életet és a programkavalkádót, vagy pedig mindent közösen valósítanak meg?*

S. M.: Amit itt végzünk, annak a túlnyomó része teljesen együtt végezhető, és nagyon szépen együtt is megy minden. Bármilyen olyan jellegű eseményünk van, amiben tehetjük, hogy együtt vagyunk, akkor együtt tesszük azt.

T. G.: Igen, s a fiatalok körében is ez az igény, mert ők nem foglalkoznak azzal, hogy kinek milyen a vallása, hogyha Krisztust keresik, és a Krisztussal való közösségük megvan, akkor nem érdekli őket, hogy milyen lelkész fog jönni, mert azt mondják, hogy a Bibliánk egy, így a közösségünk is egy. A sajtóságok tekintetében viszont nem baj, hogy egy-egy alkalommal különvölünk, de ez nem a szétválásunkat jelenti, hanem azt hogy alapvetően egyek vagyunk, s a sajátosságainkat megpróbáljuk őrizni, továbbvinni.

Mise

Életkép

A. Á. J.: *Milyen az egyetememmel való együttműködés?*

T. G.: Nagyon gördülékeny, az egyetem teljesen befogadta az ökumenikus lelkészséget. Nyitottak és folyamatosan azt üzenik, hogy gyertek, segítünk, támogatunk. Ez megnyilvánul például abban, hogy van külön lelkészségi iroda, közösségi tér, amit az egyetem gyakorlatilag fenntart. De ezen túl bármilyen közösségi program esetén is térítésmentesen tudjuk használni a termeket. Az egyházak finanszírozzák a munkatársakat. Ebben már rögtön az elején megállapodtak, mert nem szerették volna, ha teljesen az egyetemet terhelné minden költség. Mondhatjuk, hogy egy gördülékeny kapcsolat és nagyon jó légkör vesz minket körül. Az oktatók felé szeretnénk még jobban nyitni, hiszen nekik is vannak problémáik, nehézségeik, amiket jó lenne megbeszélni.

A. Á. J.: *Kik lehetnek a tagok? Van-e kimondott tagsága a Lelkészségnek?*

T. G.: Nincs tagság, ez egy nyitott folyamat, ahová bárki bekapcsolódhat, akár egy alkalomra is, vagy akár többre is. Vállalhat feladatot is, ha elhívást érez arra, hogy tegyen a közösségért, mert

nem a tagság létszáma, a statisztika motivál minket. Mi Jézus után 1%-os kulccsal dolgozunk, mert ő azt mondta, hogy ha megvan a 99%, és csak az az egy százalék hiányzik, akkor az ér annyit, hogy utánamenjünk, megkeressük, mellette legyünk, pásztorai legyünk. Tehát ezért is mondták azt, hogyha egy valakinek is emberévé tudunk lenni, akkor már nem volt hiába. Nem az indikátor a küldetésünk.

T. M.: Folyamatosan kelnek ki a tojásból a fiókák, és mi repülni tanítjuk őket. Ez egy átmeneti fészek, ahol megtanulnak szállni Isten egén. A sas úgy tanítja repülni a fiókáit, hogy az anyamadár kilökdösi a fészekből a fiókákat, az apamadár

pedig ott köröz, hogyha valamit nem jól csinálnak, akkor alájuk megy, és segít nekik. S valahol nekünk is ezt kell csinálnunk, hogyha jön újabb és újabb fészekalj, és mindegyik tojásból másféle fióka fog kikelni, akkor nekünk mindenkit meg kell tanítanunk repülni.

T. G.: A mostani szimbólumunk egy hajó, ami ott van az élet vizén. Egy korábbi szimbólum pedig egy fészek volt, mivel mi gyakorlatilag egy fészek vagyunk, ahol valakik kikelnek és elindulnak.

A. Á. J.: *Mi a személyes hitvallásuk/filozófiájuk, ami mentén a mindennapi hitéleti munkát segíti?*

T. G.: Nekem személyesen, mivel sokat mozogtunk egyik helyről a másikra, megkellett tanulnom, hogy ha most itt vagyok, és csak egyetlen nap áll rendelkezésemre, akkor azt az egy napot is úgy kell elvégeznem, mintha az örökké valóságig itt kellene töltenem az időmet. Nekem valahol ez határozza meg a mindennapi munkámat, életfelfogásomat: megpróbálni minden napot úgy végig csinálni, hogy ha majd a „Mester” szemébe kell, hogy nézzek, ne kelljen pironkodnom, hogy *hát ezt jól elszúrta d fiam*.

A másik, ami rendkívül fontos számomra az a hitelesség. Köztudott, hogy amikor egy gyermeket nevelünk, akkor mindig a legjobb és a legőszintébb visszajelzés a

Fészek est

Zenei est

gyermek visszajelzése, mert ha ők bármi hiteltelenséget látnak, arra azonnal reagálnak.

A mai fiatalok számára nagyon fontos, hogy nem szabad képmutatónak lennünk velük szemben, s nem beszélnünk kell arról, hogy milyen is az a szent és tökéletes élet, hanem példaként, embereként kell jelen lennünk, olyan életet kell élnünk, mely tükrözi a szentség utáni vágyunkat és jóra való törekvésünket tudomásul véve, de nem elfogadva gyarlóságainkat, hiszen mi is emberek vagyunk.

T. M.: Ha emberként, ha anyaként, ha szülőként tudnak tisztelni, akkor tisztelni fognak lelkipásztorként is. Életem hátralévő részét sehogy máshogy nem szeretném eltölteni csak Krisztus embereként.

A. Á. J.: *Van-e a lelkési hivatálnak társadalmi felzárkóztató programja? Dolgozik-e hátrányos helyzetű csoportokkal? S ha igen, hogyan nyilvánul meg, milyen eszközök és lehetőségek segítségével zajlik? S ha nem, tervezi-e ilyen folyamat indítását?*

T. G.: Mindig voltak próbálkozások: például a szeretet közvetítése, az adománygyűjtés. A szociális érzékenység akkor mutatkozik meg igazán, amikor találkozunk az em-

berrel, és ő elég közel enged magához, s megláthatjuk az elesettségét. Azonban nagyobb programokban még nem vettünk részt. Tervben van. Beszélgettünk arról, hogy jó lenne egy ruhakölcsönző, az ösztöndíj lehetőségeket összegyűjteni, mentorprogramot indítani. De ez egyrészt emberi kapacitás kérdése, másrészt

pedig élnünk kell a mai lehetőségekkel, s nem utolsó sorban, arról sem szabad megfeledkezni, hogy a felzárkóztatás szinte egy külön szakma.

A. Á. J.: *Mi az Ökumenikus lelkész 5 vagy akár 20 éves távlati célja, terve: milyen kihívások állnak előtte a jövőben?*

S. M.: Öt, tíz vagy húsz év, nem tudom, hogy mennyi idő lesz, de remélem minél kevesebb, de nagyon szép lenne, ha lenne egy kapcsolánk.

T. G.: Ezt én is támogatom. S a szemem előtt egy olyan közösségi hely jelenik meg, ha a jövőre gondolok, ami kifejezetten arról szól, hogy ez nyitva van előttetek, bejöhetnek csak imádkozni, vagy beszélgetni, vagy bármi másra. Mert egy ilyen helyre egyre inkább szükség van a közösségnek. A másik álmom pedig, hogy eljussunk addig, hogy az egyházaink felhatalmazásával, elfogadásával ökumenikus közös istentiszteletek, közös alkalmak lehessenek.

SKUBLICS MÁTÉ Budapesten született, majd Az USA-ba került, ahol 2009-ben szentelték pappá, s lelkipásztori gyakorlatát a csendes-óceáni szigetvilágban töltötte. Négy évig szolgált káplánként a Newark-Szent Benedek templomban, majd 2013-tól missziós papként lelkipásztor volt egy miskolci közösségben. 2015-től dolgozik a Miskolci Ökumenikus Egyetemi Lelkészségen is, mint egyetemi lelkész. Még most is a Newark-i Főegyházmegyéhez tartozik, Magyarországon missziós szolgálatot lát el.

TARACKÖZINÉ NEMES MÓNIKA református lelkész 1998-ban fejezte be teológiai tanulmányait a Sárospataki Református Teológiai Akadémián. Itt kötött házasságot, s alapított családot, mely 2012-re kilenc főre bővült. 2001-ben szentelték lelkipásztorrá. Gyermekei születése után, a velük otthon töltött időszakban igyekezett továbbképezni magát, készülve az aktív szolgálati időre. Így pasztorálpszichológusi, illetve grafológusi végzettséget szerzett. Szolgált az anyaországban (Erdőbénye, Sima, Szegilong, Miskolc-Tetemvár) és Kárpátalján (Beregszász, Asztély, Munkács) hite, tudása és szeretete teljességéből. 2017 októbertől a Miskolci Egyetem református lelkipásztora.

TARACKÖZI GERZSON református lelkész 1997-ben fejezte be tanulmányait a Sárospataki Református Teológiai Akadémián, s segédlelkési éveket Erdőbénye, Sima, Szegilong gyülekezeteiben töltötte. 1998-ban hazahívtak Kárpátaljára, Beregszászra, ahol még abban az esztendőben lelkipásztorrá szentelték. 2003-2010 között Miskolcon a Tiszánineni Református Egyházkerület Missziói Központjának vezetésével és szervezésével bízták meg. Ez idő alatt az Avas-déli Református Egyházközség pásztorja is volt két esztendőig. 2010-től újra Kárpátalján, Munkácson szolgált. Idén októbertől a Miskolci Egyetem kinevezett református egyetemi lelkésze.

ANTAL ÁGNES a közművelődéshez közel végezte munkáját eddig is, mint a hazai ifjúságügy egyik aktív formálója: ifjúságcsapatai ernyőszervezetek tagjaként számtalan projektben vett részt, melyek egyik kiemelt célja a közösségszervezés és közösségfejlesztés volt. A Szakma az Ifjúságért Akadémia egyik főszerzője, az *Ifjúságcsapatai Kalendárium* és az *Ifjúságügy – Módszertár* című szakmódszertani kiadványok társszerzője. 2017 szeptembere óta dolgozik az NMI Művelődési Intézet Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Irodájában módszertani referensként.

„Szükségünk van reverenda és fátyol nélküli szentekre”

A Mária Rádió közösség-szervező ereje
– dr. Szabó Tamás interjú

„Szükségünk van reverenda és fátyol nélküli szentekre. Szükségünk van farmeros és tornacipős szentekre. Szükségünk van szentekre, akik moziba mennek, zenét hallgatnak, és barátaikkal sétálnak (...)

Szükségünk a világban élő szentekre, a világban megszentelődő szentekre, akik nem félnek a világban élni. Szükségünk van kólát és hot-dogot fogyasztó, internetező és Ipod-ot használó szentekre (...)

Szükségünk van olyan szentekre, akik e világban élnek, és meg

tudják ízlelni a világ jó és tiszta dolgait, de mégsem világiasodnak el...
Legyünk hát ilyenek!” (Ferenc pápa)

Fehér Gyöngyvér Rozália: *Amikor a Mária Rádió honlapját nézve elkezdtem készülni erre az interjúra, a fenti idézet mellett, az egyik sor legelején ráakadtam egy rövidke mondatra: a Mária Rádió az új evangelizáció eszköze. Ez arra készítetett, hogy egy kicsit pontosabban utána nézzek ennek a fogalomnak. Új evangelizáció – bár ez csupán két rövidke szó, de ennél tömörebben aligha lehetne megfogalmazni mindazt, ami korunkban a római katolikus egyház falain belül történik. Ez a két szó ajtót nyit arra a hatalmas megújulási folyamatra, amit XXIII. János pápa indított el 1962. október 11-én a II. Vatikáni Zsinat megnyitásával. Kérem, mondana az olvasóknak pár gondolatot erről az új szemléletet tükröző, szellemi megújulást igénylő mozgalmáról, s arról, hogy a Mária Rádió miként is kapcsolódik mindebbe bele?*

dr. Szabó Tamás: Valóban úgy tekintünk magunkra, mint az új evangelizáció egyik eszközére, ez

a küldetésünk. Korunk embere olyan közegben él, ahol nehezen talál mindennapi élethelyzeteiben biztos kapaszkodót, elvesztette a belső zsinórmértékét, s így könnyen kiszolgáltatottjává válhat mindenféle divatos ideológiáknak, a fogyasztói társadalom ezernyi káros hatásának, ami könnyen vakvágányra viheti az életét. Ha körbenézünk a világban, akkor láthatjuk, hogy mennyien keresnek egy biztos pontot, egy kapaszkodót, stabil értékrendet az életükben. Műsoraikkal leginkább ezeket a keresőket szeretnénk elérni, illetve a hívőknek akarunk alkalmat, lehetőséget kínálni hitük mindennapi megélésére. Nemcsak rádió vagyunk, hanem hisszük, hogy egy közösségteremtő erő is. Ez szolgálat, legalábbis úgy tekintünk rá, s ezt a szolgálatot semmiképpen nem egy múltból itt maradt, megcsontosodott attitűddel szeretnénk végezni, hanem a mában, a jelenben élve, azt a szellemi megújulást szolgálva, s hazánkba is elhozva, amit VI. Pál pápa hirdetett meg a II. Vatikáni zsinaton. Nem a világból kivonulva, a világ felett állva, hanem benne

fejezéssel is – Világcsalád. Mi is ez pontosan?

dr. Sz. T.: A Világcsalád története még 1983-ban az észak-olaszországi Arcellasco d’Erba városában kezdődött, ahol a helyi plébános, Mario Galbiati atya egy kis egyházi rádiót hozott létre, melynek fő célja a szenvedők segítése, felkarolása volt. A kezdeti nehézségek után az atya hamarosan megtapasztalta a Szent Szűz iránymutatását és kegyelmét áldozatos munkája felett. Szerette volna igazi missziós lélekkel szolgálni az Urat és Máriát, így azt a temérdek ajándékot, amit leginkább hasznos ötletek és a megszerzett tapasztalatok formájában kapott Máriától, a Megváltó anyjától, igyekezett legjobb tudása szerint továbbadni más országoknak is. 1987-ben életre hívta a rádió szent patrónusáról elnevezett „Radio Maria” egyesületet. Az évek alatt országos hálózattá bővült médium működtetésén világi hívek és egyházi személyek egyaránt – mint önkéntesek – munkálkodtak. Az elhangzó műsorokban mind a mai napig elsősorban az imádságot és a katolikus hit oktatását helyezik a középpontba, miként mi is. Az olaszországi rádió kezdeményezésére 1998-ban megalakult a Mária Rádió Világhálózata, amelyet a rádió a szóhasználatában csak Világcsaládnak neveznek, annak

élve, az emberekkel együttműködve szeretnénk munkálkodni egy élhetőbb világért!

Az új evangelizáció az elkezerténytelenedett területek miszionálásának programja. VI. Pál pápa: *Evangelii nuntiandi* apostoli buzdítása (1975) óta vált egyre tudatosabbá, hogy az Egyház küldetésének nemcsak a pogányok miszionálása a része, hanem azon kisebb-nagyobb közösségek újra evangelizálása is, melyek akár elenséges ideológiák, akár a fogyasztói szemlélet hatására megfeledeztek keresztény voltokról.

A második vatikáni zsinat – amit XXIII. János pápa nyitott meg 1962. október 11-én a római Szent Péter-bazilikában és 1965. december 8-án VI. Pál pápa zárt be – határozatai és eredményei hatalmas előrelépést jelentettek a római katolikus egyház ökumenikus nyitásban és a 20. századi társadalommal való párbeszédében.

XXIII. János pápa által kijelölt hármias célkitűzést fogalmazott meg, mely a római katolikus egyház megújításának alapjául szolgál: az egyház belső életének megújítását, az elszakadt keresztény testvérek egyházba való visszahívását és a mai világgal folytatott nyílt párbeszédet. Megnyitó beszédében XXIII. János pápa ezen célkitűzések mellett még egy külön is követendő szempont-

ra is felhívta a figyelmet, mégpedig arra, hogy: *„...törekednünk kell az egész keresztény igazság új kijelentésére, amelynél különbséget kell tennünk az igazságok és azok hirdetési és alkalmazási módja között.”* „A zsinatnak arra kell törekednie, hogy úgy mélyítse el és úgy adja elő az egyház tanítását, hogy az megfelelően korunk követelményének. Az egyház meg akar szabadulni mindattól, ami benne elévült és történelmi múlt, hogy ezáltal önmaga valódi mivoltára találva eredményesebben tudja teljesíteni korszerű küldetését.” Ez az aggiornamento, a korszerűsítés, a kor szintjére.

E. Gy. R.: *A Mária Rádió honlapján találkoztam egy másik ki-*

a céljából, hogy a különböző országokban működő rádiók összehangoltan és egységesen tudjanak tevékenykedni. Ma már szinte minden kontinensen megtalálható a Mária Rádió.

F. Gy. R.: *Hogyan indult a magyarországi Mária Rádió története?*

dr. Sz. T.: Azt mondhatom, hogy hosszú volt az út, amíg 2006. január 15-én megszólalhatott az első adás. Habsburg Mihály még 1997-ben kezdeményezte a Világcsaládnál, hogy segítsék hazánkban is a Mária Rádió létrejöttét. Hamarosan, 1998-ban meg is alakult a Mária Rádió Alapítvány és a Mária Rádió Közhasznú Társaság, illetve önkéntesekkel megkezdtük a Mária Rádió megvalósítását. Majd 2000-ben Dúl Géza atya vette kezébe a műsorok előkészítő munkálatait. Gaál Jenő atya pedig engem igyekezett megnyerni arra, hogy dolgozzak a Mária Rádió megvalósításáért. Invitáló és biztató szavaira természetesen gyorsan igent mondtam. Kettőjük együttműködésének köszönhetően hamarosan létrejött egy nagyon jól működő, a Mária Rádióért elkötelezett csa-

pat. Közben számtalan pályázatot is készítettünk a frekvenciák elnyeréséért, de a hatóságok nem igazán támogatták a Mária Rádió gondolatát. Pár évvel később 2004-ben, szintén némi rábeszélés hatására, én vettem át a Mária Rádió Alapítvány kuratóriumának elnöki szolgálatát.

2005-ben a Világcsalád anyagi segítségével a Mária Rádió Közhasznú Társaság 100%-ban megvásárolta a budapesti, FM 94,2 frekvenciával rendelkező FM4 Kft.-t. Ezzel egyidejűleg a Mária Rádió műsorigazgatói feladatára, Gaál Jenő atya kezdeményezésére, Szerdahelyi Károly atyát kértem fel, akit a kezdetektől lelki vezetőnknek tekintettünk. 2005 végén a budapesti Szabadság téri, a református egyház tulajdonában lévő házban alakítottuk ki a stúdióunkat és a rádiózás egyéb feltételeit, szintén a Világcsalád anyagi segítségével. 2005 végén már ötven önkéntessel tartottuk itt az első munkatalálkozót.

2006 végén a Szent Szűz áldásával, kinek segítségét mindvégig éreztük és a Világcsalád anyagi támogatásával az FM4 Kft. meg tudta vásárolni a Dunakanyar rádiót is, aminek több frekvenciája és adója is volt (Komárom, Dömös, Pécel, Gyál, Vác, Monor). 2007-ben az FM4 Kft. megvásárolta a piliscsa-

bai, majd 2008-ban a telkibányai adót a felvidéki hallgatók elérhetőségének érdekében. 2006-tól folyamatosan új frekvenciákat kerestünk, és ennek eredményeként hamarosan 2008-ban Esztergomban is meg tudtunk szólalni. Kiskőrösön, Kiskunmajsán, és Pécssett pedig 2008-tól úgynevezett „hálózatot” együttműködést kezdtünk helyi rádiókkal, aminek az a lényege, hogy kibéreltük tőlük a műsoridőt és a nap 20 órájában a Mária Rádió adása szól.

Egyébként nemcsak rádió vagyunk, hanem kiadó is, más kiadványok mellett van egy magazinkunk is, amit a 2008-ban megalakított Mária Rádió Kiadó Kft. ad ki. Sok ember áldozatos munkájának köszönhetően 2010 elejétől sikerült ezt havilappá fejlesztenünk, amit ma már több mint 41 000 ember kap a kezébe havonta. Zala megyében kábelen is hallgathatóak vagyunk. 2010-től pedig fent vagyunk a DIGI illetve az INVITV műholdján, s így az egész országban, sőt Európa-szerte is foghatóak vagyunk műholdról, analóg módon. 2012 közepétől a rádió a Honvédelmi Minisztériumtól bérelt, XIII. kerületi Gogol utca 28-as szám alatti ingatlanban és hét vidéki helyi stúdióban működik. 2008-ban 12 frekvencia szabadult fel, és ezeket az illetékes hatóság

(az ORTT) pályázatokra bocsátotta 2010-ben, melyekre mindre pályázatot nyújtottunk be, ezekből hetet meg is nyertünk.

Jelenleg száznál több műsorunk van, egy honlapot is működtetünk és a Szentséges Szűz Anya áldásos segítségének köszönhetően, támogatásával hamarosan a 400 000-es rendszeres hallgatói létszámot is elérhetjük.

F. Gy. R.: Előzőekben elhangzott a Mária Rádió Alapítvány és a Mária Rádió Közhasznú Társaság neve. Pontosan milyen formában működik a Mária Rádió?

dr. Sz. T.: A Mária Rádió Alapítvány, ami 1998-ban alakult, egyetlen feladatot végez, adományokat gyűjt a rádió működtetéséhez. Van egy négy fős kuratóriumunk, melynek elnöki posztját 2005 óta én töltöm be. 2008 májusában, 16 alapító taggal alapítottuk meg a szervezetrendszer hiányzó tagját, a Mária Rádió Közhasznú Egyesületet, ami jogszerű és teljes körű működését 2009 elején kezdte meg. Minden érintett szervezet ezután az Egyesület tulajdonába került, az Alapítvány viszont azóta is folytatja önálló működését az anyagi források előteremtéséért, illetve frekvenciajogok megszerzése céljából. A Mária Rádió Egyesületet ötfős elnök vezeti.

A Mária Rádió Nonprofit Kft. – ami az egyesület 100%-os tulajdonában van – a frekvenciajogok birtokosa. A megvásárolt cégeket is fokozatosan ennek a szervezetnek, a nonprofit kft.-nek a keretében működtetjük, vagy beolvasztjuk a nonprofit kft.-be. 2012-től az Egyesület az anyagi alapok megteremtésének és összegyűjtésének alapvető hordozója.

F. Gy. R.: Szó volt már az önkéntesekről is...

dr. Sz. T.: Igen, jelenleg több mint 1000 önkéntessel dolgozunk, csak elenyésző számú alkalmazottnak van, szinte az összes munkafolyamatot önkéntesekkel oldjuk meg. Számatlan lehetőség adódik

számukra, például: imamondás (rózsafüzér, zsolozsma, szentségimádás, otthoni háttérima); műsorvezetés, műsor- vagy riport készítés; telefonos asszisztencia; futárszolgálat (havonta); felolvasás (pl. Szentírás, irodalmi szöveg, mese); tanúságtétel (megtérésről, a hit erejéről); a stúdióban a keverőpult vagy a mobil stúdió kezelése; hanganyagok számítógépes vágása, zenei anyagok számítógéphez töltése; honlap frissítés; recepciók, titkársági szervezői, számítógépes adminisztrációs munkák; fordítás és tolmácsolás (angol, francia, német, olasz, spanyol); nyomdai előkészítés (tördelés); zenei szerkesztés; szórólap terjesztés, szállítás, egyéb felajánlás.

F. Gy. R.: Nem lehet könnyű anyagilag finanszírozni egy lassan országos adóvá váló rádiót!

dr. Sz. T.: Máriának és a híveknek köszönhetően elmondható, hogy a magyarországi Mária Rádió 2007 végétől teljes mértékben önfenntartó, a hallgatóink adományai szűkösen, de fedezik a kiadásainkat, így mi nem szorulunk már rá a Világcsalád támogatására. Ugyanakkor nem kapunk annyi adományt, hogy a további fejlődést (új adók indítását), akárcsak részben is, képesek lennénk megfinanszírozni, vagy a Világcsalád általunk

történi támogatását meg tudnánk engedni magunknak.

F. Gy. R.: *Sokszor elhangzik napjainkban, hogy végveszélybe kerültek a Nyugati civilizációt életre hívó keresztény alapértékek: az identitásunk, a gyökereink, a család, a gyermekvállalás, az önzetlen szeretet, a nagylelkűség, az áldozatvállalás, az elköteleződés, az Igazság és az Élet ismerete és a tisztelet. Talán soha nem volt a világtörténelemben még annyira fontos, hogy újra megtaláljuk az etikát, a tartást adó örök értékeket, mint az újkori népvándorlás időszakában. Egy rádió hogyan tud segíteni a hallgatóknak a mai atomizálódott, szekularizált fogyasztói társadalomban, hogy megtalálják gyökereiket, az identitást hordozó, kis lokális közösségeket, és milyen eszközei vannak a nemzettudat megtartásának, megerősítésének a segítésére?*

dr. Sz. T.: Sajnos ennek az értékvesztésnek ránk magyarokra nézve különösen szomorú következménye van. Ha annak az abortusznak nevezett társadalmi betegségnek köszönhetően a mai napig nem vették volna el hatmillió gyerek az elmúlt évtizedek során, akkor ma – gyakran eljátszom magamban a gondolat, ha ők életben maradtak volna –, akár egy húszmillió fős nemzet is lehetnénk, s nem kellene szem-

benéznünk azokkal a kihívásokkal, problémákkal, amelyekre nekünk, s Nyugat-Európának is nagyon gyorsan kielégítő választ kell találnunk. Küldetésünk szempontjából nagyon fontos annak felismerése és szem előtt tartása, hogy minden nemzedék egy jobb világot szeretne, amit értékek nélkül senki sem tud felépíteni. Ennek a jobb világnak a felépítéséhez tudunk első körben az egyes emberek szintjén segítséget adni az ima, a hit, a példamutatás erejével, s aztán az értékrendszerben megerősödött ember már képes munkálkodni a családjáért, a falujáért és a hazájáért, a nemzetért.

F. Gy. R.: *Talán azt is elmondhatjuk, hogy mindenki életében el-*

jön az a pillanat, hogy keresi Istent, egyféle stabilitást, értékeket, amik rendezni tudják az életét, nem szétzilálják azt. Középpontot, tengelyt adnak.

dr. Sz. T.: A életszemléletünkben, ami rendkívül egyszerű – imádkozz, tanulj és tedd a jót! – mindenki megtalálhatja a stabilitást, az élet rendező elveit. Az értékteremtésnek és az értékátadásnak azonban mindig kell egy terep, egy közeg, ennek érdekében hívtuk életre például a Mária Rádió Imaköreit, a tett, a tanulás és az imádság helyi közösségeit. Minden település, minden kerület, minden gyülekezet, akár minden utca, sőt minden nagycsalád megcsinálhatja a Mária Rádió égíse alatt a saját imakörét. S hogy mit is teszünk egy-egy ilyen imaalkalommal mi együtt? Leginkább három dolgot: rendszeresen együtt imádkozunk a közös és a helyi szándékokért, folyamatosan tanulunk, hogy egyre többet tudjunk az Egyház tanításairól, és az életéről, illetve cselekszünk, mégpedig ott helyben, ahol élünk, dolgozunk a segítő szeretet és a hit hirdetés jegyében.

Minden évben állandó ima és munkafeladat a helyi imaszándékok feltárása, a Mária Rádió megismertetése, terjesztése, futár és egyéb önkéntesek toborzása. Szintén állandó feladat az igehirdetés

(Rózsafüzér, Zsolozsma, Úrangyala), illetve olyan műsoraink, amelyekben a lelkiségi irodalommal, a szakrális színházzal, a színházakban való istenkeresés lehetőségével foglalkozunk. Vannak kimondottan a XXI. század napi problémáit, kihívásait körbejáró műsoraink, amelyben az egészségről, a környezetvédelemről, az egészségügyről, a tudományról, a gazdaságról, a családról, az ifúságról és az evangelizációról, a megújuló kereszténységről szólnak. Az *Isten patikája* című műsorunk például a gyógyfüvekkel és a természetes gyógymódokkal foglalkozik, a betegeknek és a hozzátartozóiknak igyekszik segíteni.

lehetőségeinek megismerése, és ezek helyi terjesztése, valamint ezek valamelyikén való részvétel (Házasság hétvége, Alfa kurzus, Szent Lélek szeminárium, Cursillo, Látáhatatlan Színház, Szent András iskola stb...).

F. Gy. R.: *Ugyanilyen lelkiségi és közösségi alkalom, az Ön által életre hívott Mária-út illetve a Mária Maraton is!*

dr. Sz. T.: Igen. Mindkettő kitűnő alkalom az elcsendesülésre, az elmélyülésre, illetve a találkozásra önmagunkkal, illetve a legfőbb hatalommal, az Istennel.

F. Gy. R.: *Milyen műsorokkal találkozhatnak a hallgatók a Mária Rádió adásában, amivel lelkiileg feltölthetnek, amivel megélhetik a közös hitből fakadó együvé tartozás érzését, a sorsközösséget, amikben választ találhatnak mindennapi gondjaikra, segítséget kapnak, ha válaszüthöz érnek, ha úgy érzik, hogy vargabetűt, rossz irányt vett az életük?*

dr. Sz. T.: Említhetném a *Ne féljete!* című műsorunkat, melyben II. János Pál pápa gondolatait osztjuk meg a hallgatóinkkal az élet, az igazi szeretet és a valódi boldogság titkáról. Vagy a *Hitünk és életünket,*

amit görögkatolikus atyák vezetnek, s a katolikus hit alaptételeit mutatják be a műsor keretei között. A Mária Rádió keresztény missziós küldetésének egyik leglényegesebb eleme ez a műsor. Több generáción keresztül kiesett alapvető ismerethiányt pótol. Vannak napi rendszeres liturgikus imaalkalmaink

F. Gy. R.: *A katolikus egyház mindig is élenjáró volt az elesettek, a társadalom periferiáira szorultak, az eltévedtek, a tékozló fiúk istápolásában. Ez az elhivatottság, gondolom, számos műsorukban megjelenik.*

dr. Sz. T.: Van egy mentálhigiénés, drogprevenációs műsorunk,

a *Függőségről mindenkinek* címmel, melynek az a célja, hogy felhívja a figyelmet a szenvedélybetegségek veszélyeire, fajtáira, illetve túlélési esélyeire. Keresztény szempontból keresi a választ a gyógyulás és elsősorban a megelőzés lehetőségeire. A műsorban papokat, lelkeseket, pszichológusokat, érintett és kívülálló szülőket, tanárokat, ifjúsági önkénteseket és addiktológiai szakembereket szólaltatunk meg. De talán idesorolhatnám a személyes vallomásokat a megtérésről, a hit erejéről, aminek következményeként gyökeres változások következnek be az egyén, s ennek következményeként a családok, s akár nagyobb közösségek életében is. Emellett számtalan olyan műsorunk is van, ami segíti a hallgatóságunkat a hitük még mélyebb és még teljesebb megélésében.

F. Gy. R.: *A nap folyamán számos alkalma van a hallgatóknak az egyes műsorok segítségével az elmélyült imára, imaláncokba való bekapcsolódásra. Talán ennek a legfelemelőbb formája, a Kiáltás, melyben a nemzetünkért imádkoznak a hívek. Ennél mélyebben alig-*

ha élheti meg az egyívé tartozás érzését, a hazaszeretetet, a hazáért vállalt felelősség, elköteleződés tudatát valaki.

dr. Sz. T.: Még 2012 húsvétján kezdtük el ezt az imát, a *Kiáltást*, s azóta is minden nap 20.00 órakor közösen szólunk az Úrhoz a nemzetért - egyszerre, mindannyian az összes magyar Mária Rádióval, együtt. Istenhez kiáltunk a nemzetünkért! A magyar nyelvterület közel 20 templomi közössége vesz részt felváltva az élő közvetítéses imában, kifejezve nemzetünk egységét és az imádkozók eltökéltségét, hogy tetteinkkel és imáinkkal segítsük a lelki és szellemi megújulást. A közös, a nemzetért szóló imára való ráhangolásként még 2012 decemberében elkezdünk egy olyan sorozatot, 5 perccel az ima kezdete előtt, ami a nemzet, a haza, a kultúra és a hazafiság kérdéskörét dolgozza fel. Ezt a műsort hívjuk *Ráhangolónak*. Ebben néhány értelmező mondat keretében idézzük nemzetünk kiemelkedő, történelemformáló államférfijának, művészenek, gondolkodójának gondolatait éppúgy, mint egyházunk nagyjait. Például elmondjuk Szent István király intelmeit, felidézzük II. János Pálnak a haza, nemzet, kultúra témákban született megnyilatkozásait, de éppen úgy hangot kapnak Kossuth, Kölcsey, Deák vagy akár Örkény gondolatai is. Van, amikor versek szólnak a hazáról, s van, amikor az

egyház társadalmi tanítását mondjuk el. Törekszünk arra, hogy minden nap új gondolat legyen a *Ráhangolóban*.

F. Gy. R.: *Így végezetül, mit ajánlana egy a mai világban egy hitét kereső embernek, aki nyitottan fordul ősei keresztény hagyatékához, merre induljon, ha találkozni szeretne az elődök hitével, Istennel?*

dr. Sz. T.: Első találkozásként a Cursillo-t tudnám javasolni, ami mára már egy mozgalommá nőtt ki magát, melynek legfőbb célja a keresztény hittel való találkozás segítése. Emellett természetesen a már gyakorló keresztények részére is alkalmat teremt a hitük elmélyítésére és megújítására, a társadalmi és egyházi felelősség ébresztésére, illetve arra törekszik, hogy az egyház megújulási szándékainak még nagyobb lendületet adjon. Lehetőséget kínál a személyes hittapasztalatok kicserélésére és kis közösségek kialakítására, melyek által a kallódókat, a keresőket is megpróbálja felkarolni. A magyarországi Cursillo legfőbb célja, hogy az erkölcs megerősítésével javuljanak hazában a közállapotok, és *Magyarország újra keresztény legyen a II. Vatikáni zsinat szellemében*.

F. Gy. R.: *Miként Ferenc pápa is mondja: „Legyenek csak farmeros, kólát és hot-dogot fogyasztó, internetező és Ipod-ot használó szentek!” – nagy szükségünk van rájuk!*

DR. SZABÓ TAMÁS a Magyar Demokrata Fórum alapító tagja, majd alelnöke, Veszprém megye 2. számú és Balatonfüred központú választókerületének parlamenti képviselője. Az Országgyűlés költségvetési, adó- és pénzügyi állandó bizottságának tagja, majd a Munkaügyi Minisztérium politikai államtitkára. Az Antall-kormány első átalakítását követően, a Pénzügyminisztérium politikai államtitkára, majd pedig a privatizáció felügyeletével megbízott tárca nélküli miniszter. Később a politikai élettől visszavonul. Jelenleg a Mária Rádió elnöke, a Cursillo Missziós Mozgalom szervezője és a Mária-út megálmodója.

FEHÉR GYÖNGYVÉR ROZÁLIA az NMI Művelődési Intézet Társadalmi Kapcsolatok Igazgatóságának kommunikációs referense. Művelődésszervező diplomáját a NYME Apáczai Csere János Tanítóképző Karán szerezte. Évekig dolgozott a Nyugati Hírlap újságírójaként, az írást hivatásának tekinti. Önkéntes munkában tárlatvezetést, civil szervezetek nemzetközi munkájának támogatását, valamint angol nyelvtanítást is vállalt.

Lezsák Sándor a Lakitelek Népfőiskola új, katolikus és református kollégiumáról

M. A.: *A Szín – Közösségi Művelődés 22/4. száma elsőként ad hírt egyház és közösségi művelődés tematikus számában a Lakitelek Népfőiskola két új kollégiumáról. Lezsák Sándorral, a Népfőiskolai Alapítvány elnökével ezekről, egy katolikus és egy református kollégiumról beszélgetünk.*

Mit tudhatunk róluk?

L. S.: November végén jelenik meg a felhívás, és ebben a Ravasz László Kollégiumot és a Mindszenty József Kollégiumot hirdetjük meg. Volt már Mindszenty kollégiumunk, tehát ez a kettes sorszámot kapja: Mindszenty József Kollégium II. Bár korábban azt mondtam, hogy ha egyszer már volt egy Mindszenty kollégium, még egyszer nem lesz, azonban jóval nagyobb az érdeklődés Mindszenty életútja iránt, minthogy esetleg egy más név fémjelze a katolikus kollégiumot.

Párhuzamosan fog működni a Lakitelek Népfőiskolán egy időben négy kollégium, a két új, a már meglévő Afrika Kollégiummal és a Tessedik Sámuel Kollégiummal együtt. És így teremtdik lehetőség arra, hogy egy hétvégi, plenáris előadásra, egy nagyobb összejövételre hívjunk meg olyan előadót, akivel egy konzultáció, egy előadás kö-

zös élmény lehet. Egy nagy kutatót meghívni, az minden helyzetben izgalmas. Vagy egy olyan közéleti személyiséget, akinek az életútja ad példát, tanulságot, izgalmat. És számíthat akár a protestáns, akár a katolikus, akár a népművelő, közöségfejlesztő pályára felkészítő, vagy az Afrika iránt érdeklődő hallgatók érdeklődésére. Például, a Máltai Szeretetszolgálat munkáját megismerni egyaránt izgalmas az Afrika iránt érdeklődőknek, és izgalmas a különféle karitatív tevékenységet folytató protestáns hallgatóknak is, a Mindszenty Kollégiumnak is, és ugyanakkor a népművelőknek is. A kollégiumokat összevonjuk, és így takarékosan gazdálkodunk az előadóink idejével, mert ha így hívunk meg egy előadót, csak egyszer szakítunk ki az életéből egy fél napot. Nekik is drága minden perc. És így jól hasznosítjuk a tudást.

M. A.: *Arról az előnyről nem is beszélve, hogyha négy kollégium együtt van, és utána van egy konzultációs, beszélgetési lehetőség, milyen jó tud lenni a sok, különböző foglalkozású, érdeklődésű ember eszmecseréje.*

L. S.: És ismerkednek egymással. És kell hozzá még egy táncház,

és a folyamat jó alkalmat ad arra, ahogy eddig is, hogy kis közösségek alakuljanak és erősödjenek. És már nem egyszer alkalmat adott arra is, hogy szerelmek szülessenek, sőt nem egy házasság kötött itt a népfőiskolán, aztán hozták mutatni a kisbabát, a kollégiumi kapcsolat, a szerelem gyümölcsét.

M. A.: *Említettem ma az egyik alakuló népfőiskola vezetőjének, a vizsolyi Kovács Zsolt Leventének, hogy mit gondolna ő arról, hogyha itt lenne egy katolikus és egy református kollégium. Azt mondta, hogy ő mindkettőben szeretne lenni. Ő egy református lelkész, én tökéletesen megértem az ő választát. Sőt, miközben szerzőként szerepel a népfőiskola rovatban, felkészültsége, gondolkodása miatt őszinte szívvel tudnám előadónak is ajánlani. Miközben ő szeretne két kollégium soraiban is ott ülni. Ez vajon megoldható? Lehet, hogy a református és a katolikus kollégium között lesznek olyan átjárások – az ökumené jegyében –, hogy akár egymás kollégiumi alkalmait is hallgathatják?*

L. S.: Azt szokták mondani, hogy egyszerre csak egy helyen lehet lenni. Akkor működik az ökumené, hogyha valaki erősen tudja a maga

hitét, vallását, annak történetét, közösségi kapcsolatrendszerét, elfoglalt helyét, és tudja ezt gazdagítani. Ehhez a sajátját kell jól megismerni. Akkor lesz igazán jó ökumené kapcsolat, hogyha a saját területükön nagyon erősek, akik összefognak. Ahogyan akár a közéletben is van, vagy akár az amatőr mozgalomban. Igaz, hogy lehet valaki egyszerre jó néptáncos is, meg lehet a színjátszó csoportban is, de azért igazán az a jó, hogyha valamelyikben nagyon otthon van. És utána, ő még népi táncol is. Vagy valaki zongorázik, attól még játszhat más hangszeren is, de valamit nagyon tudjon.

Ilyen jellegű átjárásokra nem teremünk alkalmat, viszont este adott a lehetőség, hogy jókat beszélgessenek, összejöjjenek. És különösen, ha mind a négy kollégium egy közös előadás után van, és az közös élményként hasznosítható az esti vitában, beszélgetésben egymás között, abból aztán épülhetnek a gondolatok, javaslatok. Mindenki mélyedjen el a maga területén, hogy mind jobban tudja gazdagítani a másikat is. Ez tulajdonképpen, úgy gondolom, hogy így működik minden területen, akár a többpárt-rendszerben is. Ha – feladatként kezelve – mindenki megoldja a maga területén a problémákat, utána jöhet a hasznos együttműködés.

M. A.: *A négy kollégium, ha együtt van, és még ha éppen nem is közös előadást hallgatnak, egy olyan környezetben vannak, amiről mindenki állítja, hogy szelleme van. A lakiteleki környezet kivételes viszonyokat teremt emberek között, kivételesen alakítja az emberi kapcsolatokat. Ezt mindenki átéli, aki egyszer is résztvevője egy kollégiumnak.*

Lehet-e már tudni valamit arról, hogy a Mindszenty Kollégium és a Ravasz László Kollégium milyen utat fog bejárni, milyen programokkal indul?

L. S.: Ezt novemberben a felhívásban fogjuk az érdeklődőknek

elküldeni, lesz egy ajánlatunk. Már nekem is megvan egy elképzelésem, de még nem egyeztettük a kollégium leendő vezetőivel, pedig együtt kell, hogy egy olyan programot tegyünk alakítsunk ki, amitől eltérni ugyan lehet, mert az élet igazítja, de egy nagyon határozott, kétszertendős program legyen.

Egyébként a környezettel kapcsolatban nagy élményem volt ma délelőtt. Gombfocisták vannak itt, akik szektorlabdások, és az egyik nézi a táblákat, az irányjelző táblákat, és mondja a másikat: „Te, mi is volt 1241-ben?” A másik vissza: „Tényleg, mi volt, nem a tatárjárás?” Akkor megkerülték a táblát, „Ugye mondtam!” Nézik a padot, rajta Makovecz Imre neve. Igen, az az építész. Csoóri Sándor, az a költő. Az iskolában, mintha... Ezért jó olyan szellemi környezetet létrehozni, amiben ez a történelmi tére is dolgozik, és dolgoztatja a fiatalokat.

M. A.: *A Tessedik kollégiumban a tegnapi nap folyamán volt egy olyan feladat, hogy ki tud több, padon szereplő személyt összegyűjteni úgy, hogy tudnia kell róla azt is, hogy az illető mit csinált. Ez a padnézegetés rögtön mozgalmat is teremtett. Felhívta a többi Lakiteleken tartózkodó ember figyelmét.*

L. S.: Iskolások jönnek, vetélkedő van, és nagyon örülök, hogy ez él, hogy élnek a szobrok – ilyen szempontból. Elolvassák, ami rá van írva. Most éppen néztem, hogy bizonyosakat meg kell erősíteni, mert van, amelyiket az idő már kikezdte. Ha valaki nem tudja – ja, igen, Kodály, Sinkovits, igen, a színes –, akkor megkerüli, elolvassa a posztamensen. Nem egyszer találkozzom azzal, hogy ott van a gyerek, beszélgetnek, és a papa okos emberként olvassa a szöveget, hogy ki ez. Egyébként ez a magam tapasztalata is, iskolásokat vittem át – 25 évig tanítottam –, hát bizony, nem egyszer álltam meg én is, hogy ki ez. És nem tudtam. Hát jó, építész,

de nem tudtam róla többet, pedig a neve ismerős volt. Ezért alakítottuk ki úgy, hogy a szobrokról minden posztamensen róluk olvasható. Mert, most ki volt? És akkor hirtelen, Simándy, ja, igen, az az énekes. De azért jó fölidézni emlékeket. És ott van a tudat mélyén sok minden.

M. A.: *És milyen jó, hogy Balázs Ferenc, akinek a nevéhez a mészköi virágzó népfőiskola fűződik, olyan hangsúlyos helyen van, az épületek által körbevett tér legforgalmasabb sarkán.*

Kérdezném – mert belőle egy kicsi mozzanat kiderült már –, hogy ezek szerint egy kollégium úgy indul, hogy a vezetőjével való megbeszélés alapján kialakul egy előzetes terv.

L. S.: Így van. Az egyértelmű, hogy Ferenc atya, a helybéli plébános lesz a lelki gondozója a Mindszenty Kollégiumnak. És a Ravasz Lászlónak pedig a helybéli református lelképásztor, Kókai Géza. Mindketten nagyon jó kapcsolatban vannak vele és nagyon érzik a népfőiskolát. Ravasz László emléknapot tartottunk most három hete, amit Kókai Géza lelkéssel készítettük elő.

M. A.: *Szívesen kapcsolnám beszélgetésünkhöz az ott elhangzott előadásokat, vagy valamelyikét.*

L. S.: A helybéli lelkéssel kéne felvenni a kapcsolatot ehhez. Őt kértem, hogy az előadásokat gyűjtse össze, például M. Kiss Réka – M. Kiss Sándor lányának – előadása nagyon jó volt. Lehet, hogy a Ravasz László emléknapon elhangzott előadásokat egy kis népfőiskolai füzetben meg fogjuk jelentetni – februárban, a Ravasz László Kollégium indulása alkalmából.

M. A.: *Az indulásra meglesz a kiadvány. Gratulálók!*

L. S.: Igen. A Mindszenty pedig valószínű a következő népfőiskolai alkalomra. Valamikor májusban Mindszenty szobrot avatunk Pálmonostorán.

M. A.: *Köszönöm a beszélgetést, jó indulást a Mindszenty és a Ravasz Kollégiumoknak!*

Ravasz László püspök

Ravasz Lászlót (1882–1975), a 20. századi magyar protestantizmus egyik legnagyobb hatású egyéniségét korának legkiemelkedőbb református szellemi tekintélyeként tisztelték. Püspökként közel három évtizeden át (1921–1948) szolgált a Dunamelléki Református Egyházkerület élén. Több mint tíz esztendeig volt a Zsinat és a Konvent lelkes elnöke, tisztség szerint a református egyház első embere. Személyét a 20. század egyik legjelentősebb igehirdetőjeként, teológusként, szónokként, egyházkormányzóként egyaránt társadalmi elismerés övezte. Rendkívül gazdag és szerteágazó életművet hagyott maga után. Kimagasló szerepet játszott a református egyház Trianon utáni újjászervezésében. 1945 előtti prédikációi és beszédei tizenhat kötetben jelentek meg, további négykötetnyi anyag pedig kéziratban maradt. A református egyházi közösség tagjai Ravasz Lászlóra elsősorban mint karizmatikus igehirdetőre és kiváló gyülekezetszervező egyházvezetőre emlékeznek, akinek vasárnapi rádióprédikációit tömegek hallgatták. A püspök önmaga is mindenekelőtt igehirdetőként tekintett magára: „Az életben sok minden akartam lenni, és sokszor más lettem, mint ami akartam. Most már csak egy vágyam van: szeretnék nemzedékem prédikátora lenni” – írta 1942-ben megjelent önéletrajzában.

Ravasz László ugyanakkor aktív, formáló személyisége volt a két háború közötti közéletnek, társadalmi szerepvállalásának, kiterjedt kapcsolatrendszerének köszönhetően befolyása jóval túlmutatott az egyházi élet keretein. 1924-ben a Kisfaludy Társaság választotta rendes tagjai közé, majd 1925-től a Magyar Tudományos Akadémia. Püspökként 1926-ban a megalakuló felsőház tagja lett. 1927-ben az akkor induló Magyar Szemlének, a hazai reformkonzervativizmus vezető folyóiratának szerkesztőbizottsági alelnökévé választották, s alelnöke lett az 1933-ban Bethlen István által életre hívott Magyar Szemle Társaságnak is. A Corvin Testület megalakulásakor, 1930-ban Corvin-lánccal tüntették ki, 1936-ban magyar királyi titkos tanácsosi méltóságot kap. Kivételesen hosszú életpályája szorosan összefonódott a 20. század tragikus történelmi fordulópontjaival.

Ravasz László 1882. szeptember 29-én született a kalotaszegi Bánffyhunyon. Székely családból származó apja polgári iskolai tanár volt, édesanyja több generáción át református lelkészeket adó család leszármazottja. Az elemi és középiskolai tanulmányait szülővárosában és Székelyudvarhelyen végezte. Érettségi után párhuzamos tanulmányokat kezdett a kolozsvári tudományegyetemen és az Erdélyi Református Egyházkerület Teo-

lógiai Akadémiáján. Negyedéves teológus korában Bartók György erdélyi református püspök segédlelkésze, majd püspöki titkára lett. 1908-ban feleségül vette a püspök lányát, Bartók Margitot. Házasságukból négy lány és egy fiú született. Az 1905/06-os tanévet a Berlini Egyetemen töltötte, hazatérve segédlelkész lett Bánffyhunyon. 1907-ben Schopenhauer esztétikája című disszertációjával bölcsészdoktorátust, Bevezetés a gyakorlati teológiába című értekezésével pedig magántanári címet szerzett. Egyházi pályája ettől kezdve gyorsan ívelt felfelé. 1907-ben, alig huszonöt esztendősen meghívták a Kolozsvári Teológiai Akadémia gyakorlati teológiai tanszéke professzorának. Elismert teológusi, prédikatori, publicisztikai és egyházkormányzati tevékenysége mellett a kolozsvári közélet, sőt az erdélyi politika mind befolyásosabb személyiségévé vált. 1910–17 között tagja volt a liberális nacionalizmust támogató, mérsékelt kolozsvári szabadkőműves páholynek, az Uniónak. A román megszállást követően aktív szerepet vállalt a kisebbségi helyzetbe került erdélyi magyarság egyházi keretek közötti újjászervezésében.

Bár nem szándékozott a román uralom alá került Erdélyt elhagyni, 1921-ben Petri Elek Dunamelléki püspök halálát követően az akkor már országszerte elismert

teológus-prédikátor elfogadta a budapesti központú egyházkerület vezetésére és egyben a Kálvin téri lelkipásztorságra szóló felkérést. Ravasz rendkívül nehéz időszakban vette át az egyházkerület vezetését. A vesztes világháborút követő összeomlás, a radikális belpolitikai fordulatok és az ország széthullásával, valamint a trianoni békediktátummal járó megrázkódtatások a református egyházon belül is elemi erővel hozták felszínre az évtizedek óta megoldásra váró problémákat. Megválasztására belső konfliktusokkal és vitákkal terhelt légkörben, szokatlanul éles kampány után került sor, ám már a kampány is következtetni engedett Ravasz személyiségének integráló erejére.

Püspöki programját a református egyház ellentmondásos egyházpolitikai helyzete határozta meg. Egyfelől a két háború közötti kormányzati politika a korábbiakat jóval meghaladó mértékben támaszkodott az egyházakra. A fokozott állami támogatásnak köszönhetően valamennyi történelmi egyház, így a reformátusok társadalmi-közéleti szerepvállalása is jelentős mértékben növekedett. Ugyanakkor a Monarchia korából öröklött egyházpolitikai konfliktu-

sokat továbbra sem sikerült a protestánsok számára megnyugtatóan rendezni. Ravasz ideális helyzetként az államtól anyagilag független, önfenntartó egyház eszményét hirdette meg. Rövid távon azonban a programnak nem lehetett realitása, noha a püspök az egyházi autonómia elvesztésének problémáját a pénzügyi és felekezeti konfliktusoknál sokkal tágabb kontextusba helyezte. Az Európa-szerte mind szélesebb körben hódító totalitáriánus állameszme és az egyre erősödő szélsőjobb szorításában, 1938 telén elkészített püspöki jelentésében ekként vázolta a magyar társadalom előtt álló veszélyeket: „Az államhatalom erősödése kívánatos, erősödésében azonban sorvad a társadalmi autonómia, s ezek között a legnemesebb, társadalmi szempontból a legértékesebb: az egyházi autonómia is. Ma teljes a harmónia egyház és állam vezetői között, de amelyik pillanatban szembekerülnének egymással, az egyház egész mostani felépítménye széthullana, s újra kellene kezdenünk az ősi ellenállást... minden egyház, amely az állammal életre-halálra összenő, államválság idején külső, intézményes mivoltában összeomlik.”

Egyházkormányzói tevékenységének legfontosabb feladatát éppen ezért egy „intézményeiben, világnézetében, hitvallásában, szintiszta, integrális kálvinizmus” megteremtésében és az ezt szolgáló korszerű egyházépítő reformprogram kidolgozásában jelölte meg. A program újszerűsége abból a felismerésből táplálkozott, hogy miközben a református egyház erejét az egyházpolitikai csatározások kötötték le, belső életének újragondolására, hitéletének elmélyítésére szinte alig maradt ideje. Ravasz látta, hogy olyan korszakban gyengült meg az egyház missziói szolgálata, amikor a társadalom rohamos laicizálódása megbontotta az egyházhoz fűződő korábbi szoros kötelékeket. A püspök ezért a belső egyházi élet megújításának fókuszába a saját társadalomra irányuló missziói munka intézményes kiépítését állította. Ilyen tervszerűen átgondolt belmissziói munka, a „legnagyobb igehirdetői kampány” keretében látogatta végig az egyházkerület mintegy 230-240 egyházközségét. A püspökségének huszadik évfordulójára készült kiemelés szerint 1921 és 1941 között az egyházkerületben 56 templom, 75 iskola, 112 lelkész- és tanítói lak, továbbá 85 gyülekezeti ház épült. Kiemelkedően támogatta a nagyvárossá növekvő Budapest reformátusságának megerősítését, új gyülekezetek szervezését. A püspöksége alatt munkába álló fiatal lelkésznevezdeknek köszönhetően a fővárosban 15 új gyülekezetet alapítottak, 1931–1941 között 9 templomot, 2 iskolát és 12 gyülekezeti házat avattak. Az egyházszervezés során megkülönböztetett figyelmet fordított a főként egymással rivalizáló egyesületekben folytatott belmissziói munka összefogására és hivatalossá tételére, az egységes iskolapolitika kialakítására, az egységes egyházi sajtó megteremtésére, a református értelmiség összefogására, valamint

önálló református álláspont kialakítására jelentős társadalmi- politikai kérdésekben, különösképpen a szociális kérdésben.

A harmincas évek fokozódó szociális feszültségei, valamint az ellenzéki népi mozgalommal szimpatizáló fiatal lelkészgeneráció körében egyre terjedő radikális reformtörekvések hatására a püspök maga is eljutott a mélyreható társadalompolitikai reformmelképezések nyílt vállalásáig. 1939-ben Cegléden nagyhatású beszédben foglalt állást a földreform szükségessége mellett, amelynek nyomán – javaslatára – a szervező egyesületek a kormányzóhoz intézett nyilatkozatban sürgették a kérdés megoldását. Ravasz hasonlóképpen fontos szerepet játszott abban is, hogy a református egyház önálló programot igyekezett körvonalazni a munkáskérdésben. A szocializmus evangéliuma, az evangélium szocializmusa címmel 1921-ben a csepeli munkások előtt kifejtett nézetei képezték a harmincas évek végén, a szélsőjobboldali szerveződések ellensúlyozására létrehozott Magyar Evangéliumi Munkásszövetség programpontjainak alapját. A radikális jobboldali mozgalmak megerősödésével párhuzamosan Ravasz több beszédében adta nyílt kritikáját a totális állam mindkét válfajának: „Két impérium: az autoratív államnak jobboldali és baloldali fogalmazása áll egymással szemben. Mind a kettő a maga teljes érvényesítésére tör, és csak a másik fél legázolása árán éri el a célját. Mind a kettő többé-kevésbé útjában érzi az egyházat. Az egyház létében fenyegetve van...” 1943 novemberében, összhangban a Kállay-kormány különbékétpogatózáival, a református lelkészegyesület közgyűlésén nyíltan érvelt a háborúból való kiugrás mellett: „Tudom, hogy egy vágató gyorsvonatról nem lehet kiszállni, de azt is tudom, hogy van egy pillanat, mikor a lángra gyúlt re-

pülőgépből ki *kell* ugrani, mert az egyetlen útja az életnek.” A felsőházban pedig egyedülként követelte az újvidéki vérengzés kivizsgálását.

Ravasz László életútjának legkritikusabb pontját kétségtelenül a zsidókérdésben több ízben is megfogalmazott nézetei és az antiszemita törvénykezésben való részvétele jelenti. Ravasz hosszú hozzászólásban támogatta és a felsőházi tagok többségével együtt megszavazta a polgári jogegyenlőség elvét felrúgó, de alapvetően vallási alapú első zsidótörvényt. A háborút követően Ravasz is önkritikával állapította meg, hogy döntése súlyos tévedés volt. Az immár faji alapú második zsidótörvény felsőházi vitájában az egyházi vezetők Ravaszsal egyetemben a tervezet ellen foglaltak állást, végül a törvényt mégis megszavazták. A háború után kelt Pro memoriájának vonatkozó passzusában a püspök azzal magyarázta a törvény támogatását, hogy osztották a miniszterelnök félelmét, miszerint az egyházak szembefordulása és a törvényjavaslat bukása a Teleki-kormány bukásával, valamint a nyilas hatalomátvétel veszélyével fenyegethetett. Az 1941-ben elfogadott harmadik zsidótörvényt az egyházak egyöntetűen elutasították. A református egyház vezetői egy Ravasz által felolvasott egységes memorandumban tiltakoztak ellene. A tömeges deportálások és az auschwitzi jegyzőkönyv megismerése után Ravasz minden befolyását és tekintélyét latba vetette a zsidóság megmentése érdekében. Határozottan tiltakozott a kormányzatnál a deportálások ellen, miközben megpróbált

az ellenállásban és életmentésben kiemelkedő szerepet vállaló református intézményeknek, szervezeteknek, személyeknek háttérrel és védelmet biztosítani, köztük az Egyetemes Konvent Missziói Albizottsága által életre hívott Jó Pásztor Bizottságnak és a szintén konventi felügyelet alatt működő Soli Deo Gloria Szövetségnek. A Sztójai Döme miniszterelnöknek írt 1944. májusi tiltakozó beadványában magyar egyházi vezetőként elsőként fogalmazta meg nyíltan, hogy a deportálás végső célja a tömeggyilkosság. A nyilasok elől bujkálni kényszerült. 1945-ben mentesítették az igazolási eljárás alól.

1945 után, a mind fenyegetőbb kommunista hatalomátvétel árnyékában Ravasz László háttérbe szorítása csupán idő kérdése volt, amely a többi egyház vezetőihez hasonlóan 1948 áprilisában be is következett. Rákosi Mátyás nyílt politikai zsarolással kényszerítette egyházvezetői tisztségeiről való lemondásra, de a Kálvin téri szószéket 1953 márciusáig megtarthatta. Személyét a politikai rendőrség mindvégig megfigyelte, családját több atrocitás érte. A forradalom napjaiban az egyházi közvélemény hívására visszatért a Kálvin téri szószékre és a református egyház élére, és aktívan irányította egyháza újjászervezését. 1957 áprilisában a Kádár-kormány újra eltiltotta a nyilvános igehirdetéstől, és véglegesen eltávolították a Kálvin téri gyülekezetből, illetve az egyházi életből. Ezt követően Leányfalun élt visszavonultan, de nem elszigetelten. 1975. augusztus 6-án hunyt el Budapesten. Temetése néma tüntetés volt.

DR. FÖLDVÁRYNÉ KISS RÉKA történész, a Nemzeti Emlékezet Bizottságának elnöke. Tanulmányait Magyarországon, Dániában és Skóciában végezte. 2000 és 2014 között az MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpontjának Néprajztudományi Intézetében dolgozott, 2012-től tudományos főmunkatársként. 2014. február 3-án az Országgyűlés a Nemzeti Emlékezet Bizottságának elnökévé választotta.

Ravasz László a példakép

A címben adott témáról azért nehéz beszélni – még ha gyönyörű és hálás téma is –, mert távolodó alakja olyan messzeségbe került, hogy egyrészt önmaga megnyilvánulásai: írásai, tanítása és szolgálata, valamint a kortársak feljegyzései adnak eligazítást. Hálás vagyok Menyeyi Atyáknak, hogy pár alkalommal még személyesen találkozhattam vele. (Teológusok közül páran jártunk hozzá Leányfaluba, ahol lakott, szívesen fogadott és beszélgetett velünk. Persze, 1958-ban ez nem volt veszélytelen számunkra.)

Ravasz László 1921 szeptemberében érkezett családjával együtt Erdélyből Magyarországra, ahol a Budapest Kálvin téri egyházközség szolgálatra befogadta, lakást pedig a Ráday utca 28. szám alatt kapott. A világháború, a kommün majd Trianon traumája után anyagi, szellemi és lelki romokban volt az ország. Ebben a helyzetben hívta el őt a Dunamelléki Református Egyházkerület püspökének.

Milyen is volt ő? Hogyan látjuk ma?

1. Hívó, evangéliumi ember volt, ám egyben hitvallásos ember. Szolgálatában pontos, szorgalmas és szolgálatkész. A számára teljesen új helyzetben gyorsan tájékozódó és a

szolgálat súlypontjait felismerő és meghatározó volt. E felismerések alapján kezdte meg egyházépítő munkáját. Igyekszik munkatársait a legjobbakból verbuválni, és azokkal veszi körül magát, s állítja őket a felismert szolgálatba.

Fontos számára a biblikus igényesség, melyet állandó tanulással és tanítással ért el. Ahol ő jelen van, ott mindig az Egyház jelenik meg. Bármilyen testületben, egyesületben, szerveződésben jelenik is meg, ott jelen lévő minősége azonnal demonstrálódik.

2. Hűséges ember volt. Ebben a hűségben egyetemesen

látott: a szétdarabolt nemzetben, az elűzöttek között a történelmi egészlet látta és így munkálta az egyház kereteiben és a gyülekezetekben az evangélium együvé ölelő krisztusi szeretetét. Példaadó módon megoldotta Szenczi Molnár Albert dilemmáját: sokakat tanítani, vagy helyben lenni és úgy tanítani. A hely: a Kálvin téri gyülekezet, az egyházkerület, majd az egész magyarországi – kiteljesítve: az egész magyar – református egyház lett bizonyágtévő igehirdetésének, tanításának és építésének terepe.

Kitartó ember volt abban, amit imádságos látomásában, mint feladatot ismert fel. Nem

– A nagy tekintélyű római katolikus érsek püspökkel egymás mellett ülnek egy ebéden, és a felszolgáló egyensúlyát veszítve rájuk öntötte a paradicsom szószt. Mire Ravasz: Nem gondoltam, hogy még ma együtt leszünk a paradicsomban.

– Idős, feketeruhás lelkészek zúgolódnak a fiatalok ellen, mondván, ezek világos ruhákban járnak. Ravasz: Hagyjátok őket, a lelkük éppen olyan sötét mint a ti ruhátok.

– Presbitérium küldöttsége keresi fel a püspök urat, azzal a panasszal, hogy lelkipásztoruk mindig ugyanazt mondja a prédikációjában. Kérdezi Ravasz püspök úr: Miről beszél? Szíveskedjenek elmondani. Zavarba jönnek, nem tudják. Erre mosolyogva elbocsátja őket a püspök: ha nem tudják elmondani, akkor hallgassák még!

Ravasz László „száműzetésében” is folyamatosan dolgozott, írta a szentírási könyvekhez a magyarázatokat. Végzett Biblia revíziót. Mindvégig hű maradt az elhívó Urához, elhívásához úgy, hogy hittel és derűs alázattal járta élete útját.

Legyen bennünk vágy megismerni őt, és példáját követve szolgáljunk.

Az előadás elhangzott a Lakitelek Népfőiskola Ravasz László Emléknapján, 2017. szeptember 28-án.

hódolt be „izmusok” divatjaiba, mert vezetője az élet ura, Jézus Krisztus volt.

Felelős ember volt, hiszen élete a Szentírás mércéje alatt állott. Amikor a kezébe jutott – a számára addig elképzelhetetlen szörnyűség dokumentuma – az úgynevezett auschwitzi jegyzőkönyv, azonnal lépett: tiltakozott. A jegyzőkönyvet elküldte Serédi bíboroshoz, ahonnan választ nem kapott. Ravasz pedig megszervezte a református-evangélikus együttes fellépést, amely tiltakozás a parlamentben került felolvasásra. (Ő írja: „Ezzel a református egyház későre bár, de ország-világ előtt nyíltan szembeállott a Hitler-féle demónizmussal”.)

Építő, újjáépítő ember volt. Ehhez az evangéliumi hűség, a lelkesedés és a lelkesítés elengedhetetlenül hozzátartozott.

3. Isten megáldotta őt az örömezenet biztonságával, erejével és derűjével. Ezt élte meg

családjában, hivatali munkatársai között és tágabb környezetében. Számtalan történet kering róla. Íme, ahogy én hallottam ezeket:

– Egy konferencián együtt helyezik el Ravaszt az evangélikus püspökkel. Ravasz korábban visszavonul, s amint érkezik az evangélikus püspök, mondja neki: ebben az ágyban én akartam aludni. Mire Ravasz (az evangélikus úrvacsorai tan sarkalatos tézisére utalva): barátom, vagy alatta, vagy fölötte, vagy mellette, de benne már én alszom.

SZABÓ GÁBOR tb. esperes a Kecskeméti Református Egyházközség ügyeit vivő elnök-lelkész 2010-es nyugdíjazásáig. 20 éven át a Bács-Kiskunsági Református Egyházmegye esperese, 2005-ig.

Egyház és népfőiskola

Gondolatok a Szenczi Molnár Albert Vizsolyi Népfőiskola margójára

Az egyházak szolgálatát és a népfőiskolai tevékenységek történetét vizsgálva, könnyen rá lehet mutatni a kezdetektől szövődő szoros kapcsolatra, a célkitűzések és motivációk hasonlóságára, a két terület számtalan gyakorlati életben előforduló átfedésére. Akár a hazai eredetet, akár a nemzetközi kezdeményezéseket vizsgáljuk, nem véletlen, hogy az alapító atyáktól kezdve, Grundtvigtól Tessedik Sámuelig, Szabó Zoltántól Újszászi Kálmánig számtalan olyan népfőiskolai vezéregyéniséget fel lehet sorolni, akik egyben egyházi szolgák is voltak. A népfőiskolák szellemi fundamentuma alapvetően keresztény és hazafias alapon fogalmazódott meg, ugyanis azok a közösségfejlesztő erők és társadalomszervező elvek, amiket a népfőiskolai mozgalom első szellemi atyái megfogalmaztak, erősen hagyatkoztak a keresztény európai kultúrkör fundamentális, egyházi értékeire.

Egyház és népfőiskola. Gondolkodásunkban azonos e két terület létezésének is: a közösséget alkotó emberek közös sorsa, a hasonló életkihívások és ezek legmagasabb rendű közösségi szintje, amit épí-

tenek: a közösség nemzeti létezése. Ez például a református egyház szolgálatában egy nagyon is markáns karakterként jelenik meg. A nemzet közösségének kereteiben értelmezték a népművelés aktuális kérdéseit, ahol is még értelmezhető együttműködési, egyetértési és megértési dimenziói vannak a közös hagyományvilágnak, nyelvnek és identitásképző történeti narratíváknak. Nem véletlen, hogy a népfőiskolák és egyházak szoros kapcsolata ott a legszorosabb és legintenzívebb, ahol a szubszidiaritás gyakorlata is érvényesül. Vagyis a lokális egyházban, a kis közösségek fejlesztő, gyülekezeti törekvéseiben, és ott a leggyengébb, ahol az egyházi élet és a hierarchia fejlődése nemzetköziesül: a világegyház és világkereszténység szintjein. Noha éles határvonalakról nem beszélhetünk, mégis a valóságos mesgyék és határgyepük vonulatai a nemzeti létezés keretei mentén mutatnak érezhető törésvonalakat.

Talán ez az oka, hogy a reformáció hatása, a protestáns keresztényi életértelmezés vált a legösztönzőbb egyházi inspirációs közeggé a népfőiskolai gondolkodás számára, ugyanis a reformáció

nem csak tanbeli hitújítást képviselt a nyugati kereszténység családján belül, de legalább annyira pl. egyházszervezeti deregulációt is: vagyis a nemzetközi nagy egyházszervezettel szemben a helyi gyülekezeti életvalóság elsőbbségét hangsúlyozták a protestánsok (gyakran hangoztatott vezérelvként, hogy *gyülekezeteiben él az egyház!*). Ugyanakkor a reformáció fél évezredes indulására emlékezve, Luther Márton földrengésszerű sikereire és népszerűségére fordítva a figyelmet, érdemes a reformáció két nagy törekvését is végiggondolni.

1. A Német-Római Birodalom területén, illetve kulturális hatókörrein belül, lehetetlen eltagadni a reformációban is feltörő német *nemzetföltöltő életélményt*, mely a német nemzetrontás legalizált struktúráit próbálta visszabontani: pl. vallási szinten a római egyház pénzszivattyúit, mely a német nemzet kárára az itáliai egyházi elit-törekvések céljait szolgálta (grandiózus építkezések, itáliai humanista művészetek, vagy bankházak, olasz haderők, hadműveletek finanszírozása stb.).

2. A német birodalmon belül pedig a reformációs életmegújí-

tás gondolata a *feudális struktúrák ellen is irányult* (gondoljunk a 1525-ös Münzer Tamás-féle parasztháborúra, melytől ugyan Luther elhatárolódik, azonban a reformációs szellemiség hatása ebben is eltagadhatatlan), mivel a polgári, közösségi emelkedés, művelődés és öntudatosodás alapvető elfojtására épül a feudális, jobbágyi néprétegek jogfosztása és gazdasági kifosztása. Tehát a népfőiskolai atyák szellemisége erősen antifeudális, haladó, de a liberalizmusnak szigorúan vett nemzeti-hazafias 19. századi értelmében. Ennek a reformációs mozgalmon belüli méregfogait Luthernek pl. polgári életerények népszerűsítésével és a feudális egyházi birtoktestek szekularizálásával (államosításával, kiosztásával) sikerült úgy kihúznia, hogy nehogy a német nemzeti és társadalmi csoportok között mélyüljenek el a törésvonalak, igyekezve arra, hogy a reformáció inkább a nemzetegyesítő erők irányába, és ne a nemzetet még jobban szétfeszítő érdekellentétek fokozására hasson.

A népfőiskolák társadalom és valóságformáló szellemi erőit, annak gyakorlatias és helyi közösség-építő szemléletét nem csoda, hogy sok olyan 19. és 20. századi lelkipásztor is osztotta, aki a felvilágosodás és a közösségi létezés munkálója volt, míg például a teljesen egyéni kegyességben elmélyülő pietista irányultságú egyháziak, vagy a reakciós egyházi tradíciók őrzői gyakran a népfőiskolák kapcsán is „farkast kiáltottak”. Mindenesetre a protestáns hitélet fontos hajtóereje a gyülekezeti közösség utilitarizmusa volt: vagyis a gyülekezet hasznosságra, fejlődésre, művelődésre való törekvése, iskolateremtő eszménye, bölcs és bibliás embernevelő szándéka a boldogulás konkrét praktícizmussal egybekötve, egy fontos népfőiskolai vonás, amire 500 évvel a reformációt

követően is ismét rá kell találnunk gyülekezeteinkben.

Másik oldalról a népfőiskolák éppen ezért az egyházzal való szoros együttműködésnek, értékrementésnek járták meg történelmi kálváriáit is. Hiszen a szocialista, kommunista ideológia antiklerikális beidegződései oldalrugaszkodásokat és oldalcsapásokat is mértek a népfőiskolákra, mivel egyházas, keresztény tradíciókat éltettek és nemzettudatot teremtettek, szemben a forradalmi szocialista internacionalizmussal és antiklerikalizmussal. A népfőiskolák valóságát átforgató, modernizáló szándékaiban épp azért láttak veszélyt, mivel az a közösség történelmi tradícióinak szerves fejlődéséből következett. Nem úgy, mint a „múltat végképp eltörölni akaró” városi munkásság forradalmi-zsigeri dühe. Tulajdonképpen egy sikeres népfőiskolai vidékfejlesztési hálózat alapjaiban kérdőjelezte volna meg a szocialista világforradalom álmait, az adott társadalmon belül pedig a városi-urbanizáció erőltetését és az ipari munkásság súlyának növelését csökkentette volna. Tehát szükségszerűen került a népfőiskolai szakma feketelistára a szocialista Magyarország társadalompolitikájában. Mindennek ellenére a népfőiskolák eszmeisége és módszertana felbukkan a Hazafias Népfőfront közművelődési szándékaiban (tipikus példa erre a TIT és a honismereti táborok mozgalma, vagy a táncházmozgalom felvirágzása).

Ami az egyház és népfőiskola együttműködési lehetőségeit illeti, csak akkor kapunk cizellált képet, ha komolyan vesszük azok elhatároló distinkcióit is. A közös együttműködés mellett a különbségekkel tisztában kell lennünk az egészséges kapcsolat érdekében. A határok pedig ott vannak, ahol nem is sejttenénk: a népfőiskolai törekvések „végénél” található az egyház „kez-

dete”. Ez nem alsóbb vagy felsőbbrendűséget jelent – ilyenről szó sincs! –, hanem más létezési minőséget. Vagyis, hogy ugyanazok a honpolgárok, akik a közösséget alkotják, akik szántanak és vetnek, akik sokféle vállalkozást üznek, akik hagyományukat megélik családi ünnepeiken (házasodnak vagy épp kedves halottaikat elsiratják stb.), meghívást nyernek egy párhuzamos valóságba, egy nagy Úr királyi menyegzőjébe, hogy „hajnali részegségig” elmenően is „éneket zengjenek az Azúrnak” (Kosztolányi).

Vagyis az egyház nem attól számít közösségnek, hogy vannak-e egyesületi típusú szervezeti keretei, vagy feudális-hierarchikus apostoli királysága (mint a római katolicizmusnak), van-e vagyona és jövőképe is hordozó vagyon-gazdálkodása, hanem az egyház attól egyház, hogy ugyanezen valódi és látható honpolgárok, akik alkotják, *Jézus Krisztus tagjai*. Őbenne, az Ő uralmában van egy másik életük, ami egy mindent felülíró életértelmezést és értékelést, más értékkeretet is jelent. Ez nem jelenti az emberi gondolkodás racionális szintjeinek feladását, sem a közösségi törekvések evilági céljainak lesajnálását, de mégis magában foglalja „a nemlátható dolgok létéről való meggyőződést”, ami nélkül még lehetünk emberileg tetszetősek, de *amely nélkül nem lehet az Istennek tetszeni*. Erre azonban már nem tud megtanítani a népfőiskola, mint ahogy ilyen e világon túlmenő célokat sem tud megfogalmazni a közösség számára, de – tegyük hozzá – a népfőiskolás atyák nem is tették ezt alapvető küldetésévé. Ez megmarad a Szentlélek Úristen teremtő és újjáteremtő munkájának, melyhez útkészítő munkaeszköz lehet egy-egy igazi népfőiskolai műhely is.

Végül feltehetnénk a kérdést, hogy ha Krisztus Teste az Egyház,

és az önmagában is ilyen tökéletes és teljes „párhuzamos valóságként” is megragadható, mondhatni zárt világ, akkor mi dolga van egyáltalán e hanyatlani hajlandó és örökké fejlesztést igénylő „evilággal”? Hol van itt a népfőiskolás motivációs tényező? Az evilág nyomorúságain megindulni tudó, jobbítani akarás hajtómotorja? A válasz krisztologikus: Isten példaadásában, aki egyszülött Fiában vállalta e világot, aki odahagyta mennyei dicsőségét e világért. Aki szolgálai formát vett fel, mert megüresítette önmagát

(kenózis tan – Fil 2,11 skk.), és a legmélyebb alázatban is példát mutatott (egészen a kereszthalálig). Így az alázat nemcsak az egyház számára egy vizsgahelyzet, de a népfőiskolai szellemiség achilles-i sarka is.

Ezért az egyház létéből fakad, hogy nem önmagáért és önmagába zárva létezik, hanem küldetést tölt be ebben a világban. Itt pedig Krisztus földi sójaként ízt akar adni e világnak, vagy Krisztus kovászaként át akarja járni és alakítani

akarja ezt a világot. Ahol pedig ez az egyházi szolgálat nem világméretű léptékben, hanem helyi gyülekezeti aktualításban és nemzeti szinten gazdagítja a közösséget, ott fellép a lehetősége a népfőiskolai együttműködésnek. Azt gondolom, hogy református egyházi hagyományainkat életre keltve, a vizsolyi református gyülekezet épp ilyen nemzetépítő népfőiskolai műhelymunkát fejt ki, melyre jó oka van, én legalábbis – egész magyar nemzetünket tekintve – tizenötmillió okot fel tudnék sorolni.

KOVÁCS ZSOLT LEVENTE (Tiszafüred, 1985) vizsolyi református lelkipásztor. Családi állapota: nő, 4 gyermeke van.

A Szenczi Molnár Albert Vizsolyi Népfőiskola közösségépítő munkája a reformáció emlékévében – 1517-2017.

Az idei 500 éves jubileumi esztendő alapvetően nem formálja át vizsolyi közösségünk küldetését, mentalitását, célkitűzéseit. Nem leszünk mássá, mint akik vagyunk, ugyanakkor egyértelműen többletfelelősséget és többletfeladatokat is jelent egy ilyen esztendő.

Vizsolyt, mint a Biblia faluját, elsősorban a reformáció művelődési keretrendszerében tartják az egyik legelőkelőbb helyen számon ma Magyarországon. A Szentírás nemzetünk számára a vizsolyi közösségben ragadható meg igazán történelmi, valóságos ízében. Árpád-kori templomunk ezer esztendőes kereszténységünket idéző épített öröksége utánozhatatlan dialektikát teremt a jézusi „ő-t és újat” gondolatnak, s benne a reformáció bibliás hitújításának. Hiszen a reformáció életet megújító dinamikával tölti meg az ősi magyar kereszténységet, s benne az anyanyelvi igehirdetés élménye a személyes életközelségbe érkező Isten élő szavának élménye magyarságunk számára. A látogatóközpontunkban megtekinthető nyomdászattörténeti kiállítás, a bibliafordító Károlyi Gáspár életútját

feldolgozó vincellérházi kiállítás együtt táralja a Tokaj-hegylajai borút fél évezredes világát, valamint a könyvkultúra és irodalmi művelődés 16. századi kezdeteit. Mindezt történelmi tárlatvezetéssel mutatjuk be a jubileumi év kapcsán növekedő számú hazai és határon túli látogatóinknak.

Azonban az idei esztendő nemcsak a fokozódó érdeklődés miatt jelent kivételes lehetőséget. A múzeumi pedagógia dolgos hétköznapjai mellett, több távlatos fejlesztés is kezdetét vette gyülekeztünkben. Ezek közül mérföldkőnek számít, hogy látogatóközpontunk területén elindult a Szenczi Molnár Albert Vizsolyi Népfőiskola épü-

letének I. ütembeli építkezése. Ez az összességében 400 m²-es épület reményeink szerint ki fogja tudni szolgálni a hozzánk érkező közösségek oktatását, táboroztatását, ellátását, valamint a téli szezonban a helyi és térségi lakosság felnőttképzési igényeit. A Sárospataki Református Kollégium diákjai idén már 3 különböző korosztályos csoporttal is elkezdtek a vizsolyi helyszínen a népfőiskolai foglalkozásokat. A megkezdett fejlesztés régi hiányosságokat pótol, ugyanakkor térségi kulturális hiátust is be kíván tölteni. Ezzel a beruházással is a reformáció jegyében járunk el: a reménység távlataival és a megújulás jegyében tekintünk előre!

A vizsolyi gyülekezet, úgy gondolom, hogy nemcsak szépséges templomával (mely 2013-óta megyei érték, 2014-óta kiemelt nemzeti érték is) kápráztat el sokakat, de Bibliája (tehát a Károli-fordítás vizsolyi kiadása) könyvészeti kuriózum, a kor szakmai csúcsteljesítménye és 2015 óta az egyetlen protestáns hungarikum a nemzeti értékpiramisban. Az idei jubileumi esztendő számos alkalmat teremtett ennek kiemelésére, hangsúlyozására. Fontos, hogy ez a könyvészeti kincsünk ne csak egy szűk kör kutatási területe legyen, de a nemzet kulturális emlékezetében is, a szélesebb rétegekben újra és újra megerősítést nyerjen. Ezért lehetséges, hogy hasonmáskiadások formájában e kiadás szépsége és hatástörténete újra tudatosulhat a magyarság számára. Ezt szolgálta idén a vizsolyi gyülekezet és a Magyar Örökség díjas Vinczemill Kft. több mint két éve zajló szakmai együttműködése, mely egy egyedülálló, kézműves minőségű Vizsolyi Biblia hasonmáskiadást eredményezett. Ennek szakmai támogatója az MTA és a Sárospataki Tudományos Gyűjtemények voltak, és amely kiadást HUNGARIKUM Kiadás néven, ünnepélyes keretek között mutattunk be 2017. március

5-én, bibliavasárnap ünnepén a vizsolyi református templomban. Az ünnepségen D. Szebik Imre evangélikus püspök szolgált, a Magyar Bibliatársulat tb. elnöke.

Bibliás Könyvesházunk kisebb formátumú megjelenésekkel gazdagította közösségünk értéktárát. A Mantskovit Bálint Nyomdatörténeti Kiállításunk négy nyelvű, igényes katalógusát is elkészítettük, valamint Református Egyháztagság névvel egy kis ébresztő szándékú füzetecskét – melyet egyházi vitára is bocsátottunk – mutattunk be őszi csendesnapunkon. Mindeközben megjelenés alatt áll egy további fontos könyvecske, *Mantskovit Bá-*

lint munkássága és családi krónikája címmel. Lang Gyula útikönyvének szakmai könyvbemutatója is nálunk zajlott, mely értékes, világhírű történelmi útvonalak mellett, a hazai gótikus út értékeit is ismerteti – annak leghíresebb vizsolyi álmásával egyetemben.

Esztendőnket irodalmi szempontból a Balassi Bálint Emlékonferencia gazdagította, melyet Cs. Varga István József Attila díjas irodalomtörténésszel, Molnár Pál, a Balassi kard Művészeti Alapítvány elnökével, valamint prof. Dr. Szabó Andrással, a Károli Egyetem tanszékvezető irodalomtörténészével együtt készítettünk el, az 1596-ban Vizsolyban nyomtatott Balassi-epicédium tudományos igényű feldolgozására.

Júliusban megrendeztük a Vizsolyi Biblia születésnapjához kötődő ünnepségünket, mely ökumenikus összefogást is eredményezett községünkben. Nemcsak a református közösség identitásképző ereje nyomtástörténeti értékeink felelevenítése, de az egész községé, így katolikus testvéreinkkel együtt ünnepeltük ezt az alkalmat. Idén a Magyarország Kormánya és annak Nemzeti Örökség Intézete, valamint Czibere Károly államtitkár úr (EMMI) ünnepélyesen felavatták a Történelmi Emlékhely sztelét, így törvényileg védett helyszínné minősült nemzetiünk eme emlékhelye. Ez az alkalom

retében idézték meg Árpád-kori templomunk gótikus, ősi szépségét, középkori zenei hangulatát. Ez az egyedülálló művészi értékkel bíró zenei esemény az egész Hernád völgyéből megmozgatta a zenekedvelő közönséget.

Presbiterképzési csendesnapunk az egész abaúji református egyházmegye kiemelt programja volt, mely egyszersmind országos hírű zárandoktalálkozóvá is vált, amikor Székelyudvarhely két gyülekezetének 9 tagja 500 km-t biciklizett Vizsolyba, hogy a Bibliatársulat 500 felajánlott Bibliáját tőlünk vigyék haza a székely családoknak. Ünnepestes keretek között itt kötött testvér-gyülekezeti kapcsolatot a vizsolyi közösség a székelyudvarhelyi belvárosi gyülekezettel.

Testvér-gyülekezeti találkozót és szakmai napot tartottunk novemberben a Buda hegyvidéki testvérgyülekezetünkkel, akik a cigánymissziós szolgálatunk szakmai programjával ismerkedtek meg.

A nyíregyházi adventisták dicsőítő koncertet és élménynapot tartottak nálunk, valamint egy elszánt dunántúli reformációs zárandok (Topos Tibor kocsi testvérünk) egy hónapon át zárandokolt 500 km-t gyalog, hogy Vizsolyba érkezve hitvallást tegyen Isten életét megújító hatalmáról. Mindeközben cigánymissziós házunk hátsó felét egy kisebb beruházás keretében közösségi összefogással felújítottuk, melynek fűtéskorszerűsítési munkálatai jelenleg is zajlanak. Több riportfilm, rádióműsor, újságcikk készült vagy éppen minisztériumi fotózás történt nálunk ezen esztendőben, mint az elmúlt tíz évben együttvéve. Vagyis ez esztendő szolgálatait és nemzetépítő lehetőségei páratlan ajándékként érkeztek hozzánk, melyben fáradozva megerősödhattünk abban az élményben, hogy Isten számon tart bennünket is, sőt, hitet munkál népünk életében általunk is. Ezért pedig egyedül őt illeti dicsőség – Soli Deo Gloria!

azonban annyiban is reformációs volt, hogy Dr. Nagy Piroska és Babusa János szobrászművész hozzájárulásával Kálvin János bronz mellszobrát helyeztük el múzeumunk reformációs termében – az európai reformátori alakok között is kiemelve. Ez alkalommal Dr. Millisits Máté művelődéstörténész tartott előadást a Magyarországi Kálvin ábrázolások és reformációs ünnepek kronológikus fejlődéséről.

Szeptemberben a Miniszterelnökséggel együttműködve kiemelt múzeumpedagógiai programmal vártuk 16-17-én a Kulturális Örökség Napjai program résztvevőit és látogatóit, majd 26-án a Reformá-

ció 500 Jubileumi Emlékünnepségen Aáry-Tamás Lajos Oktatási Biztossal, és Zán Fábrián Sándor kárpátaljai református püspök szolgálatával került szó a reformáció és az oktatásügy összefüggéséről, valamint a kárpátaljai magyar oktatás fontosságáról. Ez alkalommal lelepleztük Kozma Péter és Purnhauzer Rozina művészpár Mantskovit Bálint nyomdász-mestert ábrázoló emlékszobrát, melyet az utódok nevében Mankovics Tamás és a jelen levő Mankovics leszármazottak is méltattak.

Októberben a Budapesti Gregorián Társaság volt a vendégünk, akik gregorián istentisztelet ke-

Egyház – közművelődés

Puskás Öcsi s korosztálya kiváló volt, fociban. Miért? Mert olyan pályán tanultak meg focizni, ahol göröngyök voltak. Nem volt mérnöki pontossággal megtervezhető minden, de az eszköket használni kellett, ha labdába akartak rúgni. Az angolszász rendszer a mérnöki pontossággal kiszámítható dolgokra épül. Szemben Öcsiék kreatív, néha kiszámíthatatlan, de mégis rendkívül eredményes gondolkodásával, játékával szemben.

Nem hinném, hogy a mai focistákkal van baj, inkább azzal, hogy a mi fociakadémiáink nem a nemzeti sajátosságaink, vagyis nem a saját játékszabályaink alapján, hanem az angolszász elvárások, szabályok alapján építették fel játékszabályukat, s ezek nem nekünk valók, mert mi más alapon állunk és működünk.

Hozhatnám példaként Magyar Pált, aki a középkorban a bolognai egyetem első rektora volt, domonkos szerzetesként. Akkoriban az volt még a divat, hogy az első három évben mindkinek meg kellett tanulni a 7 szabad művészetet, s a következő két esztendőben pedig a nemzeti sajátosságoknak megfelelő képzést kaptak. Vagyis, az első három év az emberiség egyetemes kincsének megismeréséről szólt, s ezt követően mindkinek a népe, hazája speciális, megismételhetetlen kultúráját, ősi örökségét kellett magas szinten elsajátítani.

Ma már nem kell a 7 szabad művészetet tanulni, egyetemeken pedig alig tanulnak fiataljaink saját népük, nemzetük kultúrájáról. A teológián pedig még annyit sem, emiatt nehéz az egyházak közművelődési szerepéről írni.

Segítségül hívom a II. Vatikáni Zsinat egyházfogalmát. A zsinatig az egyház a klérust jelentette. A tanácskozás, a dokumentumok elfogadása után pedig az Isten népét, a lelkiismeretük szavai szerint élőket, az igazságot keresőket, vagyis szinte minden jó szándékú, nyitott szívű embert.

Így már könnyebb helyzetben vagyok, hisz ökumenikusan nyitottan sok olyan törekvést látok, amelyek a közművelődésben – talán nem hivatalosan, de – letették névjegyüket, s tudásukkal, életükkel jó példát mutattak mindannyiunk számára.

Pap Gábor a magyar kultúra 6 fontos alappillére – ezt természetesen lehet bővíteni – említi:

- a nagyszentmiklósi aranykincs
- a Szent Korona
- az árpád-kori kerektemplomok, később falfreskós fénytemplomok
- a kazettás mennyezetek
- a dunántúli pásztorművészet
- Csontváry Napút-ja.

Nem emlékszem rá, hogy kötelező tananyagban komolyabb tudást kaptam volna ezen alapról. De arra sem, hogy az em-

berek, a művészek, a tanítók, az egyház teológusai egyöntetűen az évkör rendjének, tehát a zodiákusnak megfelelő, vagyis a teremtet világ rendjének megfelelő módon adták volna tovább sok-sok ezer év műveltségét, tudását, kultúráját.

Sajnos ennek hiányában nem, vagy csak hiányosan érthető Dante *Isteni Színjátéka*, Madách *Az ember tragédiája*, Petőfi *János vitéze*, de az összes magyar népmesénket is ide kell sorolnunk, hisz ott mind a nyugati, mind a keleti állatöv jelképrendszerét használták.

Szomorú, hogy egyetemeken maximum a leíró néprajz oktatásával találkozunk, annak szakrális jelentéséről szinte semmit, vagy alig valamit tudnak hivatalos professzoraink.

Egyház és közművelődés, nehéz kérdés. Mégis, ami megmaradt, s itt van előttünk, például régi templomainkban az ősi jelképek, hatalmas kincset jelentenek, de ezek értéke a hivatalos idegenvezetők tudását meghaladja. Így marad a végtelenül unalmas ismertető, amikor épült, milyen stílusban, ki miért építette, milyen értékes kincsek – főleg arany, képek, freskók – találhatóak, de az egész szakrális háttérrel csak néhányan tudnak valamit.

Népi kultúrát, népzene, népművészet stb. még véletlenül sem tanítanak a teológiákon.

Képek a Szabó Gyula vezette Magyar Műhely Közhasznú Alapítvány mezőörsi népfőiskolájáról (Fotó: Szepesi Gergő)

Tehát sok kincs van a tulajdonunkban, de nem kezdünk ezekkel.

A magyar nyelvet szógyök szerkezetű toldalékoló módon értve megtalálható benne az egész teremtett világ rendje, a közösségi viselkedés alapja, egyszóval minden.

Példaként vegyük az Isten nevet. ISTEN=ŐSTEEN=Ő+TE+ÉN, vagyis a közösség alapelvét látjuk magában az Isten névben.

Nem lehet elválasztani egymástól az Isten, az embertárs és a jó értelemben vett én szeretetet. Ezt a Biblia a főparancsban így írja: Szeresd Uradat, Istenedet teljes szívedből, lelkedből, erődből, felebarátodat pedig, mint saját magadat.

Vagy vegyük a KULTUR szavunkat.

UL= Fény

TUR=Ragyogás

K=hanggal mindig az elakadást jelezzük.

Visszafelé – szótagolva – olvasva az ULTUR=OLTÁR, TURUL, vagyis a ragyogó égi fény. TURUL a Napmadár, ami népünknek az ég üzenetét hozza. Ám, amikor belép a szellem (nem értelem, hanem a spirituális tudás, személy stb.) az anyag világába, akkor megakad, vagyis anyaggá válik. A Nap fényéből, erejéből van minden a Nap rendszerében. Ezért a Nap alkalmas arra, hogy az ember lelkében az Isten megidézője legyen.

Így lesz a TURUL-ból ULTUR vagyis oltár, vagyis áldozat, hiszen, a fény meghozza azt az áldozatot, hogy értünk odaadja magát, mert az utolsó fűszál is az ő áldozatából nő földünkön. Rögtön eszünkbe jut Jézus példázata a földbe vetett búzamagról, ami áldozatul adja magát, s ennek következtében sokszoros termést hoz.

A legnagyobb baj azzal a K betűvel, hanggal van, mert néha úgy elakad bennünk, hogy figyelmeztetni kell magunkat és a másikat, hogy csodálatos örökségünk van, vegyük már észre, s próbáljuk egyre mélyebben érteni.

Itt lenne nagy szerepe az egyháznak, hisz országos szervezete van, sok embert elér így vagy úgy, s jó érzékkel, az értékekre figyelve, s azok értését feltárva, lehetne nyitogatni az emberek lelkét.

Ehhez egy sokkal képzetesebb papság, civil munkatársi kör lenne szükséges.

Kassai Lajos lovas íjász barátunktól kérdeztem egy alkalommal, mi a megoldás, a kiút? A válasz egyszerű volt. Az iskola. Kis kortól magas szinten tanítani. Ma már a gyerektől sok mindent átvész maga a szülő is. Más tankönyvekre lenne szükség. Az egyetemeken más professzorokra, vagy a magas kultúrát értő tanítókra.

A népi építészetet, annak szakrális hátterét, a teremtett világ rendjét értő, s a fiatalokat így tanítókra. Lassan megújulhatnak falvaink építészeti emlékei, s az új házakba visszatérhetne az ősi tudás, persze XXI. századi módon.

A táncházak csodálatos módon ismét visszatáltak a felnőttek világába, sok fiatal tanul s szereti a néptáncot. Most már csak ennek szakrális hátterét kellene megtanulni. A körtáncal a Nap járásával, vagyis a teremtővel, s az általa teremtett világ rendjével kerülünk így összhangba.

Ha megtaníthatnánk – nemcsak esztétikai érték szempontjából – terítőink ősi jel-kép világát, üzenetét, s ha szobáinkban ismét helyt kaphatnának, ahányszor elmegyünk mellettük, mindig eszünkbe jutna a világ rendje, s az, aki ezt alkotta...

Ha portáinkat ismét magyar kutyák őrzik, pulik, komondorok, s eszünkbe jut rögtön, hogy ők a Boldogasszony szeretett állatai, akik sok-sok ezer év óta élnek velünk... s még sorolhatnám ezen példákat.

Egyház – közművelődés. Szeretném, ha a plébániák tudásközpontokká válhatnának. S így érték-közvetítők lehetnének az emberek között.

Szép lenne, ha a tízparancsolatban a tisztesség – etika szintjét meghaladóan a jézusi, vagyis az evangéliumi értékeket tudnánk megélni, de hiszen nekünk az egész kultúránk erről szól. A nyugati világ fogyasztásra épülő életmodellje mellé felmutatnánk egy minőségi élet alternatíváját.

Minden jó szándékú emberrel keresni a közösségépítés lehetőségét, s mindenkit megbecsülni, aki egy kicsit is tesz önzetlenül másokért, ill. önmagáért – a népfőiskola jó keretet adhat a gondolat valóra váltásához.

SZABÓ GYULA plébános, a Magyar Műhely Alapítvány elnöke.

A KALOT Katolikus Népfőiskolai Mozgalomról

Elődje 1935-ben alakult, Katolikus Agrárfűzési Legényegyletek Országos Testülete néven. Az egyházi indíttatású világi szociális agrárfűzési reformmozgalmat a 20. századi magyar történelem egyik legsikeresebb civil szerveződésésként tartották, tartják számon.

Személyes meglátások

Reményik Sándor *Istenarc* című versét már kisgyerekkoromban megszerettem. Tetszett a lendülete, a mondanivalója, és mivel elég csínytevő gyerek voltam, mindig azt kaptam javító szándékú elégtételként, hogy keressem az istenarcot magamban. Azóta is, ahányszor csak végigolvasom vagy felidézem magamban, mindig másként érint, most is.

Istenarc

*Egy istenarc van eltemetve bennem,
Tán lét-előtti létem emlék-képe!
Fölibe ezer réteg tornyosul,
De érzem ezer rétegen alul,
Csak nem tudom, mikép került
a mélybe.*

*Egy istenarc van eltemetve bennem,
Néha magamban látom, néha
másban.*

*Néha állok, mint fosztott ág, szegényen,
Ha rossz órámban eltűnik egészen
Alter-egóm az örök vándorlásban.*

*Egy istenarc van eltemetve bennem,
A rárakódott világ-szenny alatt.
A rámrakódott világ-szenny alól,
Kihűlt csillagok hamuja alól
Akarom kibányászni magamat.*

*Egy istenarc van eltemetve bennem,
S most ásót, kapát, csákányt ragadok,
Testvéreim, jertek, segítsetek,
Egy kapavágást ti is tegyetek,
Mert az az arc igazán én vagyok.*

*Egy istenarc van eltemetve bennem:
Antik szobor, tiszta, nyugodt erő.
Nem nyugszom, amíg nem hívom elő.
S bár világ-szennye rakódott reája,
Nem nyugszom, amíg nem lesz
reneszánsza.*

Mikor felkértek, hogy vállaljam el a nagy múltú KALOT vezetését mind lelki, mind szervezeti oldalról, akkor is ez volt a döntő érv: előbányászni az istenarcot magamból és másokból újra és újra.

A név adott, ismert volt: KALOT (Katolikus Legényegyletek Országos Testülete). A hozzá tartozó lelkület talán kissé megkopott mára, mert „Fölibe ezer réteg tor-

nyosul”, de mélyen minden emberben ott a vágy, hogy valami szépet, maradandót, jövőformálót alkosson.

De térjünk vissza a kezdetekhez, a múlthoz, hogy jobban megértsük a mai kort.

A KALOT mozgalom a két világháború közötti katolikus megújulás legszámottevőbb, leglátványosabb, legmaradandóbb jelensége. Egy karizmatikus, népéért elkötelezett jezsuita szerzetes, Páter Kerkai Jenő jezsuita kezdeményezte a szentignáci lelkigyakorlatok és az egyház szociális tanítása ihletésére 1935 szeptemberében.

A kisemmizett rétegek felemelésére vállalkozott a KALOT, és alig egy évtizedes fennállása alatt országos népmozgalmá fejlődött, félmillió taggal, 5000 helyi csoporttal, húsz népfőiskolával.

A gyakorlatban bizonyította be, hogy a magyar paraszt tud gazdálkodni, kereskedni, vállalkozni, fegélyony a kultúra felvételére, tehetőséges az alkotó munkára, alkalmas arra, hogy részt adjanak neki az ország irányításában.

A KALOT átvészelte a háború viharát, és elsőként kezdte el működését a háború után. Kifejezetten katolikus jellege ellenére is az országot megszálló szovjet csapatok engedték tovább működni.

Csak a Moszkvából hazatelepülő és az országra ráerőszakolt vezetőknek voltak útjában.

A KALOT szervezésében fontos alapelv volt, hogy a csoportok az egyházközség keretében alakulnak meg, erre támaszkodva élik szervezeti életüket, bonyolítják le programjaikat, s közben a plébános és a tanítóság segítségére támaszkodnak.

Az egyházközségre való építés volt a KALOT gyors elterjedésének egyik titka. Ez a szervezeti felépítés hozta magával azt is, hogy a KALOT kezdettől fogva országos csúcsszervnek tekinthette magát, melynek tagjai nem az egyes személyek, hanem a helyi csoportok. A személyeknek belépni csak a helyi csoportba lehetett.

A nép felemelésének programját P. Kerkai és munkatársai négy pontban látták megvalósíthatónak, melyet négy „jelszóban” fogalmaztak meg:

- 1) Krisztusibb embert!
- 2) Műveltebb falut!
- 3) Életerős népet!
- 4) Önérzetes magyart!

A történelmi változások után, a rendszerváltozást követően újraéledt a KALOT élet, mely nem volt mentes a különböző személyi nehézségektől, de töretlenül dolgozott, és tevékenykedik az alapítók szellemiségét szem előtt tartva.

Helyi egyesületeken keresztül az ország több pontján is jelen van.

2015 nyarán vezetőségváltás történt. Fiatalos lendülettel, elképzelésekkel, megvalósítandó tervekkel vágunk neki az előttünk álló időszaknak, bízva abban, hogy a lángot, melyet kaptunk, tovább tudjuk adni, és a lángocskáink fénye által egyszer fellobban a boldogabb jövő lángja, mind a KALOT, mind Hazánk égén. Ez a célunk, ezért dolgozunk, élünk.

Jelszavunk: ADJON ISTEN! Kérjük is őt, hogy adja megérnünk ezt az időt!

Nagy megtiszteltetés számunkra, hogy a kiépítendő Kárpát-medencei Népfőiskolai Hálózat, mint az össznemzeti megújulás sokféle szolgálatát magára vállaló elgondolás előkészítésében, megvalósításában részt vehetünk, és képességeinket a nemzet szolgálatába állíthatjuk.

A létesítendő KALOT Népfőiskola – ha épületére és szolgáltatásaira gondolunk – nem egy hiánypótló intézmény akar lenni, hanem olyan valóság, mely az emberek életét alapvetően meghatározza. Éppen ezért a legkisebbektől a legidősebb korosztályig mindenkinek szeretnénk lehetőséget biztosítani önmaga képzésére, első sorban keresztény és igaz emberi értékek mentén, beleszöve ebbe a gondolatmenetbe a KALOT négyes jelszavának igazi értelmét és figyelembe véve napjainkban való útmutatását.

Sokszor kérdezik, hogy hol van a központunk? Válaszom – ahol épp a leginkább szükség van ránk. Nagykátán van az országos székhely, de nem a székhely adja meg a tevékenységünket, hanem a szükségletek, amint az P. Kerkai idejében is volt. A legjobban én örülnék annak, ha minden egyes egyházközséghez tartozna egy KALOT csoport, akik tudnak elkötelezettek lenni – de ez egyelőre „álom”. Arra vágyunk, hogy a kovász szerepét betöltsük azokon a helyeken, ahol vagyunk.

A többször előforduló másik kérdés: Létezik még KALOT? Nem idejétmúlt? Hisz már nincs agrárfiúság.

Válaszom erre: Nem az agrárfiúság a célközösség, hanem maga az ember; legyen az bármilyen foglalkozású, bármilyen istenhitet valló. Ha nyitott és fejlődőképes, akkor van közünk hozzá. Van közünk hozzá, mert a KALOT célja az alapítás óta nem változott. Ez pedig – aktualizálva a jelen helyzetre – nem más, mint hozzájárul-

lás a magunk helyén, a magunk képességeinek megfelelően egy minél igazságosabb társadalom „kiműveléséhez” – P. Kerkai szavajárása szerint.

Gyakorló lelkipásztorként hadd hozzak ide egy kedves szentírási szakaszt, amikor Jézus tanítja az embereket, estefelé jár az idő, tanítványai kérik, hogy bocsássa el a tömeget, mert élelmet kellene szerezniük. Jézus válasza: Ti adjatok nekik enni. Az apostolok méltatlankodnak, emberi észérveiket sorolják, hogy miért nem lehet ezt megoldani. Aztán előkerül két kenyér és öt hal egy kisgyerek tarisznyájából, és Jézus ezek segítségével jóllakat egy nagy tömeget.

Mindig is megrázó volt ez a történet, mert magamra kellett újra meg újra ismernem: hol a méltatlankodó tanítvány, hol a tömegember, hol a kisfiú voltam. Leginkább a kisfiú szerettem és szeretek ma is lenni. Aki meri közreadni azt, ami neki elég lenne, mert bízik Jézusban, bízik a jövőben.

Mikor a vezetéssel megbíztak, ezt a kis történetet mondtam el a választó közgyűlés, majd népebb közösségünk előtt, és azóta is érzem, nem vagyok egyedül, van sok kis „ismeretlen fiú,” akinek van két kenyere és öt hala, és azt szívesen közreadja. Vannak olyanok is, akiknek ez nem tetszik, ők még csak magukat látják, a közösséget, a jövőt nem.

A KALOT-ban – és most tudatosan nem használom a Népfőiskola elnevezést, mert abban sokan pusztán az intézményt akarják és tudják látni – arra törekszünk, hogy minden hozzánk forduló, velünk kapcsolatba kerülő ember ahhoz jusson, amire leginkább szüksége van az ő kiteljesedéséhez.

Tevékenységeink legjobb fokmérője, hogy az a személy, aki kapcsolatban van velünk, erősödik-e emberségben, tudásban, lélekben, műveltségben, kultúrában. Tud-e,

akar-e, vagy megtanul-e közösségben gondolkodni? Ez bizony sokszor kihívás, és nagyon sok odafigyelést igényel. Jelen időszakban is van egy önismereti kurzusunk, melyre szükség van.

Jövőt nem a múlton nosztalgizva építünk, hanem a múltba visszatekintve, értékeit magunkkal hozva, elsajátítva. E felismerésből születtek meg programjaink, születnek meg új kezdeményezéseink.

Nagy hangsúlyt fektetünk nemzetünk történelmének megismerésére, hagyományaink életben tartására, hisz hagyományaink nem véletlenszerűen alakultak ki. Ebben segítségünkre vannak múltidéző táboraink, összejöveteleink.

A zene nagyon fontos a magyar ember életében, dalban mondta ki – főleg a hegyek, a puszták népe – örömét, fájalmát egyaránt. Több helyi szervezetünk is működtet népdalkört, de néprajzi kutatómunkát is végeznek, most Nógrádban. A nógrádi részt mindig is egy kicsit elszigeteltebb, ne adj Isten „sötétebb” résznek tekintették és tekintik ma is sokan, pedig nagyon sok érték van a palócoknál, csak fel kell fedezni újra és újra. Egy elképzelésünk hamarosan induló gyakorlati megvalósulása épp az ország e szegmensére irányul most.

Célunk a fiatalok helyben maradásának biztosítása, amelyhez elengedhetetlen a közösségi együttműködés javítása, a fiatalok közéletbe történő bevonása, közéleti aktivitásának növelése. Mindezeket a népfőiskola tevékenységével kívánjuk elősegíteni és véghezvinni.

A projekt alapvető célja társadalmi-gazdasági fejlődés elősegítése a szomszédos országok célcsoport szervezeteivel, szakembereivel, jó gyakorlatok cseréje, elsajátítása az önkéntesség népszerűsítésén keresztül.

Nehéz egy katolikus lelkipásztornak eldöntenie, hogy mikor vagyok KALOT-os és mikor vagyok pap. Mondhatom, hogy gyakorla-

tilag a nap 24 órájában mindkettő lettem, mert a szerelmem mindkettő. Ha valamit végzek, akkor azt teljes erőbedobással, és sokszor ezt várom el a munkatársaktól is, elfelejtve, hogy nekik családjuk van, várnak rájuk, szükségük van az ő jelenlétükre. Ilyenkor az jut eszembe, hogy Jézus is 33 évet élt a földön, és merte a tanítványaira hagyni az evangélium hirdetését. Miért is kellene akkor nekem mindent rögtön és azonnal.

A KALOT vonzáskörzete az egész Kárpát-medence. Nagykátai központunké viszont a nagykátai járás, melynek települései: Tápióbicske, Tápiószentmárton, Szentmártonkóta, Tóalmás, Kóka, Szentlőrincváta, Sülysáp, Tápiószecső, Mende, Uri, Tápióság, Farnos, Tápiószele és Tápiógyörgye.

A KALOT az alapítók szándéka szerint alulról jövő kezdeményezések nagyszerű egybehangolása által éli életét. Napjainkban is ez határoz meg bennünket. Felülről – jobban látva – szeretnénk részeket összehangolni.

A KALOT-ban képviselteti magát vagy éppen célcsoportként áll az egyre bővülő tevékenységek,

szolgáltatások hálózatában minden korosztály és minden társadalmi szereplő, gyermekek és fiatalok, a fiatal családok, a települési ifjúsági munka szereplői, önkormányzati intézmények referensei, hátrányos helyzetű csoportok, romák, a központi és helyi döntéshozók, a közszolgáltatást és közösségi szolgáltatást nyújtó intézmények munkatársai és a szolgáltatások igénybevevői, és sorolhatnánk még, de egyszerűen az EMBER!

Gyerekekkel nyári táborok és kétheti, de legtöbbször havi találkozókat révén foglalkozunk. Igyekszünk, hogy jó közösséggé alakuljanak – rövid tanítások, játék kapcsán.

Az ifjúság szívesen foglalkozik az elfogadás kérdésével. Engem elfogadjanak, és én elfogadjak másokat. Önismereti műhelyek révén próbáljuk ezt biztosítani, de a foci is nagyon jó önismereti gyakorlat, ha merek utána leülni és kiértékelni a játékot.

Felgyorsult világunkban nagyon sokrétű és sokirányú kihívás áll előttünk, melyekre a kor követelményeinek megfelelően kell tudnunk válaszolni. Ehhez nem elég

csak intézményben gondolkodni, meg kell találnunk az intézményen belül az egyes embereket.

Megfelelő embert a megfelelő helyre. Ezt valljuk, és még nagyon sok utat kell végigjárunk. Várjuk sorainkba, közösségünk új tagjaként az egyéni érdekeken túl látó, a múlt biztos alapján álló, jelenben élő, jövőbe tekintő, jövőben bízó embereket.

Gondos gazda módjára, P. Kerkai és utódai nyomdokaiban járva a feladatunk Jeremiás próféta szavaival élve: Reményt és jövőt adok nektek!” (Jer 29,11) Ez a mi célunk! Sokszor kilátástalanságba borult elménket megtisztítani, struccpolitikát folytató fejünket felemelni és szembenézni a jövővel, mely sok jót is tartogat számunkra.

Tevékenységeink és a tervezett tevékenységek

Márton Áron Kollégium

Márton Áron püspök, mint a folyamatos képzés embere áll előtünk. Az ő nevéhez és példájához kapcsolódna első nagy programunk, a folyamatos felnőttképzési projekt, mely elsősorban arra hív meg, hogy a ránk bízott feladatokat a tőlünk telhető legjobban tudjuk, merjük és akarjuk teljesíteni. Jelmondatául a „Non recuso laborem” – nem futamodom meg a munkától – mondatot választotta.

Cél, megerősíteni egymást és tapasztalatokat cserélni a népművelés terén.

Célcsoport: A térség népnevelői. Tanárok, tanítók, papok, a művelődési élet vezetői.

Hungarikum KALOT Érték-Suli

A Földművelésügyi Minisztérium által meghirdetett Hungarikum programban mindig részt venni.

Kialakítani az ÉrtékŐr Hálózathoz való csatlakozásunkat, és bemutatni sajátos magyar értékeinket, hungarikumainkat, többnapos vagy éppen alkalmi megjelenések során.

Célcsoport: 7-18 éves korosztály, tágabban 7-99 éves korosztály.

Belső képzés a KALOT Népfőiskola leendő munkatársai és a KALOT tagok számára

Célunk kettős: egyrészt a vezetőség erősítése és utánpótlás nevelése; másrészt a mozgalom hatékony működésének biztosítása. Ezek elérése céljából tervezzük közösségépítő és önismereti gyakorlatokat, valamint hitéleti megerősítést. Egy 80 éve megkezdett folyamat következő lépése; a KALOT szellemiség, eszme megélése, továbbadása.

Célcsoport: A KALOT Népfőiskolai Mozgalom tagjai.

A KALOT Népfőiskola képekben

Népfőiskolai füzetek 16. – könyvbemutató konferencia

A program célja bemutatni a Lakitelek Népfőiskola Alapítvány által támogatott, az Antológia Kiadó gondozásában megjelent Népfőiskolai füzetet, valamint a KALOT ÉLET kiállításanyagot, amely a KALOT Mozgalom múltját és jelenét idézi képekben.

Célcsoport: KALOT tagok, támogatók, szimpatizánsok, érdeklődők.

Helyi Közéleti Akadémia – „Önkormányzati Alapismertek”

A képzés két részből áll: általános és szakmai célú szemináriumokból. Az általános célú képzés folyamán a résztvevők előadást hallhatnak szervezetfejlesztési stratégiákból, konfliktuskezelésről, kommunikációról.

A szakmai célú képzés folyamán ismereteket szerezhetnek az önkormányzati igazgatás legfontosabb kérdéseiről, joganyagáról, az Európai Unió intézményrendszeréről és az önkormányzatok kapcsolatáról, gyakorlott, sikeres polgármesterek adják át tapasztalataikat.

Célcsoport: A térség települési képviselői, bizottságok külsős tagjai, érdeklődők.

KINCSEM nyomában – kincskereső tábor

A bentlakásos tábor résztvevői játékos formában (kalandjáték) megismerkednek a terepi adatgyűjtés alapjaival. Majd a Tápió-vidék fontosabb természeti és kulturális értékeinek közelében elhelyezett kincsesládákat megkeresik és teljesítik a helyszínhez kapcsolódó feladatokat.

Mindez hozzájárul a helyi értékek felismeréséhez, valamint a magyar identitástudat és hazaszeretet érzésének elmélyítéséhez.

A napi programot sport-, vízi-, zenei-, tánc- és kézműves foglalkozások egészítik ki.

Célcsoport 12-18 éves korosztály.

Az életpálya-tervezés

A foglalkozások során a résztvevők megismerhetik az életpálya-tervezés fontosságát a 21. század mindennapjaiban. Sokan iskoláról iskolára, munkahelyről munkahelyre vándorolnak céltalanul, miközben nem tudják, miért léptek rá erre az útra, sem azt, hogy ez az út merre vezet és hol ér véget. Az életpályánk tudatos építésével, tervezésével nagyban hozzájárulhatunk ahhoz, hogy ebben a sokszor zsúfolt, felpörgött világban, ezen a munkapiacra is a megfelelő irányba haladjunk.

Célcsoport: Középiszkolások, pályaválasztás előtt állók.

KALOT Természetvédelmi és teremtett világ védelmi program

A program célja a Duna-Ipoly Nemzeti Park és a Tápióvidék Természeti Értékeiért Közalapítvány munkatársainak közreműködésével a helyi természeti értékek megismertetése és bemutatása. A Program nemcsak előadásokat és bemutatókat foglal magába, de országos jelentőségű kutatási programokhoz is kapcsolódik.

A program kapcsán a Népfőiskola a természetvédelmi intézményi rendszerrel és az érdeklődőkkel való kapcsolatrendszerét fejleszti.

A Tápiószelei Növényi Diverzitás központ támogatásával 100 db őshonos magyar gyümölcsfa ültetése.

Célcsoport: Teremtett világunk védelme iránt érdeklődők.

A Tápió-mente népdalai, népzeneje

A Tápió-mente népdalai, népzeneje egy olyan egyedülálló kulturális öröksége a vidékiünknek, melyre méltán vagyunk büszkéek, hiszen a miénk. A Tápió-menti települések értékei eddig az ország számára is

meretlenek voltak, zenetudományi gyűjtőkön kívül más nem ismerte eddig a vidékiünk népzenei, népdalos anyagát. A térségre jellemző népviselet, népi zenekaros megszólalás, népdal, néptánc egyaránt megtalálható volt.

Terék József Tápió-vidék kutató az elmúlt 4 évben folyamatosan újragyűjtötte a vidék településein még megtalálható népzenei, népdalos értékeket – a helyi utolsó adatközlőktől.

A terv egy ötnapos kurzus lenne, amely során megismerhetnék a táborozók a vidék néptáncát, népzenejét, népdalait, népviseletét, népi zenekarait, az archív felvételeket, az utolsó adatközlőket. Néptánc tanulás, népzene-tanulás, néprajzi értékeink tanulása, népdal tanulás, esténként pedig táncház.

Célcsoport: Zene iránt érdeklődők, néptáncosok.

Hitoktatók szakmai napja és lelkigyakorlatok

A szakmai nap feladata a hitoktatók továbbképzése, ami segítséget kínál a katekéták, azaz a hitoktatók intellektuális és lelki fejlődéséhez. Ennek érdekében évente találkozókat hirdetünk a hitoktatók részére. Sok veszéllyel jár a hitoktatók élete is, éppen ezért nem elhanyagolható a személyes lelki életük sem. A program célja a töltekezés mellett, hogy az Egyház missziós tevékenységének lehetséges és korszerű eszközeiről és a magát kereszténynek mondó Európa kihívásairól is szó essen.

Célcsoport: Közelebbről a térség, távolabbról az egyházmegye hitoktatói.

Napközis táborok

A táborok lehetőséget nyújtanak a 8-20 éves fiatalok nyári, téli, tavaszi szünetben történő hasznos időtöltésre. Elmélyedhetnek 1-1 témában, ez lehetőséget ad nekik

arra, hogy új szempontok szerint kapjanak élményeket. A táborvezetőknek remek lehetőség új pedagógiai módszerek kipróbálására. A táborok tematikája: olvasó-, hit-tanos-, nyelvi-, sport-, kerékpáros-, tánc- (népi-, latin-,) fotó-, média-tábor, melyek szinkronban egymás mellett is futhatnak, a program végén bemutatkozóval, prezentációval – megismerve egymás munkáját.

Célcsoport: 10-20 éves korosztály.

Ministránsok találkozója

A cél, hogy a találkozás élményén keresztül a ministránsok megerősödjének a szolgálatban. Ezt a szolgálatot Jézus iránti szeretettel, alázattal és tisztelettel lehet csak végezni. A ministráns nem a papot szolgálja, hanem Istent.

Az egyházmegyei referens vagy meghívott vendég előadása után először települések szerint, majd attól függetlenül csapatok alakulnak, és a segítők vezetésével ügyességi és szellemi vetélkedőn bizonyíthatják tudásukat, rátermettségüket.

Célcsoport: Közelebbről a térség, távolabbról az egyházmegye ministránsai.

„Modellépítő és edzőtábor”

A Táborat a 68 éves múlttal rendelkező „Nagykátai Asboth Oszkár Modellező Klub” szervezi. A tábor önköltséges, illetve a modellező klub a pályázatából finanszírozza. A program 5 nap teljes ellátással esténként kulturális és lelki programokkal a KALOT szellemiségében.

Célcsoport: 10-16 éves fiatalok.

Gyógynövények termesztése és feldolgozása

Az épületet körülvevő hasznosítható területen egyynyári és évelő gyógynövények termesztése.

Önkéntesség a fiatalokkal

Nemzeti hőseinkre, nagyjainkra emlékezünk

Kapcsolatépítés a Csíksomlyói KALOT Népfőiskolával

KALOT-tábor

Népi értékek nyomában: betlehemezés

Értékeink verseny

Őshonos magyar gyümölcsfák ültetése, 100 db

XIX. századi híres magyarokról készített kvíz kártya

Képek a KALOT Katolikus Népfőiskolai Mozgalom életéről, kapcsolatairól

Ez a munkafolyamat folyamatos elfoglaltságot nyújt egész évben az itt dolgozó kertészeknek.

Lehetőséget nyújt az idelátogatóknak arra, hogy az év bármely szakában, de leginkább kora tavasztól késő őszig, betekintést nyerhessenek a munkafolyamatokba.

Célcsoport: az itt dolgozók, akiknek a gyógynövénytermesztés munkalehetőséget biztosít.

„Hogyne írlyá”: avagy jól írni nem ciki a fészbuk, cset korában sem!”

Íráskészség-fejlesztő kurzus fiataloknak

A fiatalok többségének rengeteg értékes gondolata és észrevétele van, de sokan mégsem tudják megfelelően kifejezni magukat. A kurzus során különböző gyakorlatok segítségével ismerhetik meg a stílus mibenlétét, a különböző stílusok közti különbségeket, a gondolatok írott formába öntésének alapvető műveleteit. Így sikeresebbé válhatnak az iskolai tanulmányaik során, a mindennapi írott ügyeik intézésében, a kapcsolattartásban, sőt még az udvarlásban is. Ha pedig otthonosabban érzik magukat az írás világában, talán az olvasás sem rémíti őket annyira. A kurzus végére a résztvevők fejleszthetik az írásképességüket, könnyebben kifejezhetik gondolataikat, hogy ezek segítségével sikeresen vehessék a felmerülő akadályokat.

Célcsoport: Minden jól fogalmazni és helyesen beszélni szerető, akaró fiatal.

Fotótáborok

A tábor résztvevői megismerkedhetnek a fotózás történetével, a legfontosabb fotós alapismeretekkel. Magyarország sok híres fotóst adott a nagyvilágnak, a jelen nagyjai is szívesen idéznek tőlük, ha a technikáról kérdezik őket. A leghíresebbek munkásságával ismerkedhetnek meg

a táborozók. Megtudják, mit jelent a digitális fotózás, mik az előnyei és mik a hátrányai. Hogyan készíthetnek megfelelő fényképeket, és ha szükséges hogyan javítsák azt a számítógépen. Az elméletet rögtön gyakorlati feladatok követik. Szabadon, saját, kreatív ötleteik segítségével előre megbeszélt témákat is kell majd fotózniuk. Minden nap közös beszélgetéssel, az aznapi felvételek megtekintésével zárul a program. A tábor ideje alatt készült fotókból utolsó napon kiállítás készül a Népfőiskolán.

Célcsoport: korcsoportonként, érdeklődőknek.

Háztartási és mezőgazdasági tevékenységeket, eszközöket, eljárásokat megismertető tanfolyam

Alapanyagok megismerése, beszerzési és logisztikai eljárások újra hangolása, alapélelmiszerek elkészítése (kenyér, tej, vaj, sajt, felvágott, zöldségek) és felhasználása, tartósítása, tárolása. Kész napi menüsorok összeállítása költséghatékonyági és táplálkozástudományi szempontok alapján.

Célcsoport: Friss házasok, fiatal önálló felnőttek, életmódváltásban lévők.

Cigányzene, cigánytánc-oktató tábor

8-14 éves roma gyermekek szakmai képzése, táncszemléletük

fejlesztése – hiteles zenészek közreműködésével. Továbbá oktató munka hosszú távú program keretében, a mozgásművészet európai hagyományainak – magyar cigánytánc osztályának az azt megillető szintre hozásáért.

Célcsoport: 8-14 éves cigány származású gyermekek, akik tehetséggel, szorgalmukkal kiérdemlik a táborban való részvételt.

Népi ipar- és díszítőművészeti foglalkozások

Népi iparművész által tartott kézműves foglalkozások, melyben megismerhetik a mesterség múltját és fejlődését, a felhasznált alapanyagok és technikák bemutatásra kerülnek, alkotások születhetnek, melyek kiállítás keretében bemutatathatók. Foglalkozás félésegek: szövés, hímzés, fazekasság, tojásfestés, batikolás, fafaragás, csuhé megmunkálás.

Célcsoport: érdeklődők.

Szülőföldünk – honismereti képzés

A honismereti program célja a haza és a szülőföld megismerésén keresztül a Magyarországhoz és a Tápó-vidékhez fűződő érzelmi-érzelmi viszony kialakítása és elmélyítése, a lokális identitástudat fejlesztése.

Célcsoport: Általános és középiskolás gyerekek.

Főtisztelendő MIKLÓS ZALÁN ÁRPÁD gyakorló lelkipásztor öt településen. A Váci Egyházmegye Ministránsbizottság elnöke. A KALOT Katolikus Népfőiskolai Mozgalom lelki és szervezeti vezetője.

Cseke Péter: A csíksomlyói székely népfőiskola című könyvéből*

Fejes Ildikó Újrainduló KALOT- mozgalom

„Váljál Krisztusibb emberré! Légy igényes önmagad iránt! Hordozd magadban a lelki-szellemi fejlődés vágyát! Tedd szebbé és hasznosabbá környezeted, végezzél szakszerű munkát, és ezáltal találd meg tisztos megélhetésed forrásait! Szeresd és ápolj néped kultúráját!” – Ennek az üzenetnek a hívására érkeztek adventben a Romániai Magyar KALOT Mozgalom alapítói két csíki falu fiataljaihoz Márton József lelkész és Gergely Géza plébános meghívására.

December 14-én a csíkszentgyörgyi fiatalok egy félnapos, majd december 20-án a csíkszentmiklósi fiatalok egy egész napot kitöltő program keretében ismerkedtek meg a közel hatvanéves kényszer-szünet után 2003-ban Erdélyben is újrainduló KALOT célkitűzéseivel. A KALOT örökké aktuális négyes célkitűzését: „Krisztusibb embert! Műveltebb társadalmat! Életerős népet! Önérzetes magyart!” nem üres elméleti ideológiaként, hanem konkrét, gyakorlati megvalósítás lehetőségeként hirdeti a fiataloknak.

Segítséget ajánl föl minden olyan közösségnek, amely igényes lelkigyakorlatokat, szakmai és kulturális előadásokat szeretne szervezni, és ugyanakkor megvan benne a vágy, hogy tagjait szakszerű képzésben részesítse a közösségszervezésben és vezetésben, akik

fejlődni akarnak életük minden területén.

A felnőttképzés, a népfőiskolák jelenléte ma talán aktuálisabb, mint hatvan évvel ezelőtt volt: egyre közelebb kerülünk mi magunk is a tudás és információ-alapú társadalom kihívásaihoz, amire válaszként csupán az életen át tanulás vágya és lehetősége létezhet.

A két adventi KALOT-rendezvény egyrészt a lelki felkészülésben segítette a fiatalokat: Sebestyén Ottó jezsuita atya és Szokol Margit szociális nővér adventi lelkigyakorlata meditatív és bibliodrámás elemekkel élmény- és szívközelbe hozta karácsony üzenetét, másrészt a KALOT a szellemi és gyakorlati képzés fontosságát hangsúlyozta előadások, beszélgetések révén. Mindkét rendezvénynek vidám és bensőséges eseménye volt a Szalay Rózsika néprajz-szakértő vezette karácsonyi kántáló és betlehemező énektanítása. Bátorító érzés volt megtapasztalni, hogy a műdal és diszkó-kultúra térhódítása mellett a fiatalok mennyire fogékonyak a népdalra, nyelvükön és szívükben hordozzák azt.

Ha sok-sok évnyi szünet után a csíkszentgyörgyiek karácsonykor kántáló fiatalok énekét hallják, nyissák tágasra kapujukat és szívüket. Annak tudatában fogadják őket, hogy jövője csak tanult, képzett, kultúráját ismerő és azt megbecsülő fiatalokat bíró népek lehet.

Korunk, 2004. február

Burus János KALOT–KALÁKA em- lékkiállítás és emlékest

A hetvenéves *csíksomlyói KALOT–KALÁKA Székely Népfőiskolák* történetét felidéző, gazdag, változatos tárgyi és dokumentumanyagot felvonultató nagykiállítást szervez csütörtökön, június 16-án a Csíkszeredai Székely Károly Szakközépiskolában működő Nagybükki Néprajzi Társaság.

A tárlat anyagában fő helyen szerepelnek Szervátiusz Jenő szobrászművész „csillagfaragóinak” rajzai, figurális és virágos mintái, a kiállítás ritka ereklyéje pedig a Szervátiusz-féle berbécsfejes asztal, a csíksomlyói faragóműhely terméke.

Fotók mesélnek a lófejes, farkasfejes–oroszlánfejes asztalokról, a faragott támlájú „fejedelmi székekről”, csillárokról, a pazar szépségű székely kapukról, kopjafákról, templomi és temetői korpuszokról, kazettákról, menyasszonyi sulykokról, hozományos ládákról, függönytartókról, ünnepi asztalra szánt faragott tálcákról, könyvbölcsőkről, gyertyatartókról, virágos vagy balladai témát ábrázoló plakettekről, azaz az egykori „KALOT-legények” munkáiról.

Idő: 2011. június 16. (csütörtökön), délután 4 órától. Helyszín: a Nagybükki Néprajzi Társaság kiállítótermében, a Csíkszeredai Székely Károly Szakközépiskolában.

A Mária- és Jézus-szobrok, Ferencz István „Máriás Pista” alko-

* A székely KALOT-ról szóló írások Cseke Péter: A Csíksomlyói Székely Népfőiskola című könyvéből (Hungarovox Kiadó, Budapest, 2013) valók, és az ő szerkesztésében jelentek meg.

tásai szintén dokumentumértékű fotókról néznek le a látogatókra. A „KALÁKA-lányok” keze munkája pedig régi székely szőnyegek, szőttesek, keresztzemesek formájában lesz jelen, hogy alkotóik „írásos” kézjegye figyelmeztessen a népi értékeinkre, azok ápolására, a mába való átmentésének fontosságára.

A tárgyi anyag mellett több száz korabeli fotó, iskolai bizonyítvány, oklevél, egy 1943-ból származó KALÁKA-tabló, magánlevelezések darabjai, perefernumok, önéletrajzok, emlékfüzetek, KALOT-szakkönyvek és -füzetek, diáklajstromok, tanári és alkotói portrék, régi folyóiratok idézik meg a székely népfőiskolák hajdani napjait.

A kiállításra szeretettel várunk minden hajdani KALOT-legényt és KALÁKA-lányt és azok családjait Csíkszeredából, Alcsíkról, Felsőcsíkról, a Kászonokból, Gyergyóból, Szentegyházáról, Székelyudvarhelyről, Felső-Nyikó mentéről, a Sóvidékről, a Kovászna megyei Kálnokról, Gelencéről, Felsőtorjáról, a Szatmár megyei Endrődről.

Az ünnepi műsorban Szabó Enikő színművésznő klasszikus magyar népballadákat ad elő; a Csíkszeredai Nagy István Zene- és Képzőművészeti Szakközépiskola diákjai népzenei bemutatót tartanak; a Dánél Sándor család

gyerekei is szerepelnek; a 89 éves csobotfalvi Ambrus Károly pedig verseiből szaval, kéziratos megemlékezésből olvas fel, keresztmetszét adva az egykori KALOT-KALÁKA mozgalomnak.

Az emlékkiállítást Daczó Katalin nyitja meg.

A rendezvény szervezője és házigazdája e sorok írója. (In: *Kútffő*, VII. 2011, 1-3 (13-15.) 69.)

Daczó Katalin Kalotszerelem

Kalotszerelem – így is nevezhetnénk egy KALOT-legény és egy KALÁKÁS leányzó egymásra találását, ami bizony gyakori volt, de ezúttal másfajta szerelemre, Burus János tanár úr és a KALOT-mozgalom egymásra találására gondolok. Ez a Kalotszerelem is gyümölcsözőnek bizonyult: eredményét ma egy aprócska helyen kiállított gazdag tárlaton tekinthetik meg.

Katolikus Agrárifjúsági Legényegyesületek Országos Testülete – ez volt a KALOT teljes neve, de szerintem maradjunk a közkedvelt rövidítésnél: KALOT.

KALOT-nak hívták, de Csillagfaragókat nevelt, többek között Szervátiusz Jenő jóvoltából. A tárlaton előkelő helyet kaptak ezek a KALOT-legények, akik számára

a csíksomlyói hónapok nem egyszerűen egy tanfolyam elvégzését jelentették, hiszen szakmát, vagy életre szóló hivatást kaptak: asztalosok, fafaragók, műbútorasztalosok, népművészek lettek. Életre szóló eligazítást köszönhettek a KALOT-nak.

Egyszerű parasztfiúk rajzai sorjáznak a tárlaton, *Dánél Károly* egész dossziényi, féltve őrzött alakos rajzát és mintáját elküldte. A csíksomlyói *Ferencz István*, vagy is „Máriás Pista” emlékét szobrai-nak fényképei idézik, *Gál Vilmos* 1958-ban készített kisméretű székelykapuja ma is minta lehetne a fafaragók számára, akárcsak *Fábián József*, *Sass Imre* munkái.

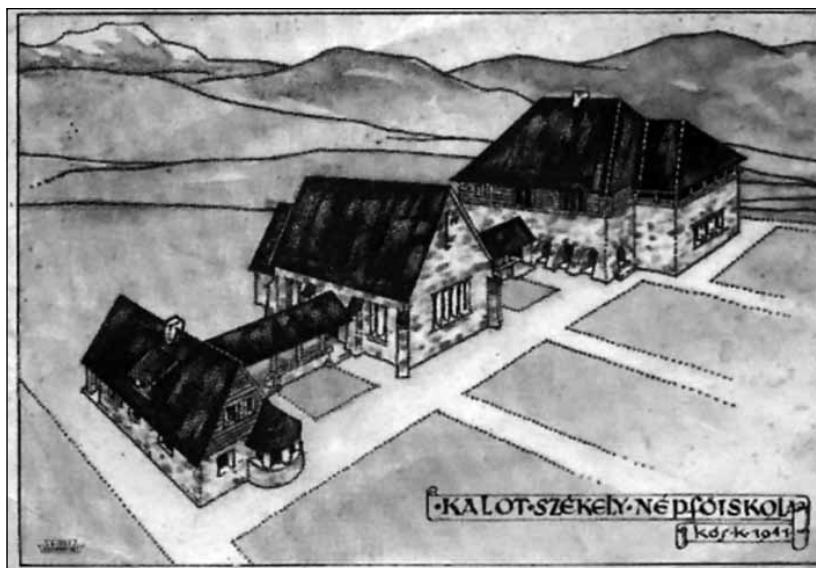
Kalákának nevezték, de Csillagszővőket nevelt, többek között *Zakariás Flóra szociális testvér* jóvoltából. Hitükben erős, nemzeti érzésben öntudatos, hagyományait ápoló, gazdaságilag képzett családanyák néznek ránk a féltve őrzött s most kiállított tablóról.

Munkájuk eredménye egy, a tárlaton látható, több méteres rakottas szőnyeg, ami a tanfolyam alatt született, de keresztzemes terítők százai kerültek ki *Ferencz Erzsébet*, *Hajdó Ágnes*, *Gecző Magdolna* és társaik keze alól.

Burus János ezekbe a KALOT-legényekbe, ezekbe az idősödő KALÁKA-lányokba szeretett bele. Elkezdte kutatásait, s nem bírta abbahagyni. 2002-ben *Cseke Péter* közölt írást a KALOT-ról, s ez volt az első írás, ami arra készítette Burus Jánost, hogy belemélyedjen a kutatásba.

„Olyan volt, mint egy gyönyörű nyomozás” – idézte fel nekem a tanár úr ma délelőtt a pillanatot, amikor először ült le a Kalotosok asztalához, és rádöbrent, hogy mekkora értéket hordoznak ezek az emberek.

Azóta fotózott, gyűjtött, szkennelt, jegyzetelt Burus János, míg mára, az első csíksomlyói KALOT-tanfolyam megnyitásának hetve-

népe, amikor az önfeladás, a hagyományelhagyás utolsó óráiba jutott a székelység. Sikeresen ötvözte a korábbi román éra, *Domokos Pál Péter, Vámszer Géza, Nagy Imre* nemzetmentő mozgalmát, volt amire ráépülnie, s tudott lánggal égni – nem csak megszűntéig, 1944 nyaráig.

Az a láng máig tart. KALOT-nak, Kalásznak nevezték, magyarországi mintára, de önmagunk megmentésének mozgalma volt. Nem számít, ki kezdte, csak az, hogy ki folytatja..., s amíg ilyen tanárok lesznek, mint Burus János, és olyan tanítványok mint a Nagybükki Néprajzi Társaság tagjai, addig nem kell félnünk. (In: *Kútjő, 2011, VII. évf. 1-3 (13-15.). 70.*)

nedik évre sikerült összehordania majdnem mindent.

Így lehet itt közöttünk *Magyar Ferenc, csíksomlyói KALOT igazgató, Szervátiusz Jenő fajaragó, Kozán Imre, Kovács Dénes, Mátéffy Győző tanárok, Ferencz Salamon Imre építőmester és Gál Ferenc tanító* megörökített emléke. Ők történetesen nem voltak KALOT-növendékek, nevük mégis a csíki KALOT történet része, jelenlétük, fotóiknak, munkáiknak kiállítása jelzésértékű, s itt a helye, akár csak a különleges Szervátiusz-féle faragott asztalnak, vagy a könyvbölcsőknek.

Jelen van itt hetven év történelme. Trianon és a második világhégés, az utat kereső nemzettest, a különböző irányokból elindult cselekvő és nemzetféltő mozgalmak, a Katolikus Nőszövetség harmincas évekbeli rendezvényei, a nyolcvan esztendővel ezelőtti *Ezer Székely Leány Napja* ünnepei, a szociális nővérek Kalákamozgalmat megelőző tanfolyamai, egyház és értelmiség egymásra találása és közös cselekvése.

„Krisztusibb embert! Műveltebb falut! Életerős népet! Önérzetes magyart!” – így hangzik a KALOT jelszava, s mindez ma is érvényes, véli Burus János, aki éppen ezért tartja különösen fontosnak az emléktárgyak és emlékek egybehordását.

Vándorkiállítás születhetne belőle, könyvvé kellene összeálljon ez a gyűjtemény, sóhajtott fel a tanár úr, a KALOT szerelmese.

Ma, az élethossziglan tartó tanulás hőskorában is példaértékű lehet ennek a népfőiskolai hálózatnak a tevékenysége. Nem egészen négy évet működött a csíksomlyói KALOT. De akkor jött, amikor jönnie kellett, amikor kiehezett rá a falu népe, amikor rászorult a falu

STEINBACH JÓZSEF
VADÁSZ MÁRTA

„Hálások vagyunk értetek az Istennek”

A Pápai Református Gimnázium és Kollégiuma 26. évében elmondott beszédek az iskola első Exrefis Találkozójának ünnepi istentiszteletén

Főtiszteletű Steinbach József a Dunántúli Re- formátus Egyházkerü- let püspöke köszöntése

János evangéliuma 6. fejezetének 40. versével köszöntelek benneteket. A 40. vers így szól szabadon idézve, tartalmilag üzenetekbe foglalva az igeverset: Látni Jézus Krisztust, hinni Őbenne, mégpedig az üdvösség bizonyosságával. Látni Jézust Krisztus, hinni Őbenne, az üdvösség bizonyosságával.

Órá tekintve, Őbenne bízva, az örök élet bizonyosságában tekintünk vissza az elmúlt 26 esztendőre, hálát adva Veletek együtt a Pápai Református Gimnáziumért, az itt töltött évekért.

Hisszük, reméljük, hogy az itt eltöltött évek minden tekintetben, lelki, hitbeli értelemben is meghatározóak voltak számotokra.

Ahogy telnek az évek, az évtizedek, közben ébred rá az ember arra, hogy mennyi mindent kapott Istentől, Isten eszközei által az egykori Alma Matertől, a Pápai Református Gimnáziumtól.

Így adunk hálát Isten akkori eszközeiért, az akkori iskolavezetőkért, az akkori és a mostani tanárokért. Áldott legyen fáradozásuk, életük, emlékük. Veletek együtt kérjük ezt, Jézus Krisztusra tekintve, hálaadó szívvel.

Valóban, ahogy telnek az évek, évtizedek, ahogy érünk bele az életbe, egyre inkább látjuk, hogy mennyi mindent köszönhetünk nekik, hogy milyen áldott volt az itt töltött 4-6 esztendő ebben az 1531-ben alapított iskolában.

De a visszafelé tekintés mellett a jelenre is tekintünk.

Mégpedig úgy, hogy feltekinünk a mi feltámadott Urunkra.

Ezért a jelenre úgy tekintünk, hogy bízunk abban, hogy ti, akik

a magatok helyén, a magatok hivatásában elhívott szakemberek vagytok – sokakról tudjuk ezt, és büszkéek is vagyunk rátok –, hiszünk, tudjuk és reméljük, hogy közben úgy szolgáltok a magatok helyén, hogy képviselitek Jézus Krisztus ügyét, képviselitek Református, Keresztény Anyaszentegyházunkat – azt az örökséget, amit itt kaptatok.

Ugye, képviselitek a kereszténység ügyét, bátor hitvallással; – Jézus Krisztus ügyét, amire nagyon nagy szükség van, ma különösképpen nagy szükség van erre. Számítunk rátok ebben.

Áldott legyen az Isten, hogy vagytok, hogy ahol vagytok, mint egykori pápai református gimnazisták vagytok jelen – keresztény református örökségünket, Krisztus ügyét képviselve.

Nincs ennél fontosabb, mint az, hogy „átsüssön” ez a „többlet” a szakmaiságon, a hideg profizmuson, amit ma a világ megkövetel: az

elhivatottság, az élő hit, az egyháziasság, az, hogy magyar református keresztyének vagyunk, a magunk helyén.

Egyetlenegy példát említek erre – bocsánat, személyesen nem is ismerem, nem is ismerjük egymást azzal, akit most szóba hozok, de több más példát is említhetnék.

Idén kora tavasszal az Erkel Színházban Puccini Pillangókisaszszonyát néztük meg a családdal.

Feltűnt egy gyönyörű hangú énekesnő, aki Suzuki szerepét énekelte.

Hazaérve utána néztem, hogy ki ez az énekesnő, és akkor derült ki számomra, hogy itt végzett a Pápai Református Gimnáziumban. Most már értem, hogy miért áradt a hangjából valami „több”, a tehetségen túl: hit, Szentlélek, ami azonnal „átjött”.

Bocsánat a kiragadott példáért, sokat említhetnék még.

Hálásak vagyunk értetek az Istennek, nem csak büszkék vagyunk rátok, hanem hálásak vagyunk értetek az Istennek.

Jézus Krisztusra tekintve tehát hálát adunk az itt töltött évekéért.

Órá, feltámadott Urunkra tekintve hálát adunk a jelenért, hogy

Jézus Krisztust képviselitek és szeretett Magyar Református Keresztyén Anyaszentegyházunkat.

Jézus Krisztusra tekintve merjünk előre tekinteni a jövőbe.

Ti is tudjátok, hogy igen megváltozott a világ körülöttünk.

Vágtázik körülöttünk minden, mindenki felpörgött, annyi minden bizonytalan, szinte alig lehet előre tervezni valamit is.

Mi mégis jó reménységgel vagyunk, nemcsak rátok gondolva, hanem a Pápai Református Gimnázium jövőjét illetően is.

Imádkozunk ezért a gimnáziumért, és imádkozva „teszünk” ezért a gimnáziumért.

Csak egy mondatban említem meg, hogy az iskolaépület teljesen megújult. Következik egy második-harmadik ütem, megújul a konyha, új internátus épül, teljesen megújul az ókollégium és a fiúkollégium – egyéb fontos funkciókat is kapnak ezek az épületek. Tehát a teljes infrastruktúra megújulhat. Áldott legyen érte az Isten.

Várjuk a diákokat.

Arra kérünk benneteket, hogy élő hittel Jézus Krisztusra tekintve imádkozzatok ezért a gimnáziumért, a lelki otthonért, és szeresétek továbbra is nagyon ezt az iskolát.

Szeressetek bennünket, nagy szükségünk van a Ti szeretetetekre, imádságaitokra.

Hinni Jézus Krisztusban, csak Órá tekinteni, az örök élet bizonyosságában.

Így áldja meg a mi Urunk, Jézus Krisztus ezt a találkozót, iskolánkat, mindannyiunk szolgálataát.

Övé legyen egyedül a dicsőség!

Pápa, 2017. szeptember 2.

Vadász Márta református lelkész, a Pápai Református Kollégium Gimnáziuma és Művészeti Szakgimnáziuma vezető vallástanárának igehirdetése

„Jézus azt mondta nekik: Én vagyok az élet kenyere: aki énhozzám jön, nem éhez meg, és aki énben nem hisz, nem szomjazik meg soha. De megmondtam nektek: láttatok ugyan engem, és mégsem hisztetek. Akit nekem ad az Atya, az mind énhozzám jön, és aki énhozzám jön, azt én nem küldöm el; mert nem azért szálltam le a mennyből, hogy a magam akaratát tegyem, hanem hogy annak az akaratát, aki elküldött engem. Annak pedig, aki elküldött engem, az az akarata, hogy abból, amit nekem adott, semmit se veszítsek el, hanem feltámaszjam az utolsó napon. Mert az én Atyámnak az az akarata, hogy annak, aki látja a Fiút, és hisz benne, örök élete legyen; én pedig feltámasztom azt az utolsó napon.” János evangéliuma 6:35-40

Kedves hálaadásra összegyűlt exrefisek, ünneplő gyülekezet!

26 évvel ezelőtt nyitotta meg újra kapuit a Pápai Református Gimnázium. Mindenkit, aki ez idő alatt érettségizet, hívtunk az exre-

fi találkozóra. Érdekes helyzetet teremt ez. Pár éve érettségizett diákunk szólított meg néhány órával ezelőtt az iskola folyosóján: tanárnő, tessék elképzelni, „jó napot kívánok!”-ot köszönnek nekem a diákok, nagyon fura. Talán az élmény többeknek ismerős. Hogy is vagyunk mi itt? Egy burokból, egy alomból, és vannak exrefisek, akiknek már idejár a gyermeke is. *Ez korosztályok, nemzedékek találkozója is.* Érdekes lenne úgy elrendeződni a templom padjaiban, és ez meg is történik majd a gimnázium épületében, hogy kinek ki volt az osztályfőnöke. Na, ott lesz igazán izgalmas – egy-egy osztályfőnökkel – ez a nemzedéki találkozó. Lesz, aki '95-ben érettségizett, lesz, aki 2005-ben vagy '15-ben. Izgalmas beszélgetések kerekedhetnek ki.

A mai napra kijelölt újszövetségi részhez, János evangéliumához kapcsolódva – függetlenül attól, hogy ki melyik generációhoz tartozik, és ki volt az osztályfőnöke, tanult-e latint vagy reáلتagozatos volt – azt mondom, hogy egy közös nevező biztosan van. Amíg idejártatok, *az élet kenyere minden nap terítékre került.* Szólt a Szentírás üzenete, és minden tanítási napon közösen elmondtátok a Mi-

atyánkot. Ez nagyon-nagyon fontos összekötő kapocs – mindentől függetlenül.

És ha már hálaadó istentiszteleten vagyunk, akkor hívlak beneteket a hálaadásra, arra nézve is, hogy az itt töltött évek alatt megszólított-e téged a Szentírás, és ha igen, akkor hogyan, milyen formában, milyen üzenettel? Táplált-e téged itt a mennyi kenyér, amiért itt és most, akár hálás is tudsz lenni. Segítségül három pontban hadd fejtssem ki az igeszakaszt, amely az élet kenyéréről szól.

1. Azt mondja Jézus, hogy aki ebből eszik, nem éhez meg. Ha belegondolunk, zavarba ejtő ennek a képnek a logikája: aki ebből eszik, nem éhez meg. Hadd idézzek egy Edda-számot: *„Valami hiányzik, valami elveszett. / Valamit keresek, feledést nélküled. / Valami megvolt már, a szívem azt súgja, / Csak ne lenne minden körülöttem durva. / Mindenki hajt, teker, hogy elérjen mindent, / S amikor már megvan, kiderül, hogy nincsen.”* A szám címe az, hogy Élet-éhség. Ez a fogalom egy 20. századi filozófusnak, Hamvas Bélának az egyik központi fogalma, amit nagyon sokszor használ a műveiben. Ez az életéhség itatja át a mindennapjainkat. Ez az, ami felfal vagy megöl mindent.

Mindent megtesz azért, hogy állandó frusztráltságot, hiányérzetet, elégedetlenséget okozzon, hogy a fogyasztó keresse, kutassa, akarja, kívánja, hogy jól lakjon, de ne teljesen, hogy újból pörögjön rá arra, hogy valami nagyon hiányzik. Valamivel meg kell tölteni ezt a tátongó ürességet, ezt az életéhséget.

A jó hír, az Evangélium az, hogy ez az ördögi kör, ez a maró életéhség, ez az örökké falni kívánás, ez megszakítható. Egyetlen módon lehet megszakítani: „Én vagyok az élet kenyere” – mondja Jézus, aki Velem kapcsolatba lép, az kiszáll ebből a falánk, mindent fölzabáló ördögi körből.

2. Ez a mennyi kenyér, ez az élet kenyere a Mennyből száll alá. Itt nyilván nem valami kozmológiai kérdésről van szó, hogy hol lakik az Úristen, fönt, lent? Különbösen is, azt írja Pál apostol egy ókori költőt idézve, hogy „Öbenne élünk, mozgunk és vagyunk”. A menny egy minőségi hely, amit hogyha valaki elolvassa a négy evangéliumot, és benne az Isten országáról szóló példázatokot, akkor megsejtheti, hogy mi lehet ez, és derült, nyugodt, békés, kegyelemteljes óráinkban ebből megérezhetünk valamit.

„Az Ige testté lett”, a mennyből szállt alá – így kezdi János evangéliumát. És nem azért, hogy mi majd meg megistenüljünk. Nem ezért lett az Isten emberré, hanem nagyon egyszerűen szólva azért, hogy megváltottként embersége-sebb emberek legyünk.

Amikor azon gondolkodtam, hogy mivel tudnám ezt illusztrálni számotokra – Püspök úr is hozott egy példát –, én az utóbbi idők egyik kedves olvasmányát, a Tükkörce-repeket választottam. Akik nem tudnák, tavaly jelent meg ez az évkönyv volt diákok, kollégák tollából, a Refi 25 évének összefoglalása. Ezek az írások nem egyszer hitvallások, tanúságtételek arról, hogyan próbáltak megváltott emberként emberségesen élni ebben a

világban. Kettőt hadd idézzek. Egy történészé lett ifjú írja: *„Ma, amikor a tudatlanság kultúra virágkorát éli, ez az iskola megtanít minket arra, hogy csak a gondviselésbe vetett hittel és a használható tudással jól akarva lépünk előre.”* A másik pedig egy újságíró tollából való: *„Mókás összekötöm mai felnőtt énememet azzal a valamikori lázadó pápai diákkal, aki voltam. Igyekszem úgy nézni másokra, ahogyan rám néztek a Refiben évekig Isten szeretett gyermekeként, akiben Ő elvégzi majd munkáját a maga idejében.”*

3. Ezt mondja Jézus: *„Aki elküldött engem, annak az az akarat, hogy abból semmit el ne vesztsek, amit rám bízott, hanem feltámasszam az utolsó napon.”* Az elveszettség létállapota talán most leginkább a hetedik és kilencedikes szöcskéket, szecskákat járja át az iskolaváltás, az új közösség miatt. Akik közülük kollégisták, csak a jövő hét végén mehetnek haza. Az öregebb refisek csak mosolyognak ezen, mert nekik öt hetet kellett távol lenni az otthonuktól. Az elveszettség állapota hol így, hol úgy, de mindig utolér bennünket. És nyilván, hogyha majd bemennek az osztálytermekbe, akkor sorra

veszitek, kik is vannak itt ezen a találkozón. És majd találgtjátok, hogy mi lehet azokkal, akik nincsenek itt, mert mindenki egyenként nagyon-nagyon fontos. És kicserélik az információkat, hogy kiről mit tudtok. Mert aki benne van a mi személyes életterünkben, az nem veszhet el csak úgy, arról tudni kell, azt számon kell tartani.

Így tartunk benneteket számon, kedves volt refisek, közel 2500-atokat, és így próbálunk vigyázni a közel 360 mostani diákra.

És ez igaz az egész világminőségére is, hogy a Teremtőnek mindenki fontos, és nem akarja, hogy egy is elvesszen. Mert az Emberfia azért jött, hogy megkeresse, és megtartsa, aki elveszett. Ha úgy érzed, hogy nagyon elveszett vagy, hidd el, hogy valaki biztosan keres.

És van ebben a felolvasott igeszakaszban egy óriási nagy biztatás, amely túllát a láthatón. És attól, hogy nem látjuk, a hit érzékszervével még tapasztaljuk, tudhatunk róla, amikor azt mondja, hogy *feltámasztom az utolsó napon*. Tud-

játok, szinte hihetetlen, hogy már vannak olyan diákok, akik azért nincsenek köztünk, mert elmentek a minden élők útján, balesetben, betegségben. És ugyanilyen hihetetlen, hogy nem ünnepel itt velünk együtt dr. Kálmán Attila, dr. Korsós Bálint és Kovács Péter. De mindenkinek a megnyugtatósára mondom, hogy mindhárman úgy mentek el, hogy a halál előtti megpróbáltatásukban tudták, hogy várja őket a Megváltó, a Feltámadott. Ezt a hitet adja meg nekünk is az élet kenyere erre a földi világra, az itteni boldogulásunkhoz, az életéhségünkre, és túlnézve a láthatókon is.

És egy utolsó gondolat zárás-ként. Holnap úrvacsoraosztás lesz itt a pápai gyülekezetben. Minden évben megvárják iskolánkat az újkenyéri hálaadó istentisztelettel. Akik az úrasztalához fognak járulni, azoknak a kenyérben és a borban egészen láthatóvá lesz az Isten szeretete.

Az életéhséget egyedül az élet kenyere tudja föloldani. Ámen.

STEINBACH JÓZSEF (Veszprém, 1964) református lelkész, középiskolai vallás tanár, embertan, erkölcs tan (etika), társadalomismeret szakos tanár, a Pápai Református Teológiai Akadémia óraadó tanára (gyakorlati teológia, homiletika), a Dunántúli Református Egyházkerület püspöke, a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa elnöke. Tanulmányait a Herendi Általános Iskolában, a Balatonfüredi Kertészeti Szakközépiskolában, a Budapesti Református Teológiai Akadémián, református lelkész (1990), a Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Karán, középiskolai református vallás tanár (1999), a Pannon Egyetem Bölcsészettudományi Karán – antropológia – etika – társadalomismeret szak (2008), a Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Karán – Doktori Iskola (2007-től). Egyházi szolgálatait 1990-től a Balatonalmádi – Balatonfűzfői Református Társegyházközség lelképásztorként, 1996-tól egyházmegyei tisztségek betöltésével a Veszprémi Református Egyházmegyeében: missziói előadó (1996-), jegyző (2003-), főjegyző (2006-), 2007-2009 a Dunántúli Református Egyházkerület lelkészi főjegyzőjeként (püspök-helyettes), 2009-től a Dunántúli Református Egyházkerület püspökeként, 2012-től a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának elnökeként teljesíti. Tudományos, szakmai tevékenysége: 1999-től óraadó tanár a Pápai Református Teológiai Akadémián; a Doktorok Kollégiuma Gyakorlati Teológiai szekciójának tagja; Teológiai, egyházi, ember és társadalomtudományi, közéleti konferenciák rendszeres előadója, 30 kötete, 850 különböző típusú írása jelent meg. Család: nő (1990-), felesége Steinbachné Cenkvári Klára szociálpedagógus, hitoktató. Két leánygyermek édesapja (Sára 1992, Borbála 1994).

VADÁSZ MÁRTA (Pápa, 1966) református lelkész, középiskolai vallás tanár, mentálhigiénés szakember, pszichodráma asszisztens, bibliodráma vezető. Tanulmányait a pápai Zalka Máté Általános Iskolában, a Petőfi Sándor Gimnáziumban, a Budapesti Református Teológiai Akadémián – lelkész, 1990, a Semmelweis Egyetem mentálhigiénés szakirányú posztgraduális képzésén (1999), a Magyar Pszichodráma Egyesület bibliodráma vezető képzésén (2007) és a Károli Gáspár Református Egyetem középiskolai vallás tanár szakán (2004) végezte. Győri segédlelkészség után 1993-tól a Pápai Református Kollégium Gimnáziuma és Művészeti Szakgimnáziuma vezető vallás tanára. Férje: Bede-Fazekas Attila, méhészt, két gyermek – Attila, Réka – édesanyja.

A váci Piarista Gimnázium és Kollégium küldetésnyilatkozata és jövőképe¹

A váci Piarista Gimnázium és Kollégium 1714 óta van Vác belvárosában, a Székesegyház mellett. Kollonits Zsigmond hívására Felvidékről érkeztek a városba piarista atyák, hogy az itt lakó és a környékben élő fiatalokat *hitre, tudásra, szép életre, jóra neveljék* és tudományokra **oktassák**. *Pietas et litterae* – a hit és a műveltség szolgálatában. Mindez több mint 300 éve történt. S azóta is jelen van a város életében a piarista nevelés.

Küldetésnyilatkozat²

Evangelizare educando (A nevelés által evangelizálunk)

Együttműködő közösségekben fejlesztő közeget alkotva hatékony segítséget nyújtani a ránk szorulóknak és hozzánk fordulóknak abban, hogy kibontakoztassák teljes emberségüket, érett személyé váljanak.

Jövőkép

Oázis akarunk lenni a körülöttünk élők számára közösséggel, iskolával, templommal.

- A teljes emberré válás tanulása az életünk legmeghatározóbb vonása:
 - o tanulunk élni és együtt élni, tenni és együtt dolgozni;
 - o és tanuljuk annak a tapasztalatát, hogy az életünk és emberi kibontakozásunk Isten ingyenes ajándéka.
- Közösségünk a szeretet iskolája, ahol tanuljuk a kommuniót, a Jézus Szentlelke által teremtett közösséget

- o amely a bizalom és elfogadás helye,
- o ahol a tagok szembe tudnak nézni önmagukkal és a közösség helyzetével,
- o ki tudják mondani és el tudják fogadni az igazságot magukról és a közösségről,
- o felelősséget vállalnak magukért és a közösségért,
- o tudnak segítséget kérni és adni,
- o és ezáltal egyre szabadabban tudják kutatni egyénileg és közösen, hogy Isten milyen közösségre hív, és milyen szolgálatra küld.
- Szolgálatunk abban áll, hogy ezt a közösen megélt éltető tapasztalatot adjuk tovább a környezetünknek:
 - o helyi és országos szinten egyházi és világi közösségeknek és tagjaiknak,
 - o érzékeny figyelemmel megnyílván a szegények és kicsinyek felé; mindazok felé, akik leginkább rászorulnak erre a tapasztalatra, és akiktől mi is tanulunk.
- Élő kapcsolatban vagyunk a környezetünkkel:
 - o helyi közösségeink, iskoláink és templomaink életet árasztó központok;
 - o a rendtartomány közösségek és iskolák élő hálózataként működik;
 - o élő kapcsolatban vagyunk az egyetemes Renddel.
- Iskoláink
 - o magját keresztény közösség alkotja;
 - o törekszenek a kalazanciusi iskolát követve mindenki számára nyitottak lenni, sokféle diákot képesek befogadni;
 - o diákjainkat személyesen kísérik, egyéni tanulói utakat nyitunk

előttük, közösségben, együttműködésre és szolidaritásra neveljük őket.

- Vonzó az életünk, mert élet fakad a közösségünkben,
 - o ezért nő a hivatások száma,
 - o szívesen csatlakoznak hozzánk világiak is, akik akár tanárként, akár más hivatást végezve részeseülni akarnak Kalazancius karizmájában;
 - o öregdiákjaink élő közösségekbe szerveződnek, közösségek meghatározó tagjai;
 - o újabb iskolákat tudunk bevonni működési hálózatunkba;
 - o tapasztalatainkkal segítünk egyházi és világi oktatási intézményeket hivatásuk jobb megélésében.
- Az életünknek teret adó intézmények
 - o működése átlátható, tervezett, gazdaságos;

o fenntartásuk biztosítva van, mert szolgálatunkhoz támogatókat nyertünk.

Alapelvek és alapvető értékek

- Felelősségvállalás
- Együttműködés
- Önfejlesztés
- Rendezettség
- Igazságkeresés

1 Az írást folyóiratunk a Váci Piarista Gimnázium és Kollégium honlapjáról közli.

2 A Váci Piarista Gimnázium és Kollégium honlapjáról közzölt küldetésnyilatkozat a Piarista Rend valamennyi iskolájának közös küldetésnyilatkozata.

Tükörcserepek

A Pápai Református Kollégium Gimnáziuma újraindulásának 25. évfordulójára készült rendhagyó évkönyvről

„Mindeddig megsegített
bennünket az Úr”

A tükör jó fényvisszaverő képességgel bíró felület, ami elég sima ahhoz, hogy a visszavert fény sugarakból kép keletkezzen. A tükörcserepek ennek a képnek már csak kisebb-nagyobb, részleteiben is töredeztet mását képesek visszaadni. Ezért kapta a Pápai Református Kollégium Gimnáziuma újraindulásának 25. évfordulójára készült rendhagyó évkönyv, a Pápai Kollégiumi Füzetek sorozat 12. kiadványa a Tükörcserepek címet.

A generációváltásnak számító negyedszázad nemcsak az egyes ember, de egy intézmény életét tekintve is nagy időintervallumnak számít. A történések, a közösen megélt valóság eseményei a maguk teljességében szép lassan elfelejtődnek, de a fényük az élmények, érzelmek szintjén tovább él bennünk. Mindannyi-

an, akik részesei lehettünk a Kollégium elmúlt 25 esztendejének, tovább visszük a magunk oral history-ját, a töredékekből összerakható történetét, de hogy maradjon mindennek írásos nyoma is, arra vállalkoztunk szerkesztőtársammal, *Varga-Ulbrich Károllyal*, hogy megörökítsük az utókor számára.

Szerettük volna minél szélesebb spektrumát bemutatni az ősiségről oly nagyon ismert pápai kollégium legújabb kori történetének, ezért közel 80, az intézményhez szorosan kötődő személy írását gyűjtöttük egybe.

A kiadvány első fejezetében „Emlékezzél meg a megtett útról” címmel az újraindulást, az ún. hőskorszak ma már mítosszá vált eseményeit a történeti hitelesség igényével készített összefoglalók tárják fel *Dr. Márkus Mihály* püspök, a néhai *Dr. Korsós Bálint* igazgatóhelyettes és *Bujáky Miklós* újra

alapító igazgató jegyzőkönyvszerű pontossággal rögzített krónikájában.¹ Iskolánk élete összefonódott az egyházkerület könyvtárával, a Pápai Református Gyülekezettel és a '98-ban újraindult Pápai Református Teológiai Akadémiával. Eről az együtt létezésről olvashatunk *Köntös László* igazgató, *Dr. Vladár Gábor* rektor és *ifj. Márkus Mihály* lelkipásztor írásában. A fejezetet *Vadász Márta* vezető vallásunknak az iskola küldetéséről megfogalmazott gondolatai zárják.

Megrendült szívvel tudunk csak arról szólni, hogy több olyan nagy formátumú előjárónk ravatalánál kellett megállnunk, akik hitük, emberségük, szakmai kiválóságuk révén méltán vívták ki nagyrabecsülésünket. Tisztelettel és hálás szeretetünkkel adózunk az *In memoriam* fejezetben *Kövy Zsolt* főigazgató, *Dr. Kálmán Attila*, *Dr. Korsós Bálint* és *Kovács Péter* igazgatóink²

- 1 A Pápai Református Kollégium Gimnáziuma újraindulásának 25. évfordulójára – a reformáció évfordulóján – készült film (címe: A Pápai Református Kollégium Gimnáziumának újraindulása, 1991. Készítette: Hosszú Gyula, a Dunamelléki Református Egyházkerület Ráday Gyűjteményének megbízásából), melynek bemutatóját a Nemzeti Múzeumban tartották (2017. július 2-án), hitelesen őrzi az indulás minden nehézségére megoldást találó lendületet, és az értéktelített konszolidációt.
- 2 A Pápai Református Kollégium Gimnáziuma elhunyt főigazgatója és igazgatói: *Kövy Zsolt*, *Dr. Kálmán Attila*, *Dr. Korsós Bálint* és *Kovács Péter* tiszteletére – dr. Kovács Zoltán területi közigazgatásért felelős államtitkár, országgyűlési képviselő fővédnökségével – *Emlékfutást* hirdetett meg 2018. április 21-ére a Gimnázium nyugalmazott pedagógusa, *Szabó Ildikó*, a Sanogenezis Alapítvány elnöke. Bejelentésére 2017. szeptember 2-án, a Gimnázium Exrefis Találkozásának Gáláján került sor a Jókai Művelődési Ház és Szabadidős Központban.

emlékének, Istennek adva hálát életükért, példaértékű szolgálatukért.

Örömmel mutatjuk be *Bujáky Miklós, Czapáry Endre, Dr. Schweighoffer Ernőné, Szabó Ildikó és Kiss László* iskolaépítő kollégáinknak, vagyis azoknak a jeles tanároknak a portréját, akik igazi emberformáló műhellyé tették a Refit.

Hogy a múlt nemcsak történelem, hanem élő valóság, azt az *Élet az Alma Materben* című fejezet bizonyítja, amelyben tanárok és diákok tollából a munkaközösségek számvetése mellett olvashatunk a tánc, képzőművészeti és a természettudományos tagozat indításának eredményeiről, szakköreinkről, az intézmény sokrétű kapcsolatairól, az internátusokról, az iskolai programokról, vallásos nevelésünk színtereiről.

A *Velünk élő történelem* című szó alatt olyan vallomások, találkozások, események idéződnek fel, amelyek bizonyosságát adják annak, hogy a Magyar Örökség-díjas Pápai Kollégiumban ma is értékrementés és értékmentés folyik.

A kiadvány egyik legizgalmasabb része a *fiatal öregdiákok* egészen különböző műfajú és

szempontú visszaemlékezése. Az iskola életének sokszínűségét jelzi a vallásos, művészeti és tudományos munkák *Tanulmányok, esszék, publikációk* cím alatt olvasható gyűjteménye. Külön fejezetben gyűjtöttük össze, hogy kik voltak az újraindulás óta lelkes *segítőink, önzetlen támogatóink, alapítványtevőink*. Csokorba szedtük a *legjelentősebb nemzetközi és országos versenyeredményeket* is.

A *munkatársi és diáknévsorokban* mindenki megtalálhatja nevét, aki az elmúlt negyedszázad alatt a pápai Refiben dolgozott, illetve érettségizett.

A kiadvány különlegessége a 3-4. fejezet szélső hasábjain végig-

futó idővonal, amely az adott tanév legjelentősebb eseményeiből ad izelítőt, illetve az a rendkívül gazdag fotó- és illusztrációválogatás, mely már önmagában remek lehetőség a múltidézésre.

Az évkönyv *Steinbach József* püspök és *Gránásiné Bácsi Tünde* igazgató előszavával jelent meg. Bemutatására a december 4-i hálaadó istentisztelet keretében *Köntös László* lelkészi főjegyző vállalkozott.

Köszönetemet fejezem ki mindazoknak, akik a kiadvány elkészítésében közreműködtek, jó szívvel ajánlom mindenkinek, aki szívében és imádságaiban hordozza szeretett iskolánkat.

Mayerné Pátkai Tünde (Pápa, 1964) a Pápai Református Kollégium Gimnáziuma és Művészeti Szakgimnáziuma igazgató helyettese. Tanulmányait az Apáczai Csere János Tanítóképző Főiskolán, Győrött, a Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskolán, Szombathelyen, magyar szakon, a Károli Gáspár Református Egyetemen és a Pápai Református Teológiai Akadémián végezte. Rab Zsuzsa költő, műfordító irodalmi hagyatékának rendezője. A pápai Református Kollégium Gimnáziuma igazgatótanácsának tagja. A pápai Szélesvíz folyóirat szerzője.

Pillanatképek a III. Országos Közfoglalkoztatási Kiállításról

Szeptember 22-23-án a Belügyminisztérium szervezésében megvalósuló III. Országos Közfoglalkoztatási Kiállítás kézzel fogható módon mutatta be a közfoglalkoztatás értékeit, a vidék hagyományait, a magyar kultúra szépségét a Városliget zöld környezetébe. A program keretében 130 közfoglalkoztató mutatta be, hogy a közfoglalkoztatás ma már vidékfejlesztésről, összefogásról, közösségformálásról vagy épp hagyományörzésről

is szól. A rendezvényen a kiállított termékeket természetesen meg is lehetett vásárolni a helyi ízeket pedig megkóstolni. A gyermekeket játszótérre, a kultúra iránt érdeklődőket fellépők sokasága és kultúri filmvetítés is várta. Az NMI Művelődési Intézet – mint országos közfoglalkoztató – kiállítóként és programgazdaként is jelen volt a III. Országos Közfoglalkoztatási Kiállításon és Vásáron.

A Művelődési Intézet pavilonja

Oda kell figyelni a játszótérben

Csongrád megyét a deszki Tiszavirág együttes képviselte

Fellépésre készülődve

Ízelítő a kiállítás gasztronómiai kínálatából

A nyírteleki Guzsalyas táncgyűttes a fergeteges fellépés után

Táncszállal zárult az első nap

A GENCSAPÁTI SZENTKÚT
FOTÓ: NÉMETH MÁTÉ

A NEMZETI KULTURÁLIS ALAP
TÁMOGATÁSÁVAL JELENIK MEG

WWW.KOZOSSEGIMUVELODES.HU